

LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖSS BAŞARILARINI
ETKİLEYEN ZİHİN DIŞI FAKTÖRLER
(ADAPAZARI ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Subhan EKŞİOĞLU

161164

Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Programları ve Öğretim

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI

Mayıs - 2005

T. C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ÖSS BAŞARILARINI
ETKİLEYEN ZİHİN DIŞI FAKTÖRLER
(ADAPAZARI ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Subhan EKŞİOĞLU

Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri
Enstitü Bilim Dalı : Eğitim Programları ve Öğretim

Bu tez 17/06/2005 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / ~~Oy çokluğu~~ ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı
Prof. Dr. M. Durdu KARSLI

Jüri Üyesi
Yrd. Doç. Dr. Ahmet FSKİCUMALI

Jüri Üyesi
Yrd. Doç. Dr. Murat İSKENDER

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Subhan EKŞİOĞLU

27/05/2005

ÖNSÖZ

Üniversite eğitimi almış olmak bireylerin toplumun talep ettiği yetişmiş insan gücüne yanıt vermelerinde ve kendi geleceklerini şekillendirmelerinde önemli bir unsurdur. Ülkemizde üniversite eğitimi alabilmenin koşulu ise ÖSS barajını geçmektir. Lise öğrencilerinin ÖSS başarılarını etkileyen faktörler konusu, öğrencilerin sınav başarısında zihinsel faktörlerin dışındaki etkenlerin önemli olduğu düşüncesi yüzünden incelenmeye değer bulunulmuştur. Bu amaçla Adapazarı il merkezindeki resmi liselerde öğrenim gören öğrencilerin ve bu liselerde görev yapan öğretmenlerin “Lise Son Sınıf Öğrencilerinin ÖSS Başarılarını Etkileyen Zihin Dışı Faktörler” ile ilgili görüşlerinin belirlenmesine çalışılmıştır.

Araştırmanın her aşamasında değerli katkılarını esirgemeyen ve görüşleriyle beni yönlendiren değerli hocam ve tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI'ya ve çalışmamın şekillenmesinde yardımcı olan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Murat İSKENDER'e teşekkür ederim.

Ayrıca bana her konuda destek olan çalışma arkadaşlarıma ve hayatım boyunca maddi-manevi desteğini benden esirgememiş olan babam Hasan EKŞİOĞLU ve annem Aysel EKŞİOĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Mayıs, 2005

Subhan EKŞİOĞLU

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	x
ÖZET	xi
SUMMARY	xii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
1.1. Başarı kavramı.....	6
1.2. Başarıyı etkileyen faktörler.....	7
1.2.1. Sosyal çevre ve arkadaş grubu.....	9
1.2.2. Aile.....	9
1.2.3. Kişilik özellikleri.....	12
1.2.4. Okul ortamı.....	12
1.2.5. Öğrenci-öğretmen ilişkisi.....	13
1.2.6. Dershane.....	14
1.3. Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS).....	15
1.4. Ortaöğretim Kurumlarının Tarihsel Gelişimi ve Adapazarı'nda Eğitim.....	17
1.4.1.Ortaöğretim Kurumlarının Tarihsel Gelişimi.....	17
1.4.2.Adapazarı'nda Eğitim.....	20
1.5. İlgili Araştırmalar.....	23
1.5.1.Yurt dışında yapılan araştırmalar.....	24
1.5.2. Türkiye'de yapılan araştırmalar.....	27
BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	30
2.1. Araştırmanın Modeli.....	30
2.2. Evren ve Örnekleme.....	30

2.2.1. Evren.....	30
2.2.2. Örneklem.....	30
2.3. Ölçme Aracı.....	31
2.3.1. ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri anketi.....	32
2.3.2. ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri anketi.....	32
2.4. Verilerin Toplanması.....	32
2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	33
BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUM.....	34
3.1. Öğrenci ve Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	34
3.2. Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	43
3.3. Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	77
3.4. Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	94
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	96
KAYNAKÇA	103
EKLER.....	106
ÖZGEÇMİŞ.....	112

KISALTMALAR LİSTESİ

ÖSS : Öğrenci Seçme Sınavı

YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu

P : Anlamlılık düzeyi

N : Sayı

Ss : Standart sapma

Sh : Standart hata

T : T testi

F : Frekans

\bar{X} : Aritmetik ortalama

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Yıllara Göre Düz ve Meslek Liselere Giden Öğrencilerin Toplam Ortaöğretim Öğrencileri İçindeki Payı.....	19
Tablo 2: Adapazarı'nda ortaöğretim kademesindeki okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayıları.....	21
Tablo 3: Örneklem kapsamına giren okullardan seçilen öğretmen ve öğrenci sayıları.....	31
Tablo 4: Öğrenim gördükleri okul adına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	34
Tablo 5: Öğrenim gördükleri okul türüne göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	35
Tablo 6: Öğrencilerin cinsiyetine göre frekans ve yüzde dağılımları.....	35
Tablo 7: Annelerinin sağ-özü, öz- üvey olmalarına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	35
Tablo 8: Annelerinin eğitim durumuna göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	36
Tablo 9: Annelerinin mesleğine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	36
Tablo 10: Babalarının sağ-özü, öz- üvey olmalarına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	36
Tablo 11: Babalarının eğitim durumuna göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	37
Tablo 12: Babalarının mesleğine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	37
Tablo 13: Anne ve babalarının medeni durumuna göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	38
Tablo 14: Kardeş sayılarına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	38
Tablo 15: Üniversitede okumuş/okuyan kardeşi olup olmasına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	38

Tablo 16:	Ailelerinin aylık gelirine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	39
Tablo 17:	Evlerinin durumuna göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	39
Tablo 18:	ÖSS'ye başvurma durumlarına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	39
Tablo 19:	Okul türüne göre ÖSS'ye başvurma durumuna ilişkin çapraz tablo değerleri.....	40
Tablo 20:	ÖSS'ye hazırlanma şekillerine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları.....	40
Tablo 21:	Çalıştıkları okul adına göre öğretmenlerin frekans ve yüzde dağılımları.....	41
Tablo 22:	Çalıştıkları okul türüne göre öğretmenlerin frekans ve yüzde dağılımları.....	42
Tablo 23:	Öğretmenlerin cinsiyetine göre frekans ve yüzde dağılımları.....	42
Tablo 24:	Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre frekans ve yüzde dağılımları.....	42
Tablo 25:	Öğretmenlerin mezun oldukları okula göre frekans ve yüzde dağılımları.....	43
Tablo 26:	Öğretmenlerin kıdem derecelerine göre frekans ve yüzde dağılımları.....	43
Tablo 27:	Öğretmenlerin buldukları okulda çalışma sürelerine göre frekans ve yüzde dağılımları.....	43
Tablo 28:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları....	44
Tablo 29:	Aile faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları.....	44
Tablo 30:	Kişilik özellikleri faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları.....	45
Tablo 31:	Okul ortamı faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları.....	45

Tablo 32:	Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları.....	45
Tablo 33:	Dershane faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları.....	46
Tablo 34:	Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul adına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	46
Tablo 34.1:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları..	47
Tablo 34.2:	Kişisel özellikler faktörünün aritmetik ortalamaları.....	48
Tablo 34.3:	Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları....	48
Tablo 34.4:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	49
Tablo 35:	Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	50
Tablo 35.1:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları.....	51
Tablo 35.2:	Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	51
Tablo 35.3:	Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları....	51
Tablo 35.4:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	52
Tablo 36:	Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu	53
Tablo 37:	Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin sağ veya ölü olmalarına ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu.....	53
Tablo 38:	Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	54
Tablo 38.1:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları..	55
Tablo 38.2:	Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	55
Tablo 38.3:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	56
Tablo 39:	Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin mesleğine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	56
Tablo 39.1:	Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	57
Tablo 40:	Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının sağ veya ölü olmalarına ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu.....	58

Tablo 41:	Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	58
Tablo 41.1:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları.....	59
Tablo 41.2:	Aile faktörünün aritmetik ortalamaları.....	60
Tablo 41.3:	Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	60
Tablo 41.4:	Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	61
Tablo 41.5:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları	61
Tablo 42:	Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları	62
Tablo 42.1:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları..	63
Tablo 42.2:	Aile faktörünün aritmetik ortalamaları.....	63
Tablo 42.3:	Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	64
Tablo 42.4:	Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları.....	64
Tablo 42.5:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	64
Tablo 43:	Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babalarının medeni durumuna ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu.....	65
Tablo 44:	Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayılarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	66
Tablo 44.1:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	67
Tablo 45:	Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversitede okuyan kardeşinin olup olmadığına ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu.....	67
Tablo 46:	Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumlarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	68
Tablo 46.1:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları	69
Tablo 46.2:	Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları.....	69
Tablo 46.3:	Öğrenci-öğretmen ilişkisi faktörünün aritmetik ortalamaları.....	70
Tablo 46.4:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	70
Tablo 47:	Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin ev sahibi olup olmama durumlarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları..	71
Tablo 47.1:	Aile faktörünün aritmetik ortalamaları.....	72

Tablo 47.2:	Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	72
Tablo 47.3:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	73
Tablo 48:	Araştırmaya katılan öğrencilerin ÖSS'ye başvurup başvurmama durumlarına ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu.....	73
Tablo 49:	Araştırmaya katılan öğrencilerin ÖSS'ye hazırlanma şekillerine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	74
Tablo 49.1:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları.	75
Tablo 49.2:	Aile faktörünün aritmetik ortalamaları.....	75
Tablo 49.3:	Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	76
Tablo 49.4:	Öğrenci-öğretmen ilişkisi faktörünün aritmetik ortalamaları.....	76
Tablo 49.5:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	77
Tablo 50:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları...	77
Tablo 51:	Aile faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları.....	78
Tablo 52:	Kişilik özellikleri faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları.....	78
Tablo 53:	Okul ortamı faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları.....	78
Tablo 54:	Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları..	79
Tablo 55:	Dershane faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları.....	79
Tablo 56:	Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları okul adına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	80
Tablo 56.1:	Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları.....	81
Tablo 56.2:	Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları....	81
Tablo 56.3:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	82
Tablo 57:	Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	83
Tablo 57.1:	Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları....	84
Tablo 57.2:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	84

Tablo 58:	Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu.....	85
Tablo 59:	Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	85
Tablo 59.1:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları..	86
Tablo 59.2:	Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	87
Tablo 59.3:	Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları.....	87
Tablo 59.4:	Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	88
Tablo 60:	Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okula göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	88
Tablo 60.1:	Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları..	89
Tablo 60.2:	Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları.....	90
Tablo 60.3:	Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları.....	90
Tablo 60.4:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	91
Tablo 61:	Araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdem derecesine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	91
Tablo 61.1:	Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları.....	92
Tablo 61.2:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	92
Tablo 62:	Araştırmaya katılan öğretmenlerin buldukları okulda çalışma sürelerine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları.....	93
Tablo 62.1:	Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları.....	94
Tablo 63:	Öğretmen ve öğrenci görüşlerine ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu.....	94

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 1: Yıllara göre Üniversite Giriş Sınavı İçin Yapılan Başvuru Sayıları.....	16
Şekil 2: Lise Son Sınıftaki Öğrencilerin Toplam Başvuru İçindeki Payı...	17
Şekil 3: Yıllara Göre Ortaöğretimdeki Okul Sayıları.....	21
Şekil 4: Yıllara Göre Ortaöğretimdeki Öğrenci Sayıları.....	22
Şekil 5: ÖSS Deprem Bölgesi İlleri Sıralaması.....	23

Tezin Başlığı: Lise Son Sınıf Öğrencilerinin ÖSS Başarılarını Etkileyen Zihin Dışı Faktörler (Adapazarı Örneği)	
Tezin Yazarı: Subhan EKŞİOĞLU	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet ESKİCUMALI
Kabul Tarihi: 17 Haziran 2005	Sayfa Sayısı: XII (ön kısım)+ 105 (tez)+ 7 (ekler)
Anabilim Dalı: Eğitim Bilimleri	Bilim Dalı: Eğitim Programları ve Öğretim
<p>Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen birçok faktörden söz edilebilir. Bu faktörlerden en önemlileri kuşkusuz düşünme, kavrama, muhakeme gücü ve problem çözme yeteneği gibi zekaya bağlı olan özelliklerdir. Bu gibi zihinsel faktörlerin dışında öğrencilerin akademik başarıları ve özellikle de Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) gibi sınav başarıları üzerinde etkili olan zihin dışı faktörler de söz konusudur. Bu çalışmada lise son sınıf öğrencilerinin ÖSS başarılarına etki ettiği düşünülen aile, sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dersane gibi zihin dışı faktörler incelenmiştir.</p> <p>Tarama modelinde yapılan bu çalışmada Adapazarı il merkezindeki toplam 10 lisede öğrenim gören 539 lise son sınıf öğrencisi ile bu okullarda görev yapan 233 öğretmene öğrencilerin ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlerle ilgi görüşlerini belirlemeye yönelik anketler uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler SPSS ortamında T testi ve OneWay Anova analizleri kullanılarak tablolaştırılmıştır.</p> <p>Bu çalışmadan şu sonuçlar elde edilmiştir: Meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin aksine, genel lise öğrencilerine göre kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Meslek lisesi öğrencileri öğretmenlerinin onlara karşı tutumlarından, beklentilerinden, sınıf içindeki davranışlarından ve onları ÖSS'ye hazırlama yönündeki çabalarından etkilenmektedirler. Buna karşın genel lise öğrencilerinin başarısını okul öğretmenleri ile olan ilişkileri etkilememektedir. Genel liselerde okuyan öğrenciler için dersaneler ÖSS'yi başarmanın en önemli koşulu olarak görülmektedir. Kız öğrenciler için aileleri ile olan ilişkileri ve okul ortamı, ÖSS başarılarında oldukça etkili bir faktördür. Anne ve babalarının meslek ve eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin ÖSS başarısında sosyal çevrelerinin ve arkadaş grubunun etkisi azalmakta buna karşılık öğrencilerin kişilik özelliklerinin etkisi artmaktadır. Anne ve babaları birlikte olan, huzurlu bir aile ortamında bulunan öğrenciler ÖSS'de daha başarılı olacaklarına inanmaktadır. Düşük gelir seviyesindeki öğrencilerin aksine orta düzeyde gelir seviyesine sahip öğrenciler içinde buldukları sosyal çevre ve arkadaş grubundan çok fazla etkilenmemekte ve ÖSS'de başarılı olabilmek için çaba göstermektedirler.</p> <p>Meslek lisesinde çalışan öğretmenlere göre öğrencilerin sosyal çevreleri ve arkadaş grupları, aile ortamı, öğrencilerin kişilik özellikleri başarılarını etkilememektedir. Öğretmenlerin öğrencileri ile olan ilişkileri, okul ortamı ve dersane ÖSS başarılarını etkileyen faktörlerdir. Genel liselerde çalışan öğretmenler göre ise öğrencilerin kişilik özellikleri, geldikleri aileler ve sosyal çevreleri başarılarında etkilidir. Öğretmen ve öğrenci görüşleri karşılaştırıldığında ise öğretmenlere göre sosyal çevre ve arkadaş grubunun öğrencinin ÖSS başarısı üzerinde etkisi fazladır. Öğretmenler öğrencilerin kişisel özelliklerini ÖSS'de başarıyı etkileyen bir faktör olarak görmemektedirler.</p>	
Anahtar Kelimeler: ÖSS Başarısı, Lise Öğrencisi, Başarıda Zihin Dışı Faktörler	

Title of the Thesis: Noncognitive Factors Affecting High Schools' Senior Students Success In Oss Examination (Adapazari Case)	
Author: Subhan EKŞİOĞLU	Supervisor: Asst. Prof. Dr. Ahmet ESKİCUMALI
Date: 17June 2005	Nu. of pages: XII (pre text)+ 105 (main body)+ 7 (appendices)
Department: Educational Sciences	Subfield: Curriculum and Instruction

It can be mentioned that there are many factors which effect students' academic success. The main factors of those such as thinking, understanding, reasoning, and problem solving are about qualities which are related to intellegence. Beside these cognitive factors, there are also some noncognitive factors which have impact on students' academic success and especially on Students Entrance Examination (OSS). In this study, the influence of noncognitive factors such as family, social and school environment, peer group and student-teacher relations, personel qualities, and dersane (university preparation classes) on achievements have been investigated.

This study is a survey which included two different questionaries applied to 539 senior students and 233 teachers in 10 high school in the Province of Adapazari in Sakarya.

The results of the study are the followings: Unlike the students in Vocational and Technical High Schools, students in general High Schools mentioned that personal qualities are important in their OSS success. The students in Vocational and Technical High Schools are being influenced by their teachers attitudes behaviors expectations toward them and their teachers' efforts to prepare them for OSS. On the contrary, the students in General High Schools considered that their relations with their school teachers have not any impact on their success. For the General High School students, university preparation classes are the main factors in order for them to be successful in OSS. For female students, their relations with their families, and school environment are very important factors in their OSS success. As the students' mothers and fathers occupational and educational levels get higher, the influence of their social environment and peer groups on their success becomes less important, but personal qualifications get much higher. The students living with their mothers and fathers in a happy family environment believe that they will be successful in the exam. Unlike the students with low family income, the students of middle class are being less influenced by the social environment and peer groups they are in and put a lot of effort in order to be successful in OSS.

According to teachers working in Vocational and Technical High Schools, the students' social and family environments, peer groups and personal qualities do not influence their OSS successes, but their relations with their teachers, school environment and university preparation classes influence their OSS successes. But the teachers working in General High Schools consider that the personal qualities of senior students, the families they come from and their social environments have influences on their success. As the opinions of the teachers and students about the influences of students' social environment and peer group on their academic success are compared, the teachers think that these factors are more influential on the students' OSS success that views of students themselves. However, the teachers don't consider students personal qualities as an influential factor affecting their OSS success.

Key Words: OSS Success, High School Student, Noncognitive Factors in School Achievement

GİRİŞ

Ülkelerin kalkınmış ve gelişmiş güçlü toplumlar arasında yer alabilmeleri iyi yetişmiş insan gücüne sahip olabilme oranlarına bağlıdır. Yetişmiş insan gücünün kazanılması kaliteli eğitime bağlıdır. Gençlerin meslek seçimi, topluma uyumları ve toplumsal değerleri kazanmaları ancak iyi bir eğitimle mümkün olmaktadır. Bu ise öğrencilerin başarıları ile ölçülmektedir. Ülkemizde gençlerin başarılı olup olmadığının ölçütü ise üniversiteye giriş sınavı olmuştur. ÖSS (Öğrenci Seçme Sınavı)'yi kazanan gençler başarılı, kazanamayan gençler ise başarısız olarak görülmekte ve çoğu zaman kendileri de bu yargıyı kabul etmektedir. Kuşkusuz bu sınava giren öğrenciler aynı akademik temele ve yeterliğe sahip değildirler. Her birey içinde yaşadığı sosyal, kültürel ve ekonomik çevreden kaynaklanan bir takım farklılıkları da tüm öğrencilik yaşantısı boyunca beraberinde getirmektedir. Sonuçta üç saatlik bir sınava girecek olan ve bu sınava göre toplum tarafından ya da bizzat kendisi tarafından başarılı ya da başarısız olarak yargılanacak olan öğrencilerin ÖSS başarılarını etkileyen faktörler konusunda çalışma yapmak ve özellikle Sakarya ilindeki öğrencilerin ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlerin neler olduğunu belirlemek araştırmanın hareket noktasını oluşturmaktadır.

Öğrencinin içinde bulunduğu sosyal çevre, aile ortamı, okulla ve öğretmenleriyle ilişkisi, ilgi ve tutumları başarısı üzerinde etkili olmaktadır. Gençlerin arkadaş çevresi kendi yaşlarına, cinslerine, zihinsel ve duygusal düzeylerine uygun bireylerden oluşmaktadır. Gençin arkadaş çevresi tutumlarında, davranışlarında ve tercihlerinde etkili olmaktadır. Başarısız öğrenciler arkadaş gruplarının ve sosyal çevrelerinin etkisiyle ders çalışmaya dönük olumsuz tutumlar geliştirmektedirler.

Lise düzeyindeki başarılı ve başarısız öğrencilerin karşılaştırıldığı araştırmalar, başarılı öğrencilerin başarısız olanlara göre kendilerini daha iyi kontrol edebilen, daha çok gelecekle ilgili planlar yapan öğrencileri olduklarını göstermektedir (Kuzucu ve Özdemir, 2003).

Aile ortamı da bireylerin başarısında olumlu ya da olumsuz etkiye sahiptir. Birey yaşamının önemli bir bölümünü aile ortamında geçirmektedir. Gençin başarısını yükseltme konusunda anne babaya önemli görevler düşmektedir. Bu nedenle aile

ortamının başarıyı engelleyen etmenlerden uzak şekilde yapılandırılmış olması gerekmektedir. Hoşgörülü ve demokratik aile ortamındaki gençler otokontrol mekanizmalarını geliştirmiş, sınırlarını bilen ve daha başarılı olmak için eksik yönlerini tamamlamaya çalışan bireyler olurlarken, daha sıkı denetimin olduğu ailelerde yetişen ya da tamamen serbest bırakılan gençlerin başarılarının diğerlerine oranla daha düşük olduğu görülmektedir. Çalışması ve çabası ailesi tarafından desteklenmeyen öğrenciler kendilerini değersiz olarak görürler. Aileleri tarafından desteklenen öğrenciler ise daha yüksek başarı için gerekli motivasyona sahiptirler.

Okullar bireyleri başarılı bir yaşama hazırlamak için vardır. Okul sosyalleşme sürecinde ilk toplumsal kurumdur ve belirli öğrenmelerin gerçekleşmesinin sorumluluğunu taşır (Yavuzer, 1998). Okullar sayesinde bireyler değişik konularda bilgilenmekte ve gelecek nesillere aktarılacak olan kültür yapısını kazanmaktadır. Okul etkinlikleri yoluyla aynı zamanda öğrencilerin ilgi ve yetenekleri saptanabilir. Öğrencilere genel kültür kazandırmak, onları sorumluluk taşımaya hazır hale getirmek, ülkenin sosyo-ekonomik gelişimine katkıda bulunacak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime ve iş alanlarına gençleri hazırlamak ise ortaöğretim kurumlarının başlıca amaçlarıdır. Okullarda öğrenciler başarılarıyla ilgili belli bir düzeyde beklenti oluştururlar. Birey başarıya ulaştığı ölçüde eğitim faaliyetlerine ilgi duyar, başarısızlık durumunda ise bu faaliyetlerden kaçınma davranışı gösterir (Karacık, 1998).

Öğrencilerin başarısında kendilerinin beklentileri kadar öğretmenlerinin beklentileri de önemlidir. Öğretmenler öğrencilerinin yetenekli olduklarını düşündüklerinde onların başarısını arttırmaya yönelik bir çaba içine girmektedirler. Ama öğrencilerinin yeteneksiz, işe yaramaz, tembel, haylaz olduğunu düşünüyorlarsa onları kendi haline bırakmakta ve öğrencilerinin ilerlemesi için çalışmamaktadırlar.

Ortaöğretim gençliğinin akademik başarılarını incelemek ve konuya ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşlerini ortaya koymak bu araştırmanın başlıca amacıdır. Bu araştırma ile Adapazarı İl Merkezi'ndeki liselerde okuyan lise son sınıf öğrencilerinin ÖSS başarılarını etkileyen faktörlerden zihin dışı faktörlerin başarı üzerindeki etkisi öğrenci ve öğretmen görüşleri çerçevesinde ortaya konulmaya çalışılmaktadır

Problem Cümlesi

Bu araştırmada Adapazarı İl Merkezi'ndeki lise son sınıf öğrencilerinin ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörler nelerdir? sorusuna öğretmen ve öğrenci görüşleri ışığında yanıt aranmıştır.

Alt Problemler

1. Öğrencilerin ve öğretmenlerin demografik özellikleri nasıldır?
2. Öğrencilerin ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlerden sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, aile, öğrenci-öğretmen ilişkisi, okul ortamı ve dersane ortamı alt ölçeklerine ilişkin öğrenci görüşleri arasında;
 - a. Okul adına göre,
 - b. Okul türüne göre,
 - c. Cinsiyete göre,
 - d. Annenin yaşıyor olup olmamasına göre,
 - e. Annenin öz olup olmamasına göre,
 - f. Annenin eğitim durumuna göre,
 - g. Annenin mesleğine göre,
 - h. Babanın yaşıyor olup olmamasına göre,
 - i. Babanın öz olup olmamasına göre,
 - j. Babanın eğitim durumuna göre,
 - k. Babanın mesleğine göre,
 - l. Anne babanın birlikte, ayrı ya da boşanmış olmalarına göre,
 - m. Kardeş sayısına göre,
 - n. Üniversitede okuyan kardeşi olup olmamasına göre,
 - o. Ailenin aylık gelirin'e göre,

- p. Ev sahibi olup olmamalarına göre,
- q. ÖSS ye başvurma durumuna göre,
- r. ÖSS ye hazırlanma şekline göre fark var mıdır?

3. Öğrencilerin ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlerden sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, aile, öğrenci-öğretmen ilişkisi, okul ortamı ve dersane ortamı alt ölçeklerine ilişkin öğretmen görüşleri arasında;

- a. Okul adına göre,
- b. Okul türüne göre,
- c. Cinsiyete göre,
- d. Eğitim durumuna göre,
- e. Mezun oldukları okula göre,
- f. Kıdem derecelerine göre,
- g. Çalıştıkları okulda bulunma sürelerine göre fark var mıdır?

4. Öğrencilerin ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörler ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Gençlerin meslek seçimi, kişilik gelişimleri, topluma uyumları, toplumsal değerleri kazanmaları gibi problemlerin ortak yanını oluşturan kavram okul/sınav başarısı kavramıdır. Bu çalışma ile öğrencilerin ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri ortaya konulacaktır.

Araştırmadan elde edilen bulgular kuramsal olarak sosyal bilimlere ve eğitim bilimlerine yardımcı olabilecektir. Aynı zamanda araştırma sonuçları doğrultusunda, eğitimde söz sahibi olan bireylere gençlerin başarısını arttırmak için neler yapılması gerektiği konusunda yardımcı olabilir. Bunun yanı sıra anne-babalara, öğretmenlere ve öğrencilere daha başarılı olabilmek için yapılması gerekenler konusunda araştırmadan elde edilen bulgular yardımcı olabilir. Araştırmanın sonuçları Sakarya'da başlatılan

“Eğitim Seferberliği” çalışmalarına ışık tutacak, Sakarya İli'nin ÖSS başarisının arttırılması için girifilen çabalara kaynak teşkil edecektir.

Sınırlılıklar

1. Araştırma Adapazarı İl merkezindeki liselerin lise son sınıf öğrencileri ve bu liselerde görev yapan öğretmenler ile sınırlıdır.
2. Araştırma incelenen zihin dışı faktörler (sosyal evre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, aile, öğrenci-öğretmen ilişkisi, okul ortamı, dershane ortamı) ile sınırlıdır.

Sayıtlılar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlılardan hareket edilmiştir

1. Örneklem evreni temsil etmektedir.
2. Öğrencilerin ve öğretmenlerin kendilerine verilen anket formuna içtenlikle, objektif bir şekilde yanıt verdikleri kabul edilmektedir.

Tanımlar

Başarı: İstenilen bir sonuca ulaşmak yönünde gösterilen ilerlemedir (Koç, 1981).

Akademik Başarı: Öğrencilerin buldukları seviyede okutulan derslerde belirli bir bilgi seviyesine ulaşması ve buna öğretmenlerin not takdir etmesidir (Karacık, 1998).

ÖSS başarısı: Ortaöğretim öğrencilerinin üniversite seçme sınavında gösterdikleri performanstır.

Ortaöğretim: İlköğretimden sonra gelen ve öğrencileri yükseköğrenime hazırlamayı ve onları bir meslek sahibi yapmayı amaçlayan eğitim devresidir.

BÖLÜM1:KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde başarı kavramı, başarıyı etkileyen faktörler, Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS), ortaöğretim kurumlarının tarihsel gelişimi, Adapazarı'nda eğitim ve konu ile ilgili yurt dışında ve yurt içinde yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

1.1. Başarı Kavramı

Eğitim bireyin bedensel, duygusal, zihinsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve mensup olduğu toplum için, en uygun şekilde geliştirilmesidir (Tan, 1989:50 akt. Elmacıoğlu, 2004: 97).

Eğitimin amacı bireyi sosyal hayata hazırlamak, çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı bir şekilde uyum sağlamalarına yardım etmektir. Eğitim yoluyla insan bireysel farklılıkları anlamayı, hoşgörmeyi ve bundan sentezler yaparak hayatın tadına varmayı öğrenir. Aynı zamanda eğitim bireyin, mesleğini, toplumsal statüsünü, kendi ailesine sağlayacağı imkan ve itibarı belirler (Baltaş, 2003). İyi bir eğitim alan insanın yaşam kalitesi yükselir, yeni ilgi alanları oluşturur ve böylece dünyaya daha geniş bir perspektiften bakmaya başlar.

İdeal olan ailede, okulda ve sosyal çevredeki eğitimin tutarlı olması ve birbirini tamamlamasıdır (Elmacıoğlu, 2004: 99). İyi bir eğitim bireyin başarılı olup olmaması ile ölçülmektedir. Başarı bir kavram olarak, öğrencinin genel başarısı ve akademik başarısı karşılığında kullanılmaktadır. Birey için başarı belirlediği amaçları doğrultusunda yaptığı işlerde ulaştığı olumlu sonuçtur (Elmacıoğlu, 2004: 89). Akademik başarı öğrencinin fiziksel ve özel yeteneklerinden dolayı eriştiği başarı seviyesini kapsamaktadır (Karacık, 1998: 6).

Başarılı insan aklını en verimli şekilde kullanan ve amaçlarına ulaşan insandır. Başarılı bireylerin sahip olduğu özellikler Baltaş (2003) tarafından şöyle sıralanmıştır:

1. Kendini tanıma: Başarılı olan insanlar, kendi ilgilerinin ve sınırlarının farkında olan insanlardır. Kendilerini en yeterli hissettikleri alana yönelirler.
2. Durumu değerlendirme: Bu kimseler güçlerinin, niteliklerinin ve yeteneklerinin sınırlarını bilen ve sahip olduklarını olanakların farkında olan insanlardır.

3. Zamanı iyi kullanma: Başarılı olanlar zamanlarını kendi seçtikleri amaçlar doğrultusunda planlı ve düzenli olarak kullanırlar.
4. Amacı belirleme: Başarılı bireyler ulaşmak istedikleri noktayı önceden belirlemişlerdir.
5. Dinleme ve Gözleme: Dinlemek ve gözlemek pek çok sorunun yanıtını kendiliğinden ortaya çıkaracaktır. Başarılı olan bireyler bunun farkına vararak etraflarında olan biteni dinlemeye ve gözlemeye zaman ayırırlar.
6. Susmasını bilme: Susmak bireyi sonradan pişman olacağı durumlardan kurtarır. Başarılı olanlar sonradan telafi için çaba harcamak yerine baştan susmayı tercih ederler.
7. Yardım isteme: Başarılı insanların önemli özelliklerinden biri de gereken yerde ve zamanda yardım istemeyi bilmeleridir.

Başarılı olmak için çok çalışmak değil, etkili çalışmak gerekir (Baltaş, 2003: 31).

1.2. Başarıyı Etkileyen Faktörler

Eğitim ve öğretimde kalitenin yükseltilmesi ve dolayısıyla akademik başarının artması aile, okul ve sosyal yapı arasındaki ilişkilerin sağlıklı ve düzenli işlemesine bağlıdır. Akademik başarısızlık, doğrudan genci etkiliyor gibi görünse de aslında aileyi ve öğretmenleri de etkileyen sosyal bir problemdir. Başarısızlık, ilk etapta zihinsel nedenleri düşündürse de yapılan araştırmalar zihinsel olmayan etmenlerin de önemli olduğunu göstermektedir (Ulular, 1997).

Genel olarak akademik yetenek ile akademik başarı arasındaki ilişkiler önemli olmakla birlikte okul başarısını etkileyen fakat zihinsel olmayan çeşitli etmenler vardır (Özgüven, 1974).

Bu faktörler çeşitli araştırmalarda farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Çetinkaya (2004) akademik başarıda rol oynayan nedenler şöyle sıralamıştır: Motivasyon eksikliği, ailede iletişim eksikliği, anne-baba tutumları, anne-babaya duyulan öfke, kardeş kıskançlığı-kıyaslaması, okulun, öğretmenin ve sınıf arkadaşlarının etkisi, maddi imkanlarının yetersiz olması ve psikolojik faktörler.

Kars (1996) ise akademik başarısızlığın nedenlerini bireysel ve sosyal nedenler olarak ele almıştır. Bireysel nedenler, öğrencinin doğuştan getirdiği kalıtsal nedenler, onun sorumluluk alma gücü ve iyi çalışma alışkanlığını kazanmış olması olarak sıralanabilir (Kars,1996: 30). Kars (1996)'a göre öğrencinin başarısını etkileyen sosyal nedenleri aileden kaynaklanan nedenler ve okuldan kaynaklanan nedenler olarak ele almak mümkündür. Aileden kaynaklanan nedenler: Aile biriminin genişliği, çocuğun aile içinde yaşadığı psikolojik ya da fizyolojik rahatsızlık, aile içi ilişkinin düzeni ve dengesi, ailenin sosyo-ekonomik durumu. Okuldan kaynaklanan nedenler: Öğretmenin tutumu, okul yönetimi, ders programları, öğretim yöntemleri ve okulun fiziki imkanlarıdır (Kars, 1996).

Havighrust (1970) çocuğun okuldaki başarısını doğrudan etkileyen etmenleri başlıca 4 grupta toplamaktadır.

1. Çocuğun doğuştan var olan yetenekleri
2. Aile içinde geçirdiği yaşam veya gördüğü eğitimin niteliği
3. Okulda gördüğü eğitimin niteliği
4. Aile ve okul çevresindeki yaşantıları sonucunda geliştirdiği benlik kavramı ve umut düzeyi (Akt: Ulular, 1997: 11).

Aile ile okul arasındaki ilişkiler, çocuğun okula karşı takındığı tavır, çocuğun boş zamanını değerlendirme şekli, arkadaşlarıyla kurduğu diyaloglar, evde çocuğa verilen işler, çocuğun kendini idare edebilme yeteneği, yükselme ve başarı arzusu gibi unsurlar, onu başarılı kılmada etkili birer unsur niteliğindedir (Yıldırım, 2001). Bireyin başarısına etki eden zihinsel olmayan faktörleri bu çalışmalar ışığında 6 alt başlıkta incelemek mümkündür. Bunlar:

1. Sosyal çevre ve arkadaş grubu
2. Kişilik özellikleri
3. Aile
4. Okul ortamı

5. Öğrenci-öğretmen ilişkisi

6. Dershane

1.2.1. Sosyal Çevre ve Arkadaş Grubu

Bireyin çevresiyle olan etkileşimi onun davranışlarını da etkilemektedir. Bireysel ihtiyaçlar ile bireyin içinde yaşadığı çevrenin etkileri arasındaki ilişkiye bakıldığında kişisel ihtiyaçların bireyin hedefe yönelmesini simgelediğini, çevresel etkilerin ise bireyin bu hedefi gerçekleştirme ya da gerçekleştirilmeme durumunu belirlediği ortaya çıkmaktadır (Baek ve Choi, 2002). Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, temel kültürden farklı olan kültürde yetişen bireylerin eğitim ve hayat başarıları düşük olmaktadır. Kültürün maddi yönü, gözle görülebilen maddi unsurlardan oluşan insanların eserleridir. Kültürün manevi yönü ise insanın insanla ilişkisinde doğru gelişmektedir (Elmacıoğlu, 2004).

1.2.2. Aile

Çocuk başarısı ve temel davranış kalıplarının büyük ölçüde ailede şekillendiği varsayılmaktadır (Yıldırım, 2001: 1135). Öğrencilerin okul başarısı veya başarısızlığının pek çok nedeni vardır. Ancak bu nedenler içinde aile faktörü oldukça önemlidir (Elmacıoğlu, 2004:113).

Akademik başarı ile ailevi durum arasındaki ilişki, ailenin büyüklüğü, doğum sırası, ailenin maddi imkanları, ailenin istek ve beklentileri gibi konulardaki araştırmalarla açıklanmaya çalışılmıştır.

Kasatura (1991) tarafından yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre başarılı öğrencilerin büyük çoğunluğu, başarılarını kendi çalışmalarına borçlu olduklarını söylemişlerdir. Fakat yardımcı faktörler olarak da önem sırasına göre “aile, okul ve sosyal hayat” nedenlerini sıralamışlardır. Başarısız öğrencilerin çoğunluğu ise, kendilerinin okul başarısızlığından birinci derecede ailelerini sorumlu tutmuşlardır (Kasatura, 1991).

Dengeli ve iyi ilişkilerin olduğu, çocuğa sevgi, ilgi, güven, anlayış, disiplin konularında olumlu yaklaşımlarda bulunan bir aile çevresi başarıya olumlu katkıda bulunur (Berber,1990). Evdeki sorunlar, bozulmuş anne-baba ilişkisi ebeveyn

duyulan öfke ve kızgınlık ise başarısızlığı beraberinde getiren faktörlerdir. Öğrenci başarısızlığının aileden kaynaklanan nedenleri içerisinde en önemlisi, aile içindeki huzursuzluk ve iletişim bozukluğudur (Elmacıoğlu, 2004). Genellikle huzursuz aile ortamları çocuğun başarısını olumsuz etkiler.

Gencin okul başarısı ile ailesinin kendisiyle ilgilenmesi arasında çok yakın bir paralellik vardır. Ailenin çocuğa ilgi göstermesi onun okul başarısını arttırmaktadır. Anne-babanın ilgileri ve çocuğun öğrenim yaşamı için sağlıklı bir model oluşturmaları, okul başarısını büyük ölçüde etkiler. Yine anne-babanın aile içinde oluşturulacak öğrenme ortamına yardımcı olması, çocuğun öğrenmek istediği bilgiyi bulmasında yardımcı olması okul başarısını olumlu açıdan etkileyen bir başka etmendir (Berber,1990).

Aile büyükleri gençleri sadece okul başarılarıyla değil, özel yetenekleri, ilgileri, istekleri ve becerileriyle bir bütün olarak ele alıp, bu özelliklerine uygun olarak yönlendirmelidir (Elmacıoğlu, 2004). Bir kısım anne ve babanın mükemmeliyetçi, sabırsız, yüksek düzeyde beklenti içinde olması, çocuğun başarısında olumsuzluklara yol açar (Yıldırım, 2001: 1135). Çocuğun sınavda başarılı olması uğruna yapılan mücadele bazen aileyle çocuk arasına soğukluk girmesine ve duygusal açıdan uzaklaşmaya sebep olmaktadır. Anne-babanın çok küçük yaştan başlayan yüksek başarı beklentisi, çocuğun hatalarını düzeltmek için onu eleştirmek, çocuğun dayak, hırpalama gibi cezalarla eğitilmesi, yargı ifadesi taşıyan olumsuz sıfatlarla nitelemek (haylaz, tembel, sorumsuz, dağınık, pısırık, yavaş, vb...) çocuğun kendine olan güvenini azaltır (Baltaş, 2003).

Başarılı insanlar yetiştirmek ancak uyumlu ve düzenli bir aile yaşantısı içerisinde mümkün olabilmektedir (Elmacıoğlu, 2004:92). Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan araştırmalar bu ülkede geleneksel olmayan aile tiplerinin hızla arttığı ortaya çıkarmıştır. Tahminlere göre çocukların neredeyse %50'si 18 yaşına ulaşmadan önce tek aile ferdi ile yaşamaya başlamaktadır. Bu ise gençlerin akademik başarılarında çok önemli bir risk faktörü oluşturmaktadır (Shim, Felner ve Shim, 2000). Pek çok araştırma bu tür ailelerdeki çocukların eğitim problemleri yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Boşanmış aile çocuklarında okul başarısının düşüklüğünün yanında, gerginlik, hırçınlık ve arkadaşlık ilişkilerinde yetersizlik görülmektedir.

Öğrencinin okul başarısında ailesinin sosyo-ekonomik durumunun da etkisi vardır. Ekonomik durumu yetersiz olan öğrencilerin, sınıf arkadaşlarına göre daha fazla sorunlu ve başarısız olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı konumdaki bireyler, yarışın başından itibaren elenmeye başlamaktadırlar ve daha fazla eğitim almaya gücü olan insanların çocukları, vasat düzeyde olsalar bile, daha üst başarılarla pek zorlanmadan ulaşabilmektedirler (Ulular,1997). Öğrencinin ailesinin geçimine katkıda bulunması, yani çalışması gerektiği durumlarda okul başarısının düştüğü görülmektedir. Başarılı öğrencilerin büyük çoğunluğunda ailelerinin ekonomik durumuna karşı bir güven oluşmuştur. Yarınlarına güven içinde bakan öğrenciler daha başarılı olmaktadır (Elmacıoğlu, 2004).

Anne-babanın öğrenim düzeyi ile öğrencinin okul başarısı arasında çok yakın bir ilişki vardır. Eğitimli anne ve babaların çocukların başarı güdüsünü harekete geçirmekte daha usta oldukları görülmektedir. Anne ve babanın öğrenim düzeyi yükseldikçe, çocukların başarı oranı da artmaktadır (Elmacıoğlu, 2004).

Anne-babanın mesleğinin toplum içindeki saygınlığı ve gelir düzeyi de öğrencinin okul başarısını etkileyen faktörlerden birisidir. Başarılı öğrencilerin babaları sosyo-ekonomik yönden daha iyi meslek gruplarında yer alırken, başarısız öğrencilerin babaları sosyo-ekonomik yönden daha düşük meslek gruplarında yer almaktadırlar (Kasatura, 1991).

Ailedeki fert sayısı, gelir durumu, manevi ortam, sosyal yapı, evdeki diğer çocuklar ve büyükler, çocuğun ailesine karşı beslediği duygular, ailede çocuğa karşı takınılan tavırlar başarıda etkili olabilmektedir (Yıldırım, 2001). Ailelerin geniş ya da dar aile tipinde olmaları gencin eğitimi açısından önem taşımaktadır. Geniş ailelerdeki çocuk sayısının fazla oluşu yeterli derecede eğitilmelerine engel olmaktadır. Oysaki, iki ya da üç çocuklu nispeten daha küçük sayılabilecek ailelerde, anne-babalar çocuklarının eğitimi ile daha yakından ilgilenmektedir. Geniş ailedeki fazla çocuk sayısı eğitimde başarı seviyesini düşürecektir (Berber,1990).

1.2.3. Kişilik Özellikleri

Başarılı insanlar sebepleri kendi dışlarında değil, kendi içlerinde ararlar ve sonucunu değiştiremeyecekleri durumları kabul edip, problemi çözecek yeni alternatif yollara yönelirler. Kişiyi başarılı kılan en önemli faktörlerden biri, sorumluluk almasıdır. (Baltaş, 2003).

Geleceğe ait beklentilerinin gerçekleşeceğine inanmaları, morallerinin iyi olması, öğretmenlerle ilişkilerinden memnun olmaları, öğretmenlerin metotlarından memnun olmaları, okul yönetimi ile ilişkilerinden memnun olmaları bireylerin olumlu kişilik özellikleri geliştirmelerini sağlayacak ve dolayısıyla akademik başarılarını arttıracaktır.

Ders çalışma alışkanlıkları öğrencilerin başarılarını doğrudan belirleyen önemli bir eğitim olgusudur. Birçok öğrencinin uygun çalışma alışkanlık ve becerilerine sahip olmadıklarından ya da bu alışkanlıklarını yeterince kullanamadıklarından başarısız oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin öğrenimleri süresince başarılı olmalarını sağlayan, akademik başarılarını olumlu şekilde etkileyen birisi ve en önemlisi öğrencilerin sahip oldukları etkili ve verimli ders çalışma alışkanlıklarıdır. Öğrencinin derslerine karşı öğrenme, ilgi, merak ve isteği, öğrencinin uygun çalışma ortamına ve verimli çalışma alışkanlıklarına sahip olması; başarı için çevresinden yakınlık ve destek görmesi ve sağlıklı bir bedensel yapıya sahip olması gibi özellikler, onun öğrenmesini kolaylaştırıp başarısını arttırırken, tersi durumlar da öğrenmesini güçleştirmektedir.

Baltaş (1997) başarıyı etkileyen nedenlerden birinin zamanı iyi kullanma özelliği olduğunu belirtmektedir. Başarılı olabilmek için birey zamanını amaçlarına en kısa yoldan ve en verimli şekilde ulaşabilecek şekilde kullanmayı öğrenmelidir. İçine dönük, korkak, sıkılgan kişilik özellikleri de başarı önündeki engeller olarak sayılabilir.

1.2.4. Okul Ortamı

Okulların genel amacı, topluma uyum sağlayabilecek başarılı insanlar yetiştirmektir (Elmacıoğlu, 2004:109). Etkili okulun yaratılmasında yöneticilerin liderliği kaçınılmazdır. Okulun öğrencileri destekleyen bir iklime sahip olması, öğretim

üzerinde önemle durulması, amaçların ve öğrencilerden beklentilerin açık şekilde ifade edilmesi öğrencilerin başarılarını arttırmada etkili olmaktadır (Balcı, 1993).

Bir okulun başarısını ya da başarısızlığını gösteren temel kanıt okulun öğrencileridir. Okulları farklılaştıran ya da öğrencilerin farklı okulları tercih etmelerini sağlayan nedenler; akademik başarı üzerinde yoğunlaşma öğrenci başarısı için yüksek beklentilere sahip olma, akademik öğrenme zamanının etkili biçimde kullanılması olarak sıralanabilir. Bu özelliklere sahip olan okullar geleceğe yönelik hedeflerini belirlemiş ve ÖSS'yi kazanma isteğinde olan öğrenciler tarafından öncelikle tercih edilmektedir. Bu ise öğrencilerin öncelikle fen liselerine, Anadolu liselerine ve süper liselere gitme yönünde çaba göstermelerine neden olmaktadır. Çünkü bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin ÖSS'de başarılı olma ihtimali diğer okullarda ve özellikle meslek liselerinde okuyan öğrencilerden daha fazladır.

Birçok eğitimci ve araştırmacıya göre sınıf öğrencilerin duygusal ve zihinsel gelişimlerinde önemli bir role sahiptir. Sınıf düzeyinin öğrencinin gelişim düzeyinin çok üstünde ya da çok altında olması başarıyı etkileyen nedenlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencinin derslere devam ediyor olması da başarıyı etkileyen önemli bir faktördür. Yine derslerde öğretilenlere ek çalışmalar yapmak öğrenci başarısını olumlu etkileyen bir faktördür.

1.2.5. Öğrenci-Öğretmen İlişkisi

Sağlıklı bir şekilde kurulan öğretmen-öğrenci ilişkileri eğitimin kalitesini yükseltir. Nitekim yapılan araştırmalar başarılı öğrencilerin öğretmenleriyle iyi iletişim kurduklarını, başarısız öğrencilerin ise öğretmenleriyle iyi iletişim kuramadıklarını ortaya koymaktadır (Elmacıoğlu, 2004). Öğrenci başarısında sadece öğrencilerin beklentileri değil, öğretmenlerin öğrencilerden beklentileri de önemli bir etkidir (Karacık,1998: 6).

Öğretmenin olumsuz davranışları, bilgi yetersizliği, çocuklara ve mesleğe ilgisiz tutumu öğrencileri başarısızlığa ve okuldan kaçmaya iten etmenlerdir (Ulular,1997: 10). Karacık (1998) öğretmenin derse ilişkin konuları açık bir şekilde anlatması ve öğrenci görüşlerine önem vermesinin, başarıyı etkileyen önemli faktörler arasında olduğunu söylemektedir. Dersi cazip kılmak, öğrencinin ilgi ve dikkatini uyanık

tutmak, ödüllendirme, uygun öğretim yöntemini seçme ve öğrencilere çalışma alışkanlığı kazandırma başarıyı arttıran etmenlerdir (Tezcan, 1994).

1.2.6. Dershane

Eğitim sistemimizde bütün kademeler arası geçiş sınav düzenlemeleri ile yürütülmektedir. ÖSS de bu düzenlemelerin en üst basamağını oluşturmaktadır. Okullarda verilen eğitimin öğrencileri test tipi bu sınavlara hazırlayabilecek nitelikte olmaması, eğitim kurumlarına paralel olarak gelişen dershane sektörünü doğurmuştur.

Dershaneler sadece üniversiteye giriş sisteminde değil, genel olarak eğitim sisteminin tamamında etkin konuma gelmişlerdir. Dershaneler sistemin ayrılmaz bir parçası olarak görülmekte ve aynı zamanda müşterilerini memnun eden bir çalışma düzeni sergilemektedirler (TED, 2005).

Dershanelerin, sadece eğitim bakımından değil, ortam bakımından da başarılı bir performans sergilemektedir. Öğrencilere kaynak sağlama, onlara rehberlik hizmeti sunma ve sorunlarının çözümüne yardımcı olma konusunda dershanelerin okullardan daha etkili olduğu görülmektedir. Bunun nedenleri arasında öğrencilerle birebir iletişim kurabilecek rehber öğretmenlere sahip olmalarını ve öğrencilere kaynak sağlayabilecek alt yapıya ve gerekli donanımına sahip olmalarını sayabiliriz.

Dershaneye gitme sebeplerinden en önemlisi okuldaki eğitimin üniversiteye giriş sınavını kazanmada yetersiz bulunmasıdır. Dershaneler, öğretmenler öğrencilere ve velilere kadar eğitimin tüm taraflarınca işlevleri ve başarıları kabul edilmiş kurumlar haline dönüşmüştür. Üniversiteye giriş sınavının dershane eğitimi olmadan kazanılamayacağı yönünde yaygın bir kanaat vardır (TED, 2005).

Dershaneler, kurdukları eğitim ve rehberlik sistemi ile müşterilerinin (öğrenci ve veliler) memnuniyetini sağlama yönünde büyük ilerleme kaydetmişlerdir. Bu durum, dershaneleri giderek daha güçlü şekilde örgün eğitim kurumlarının alternatifi haline dönüştürmektedir.

1.3. Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS)

Ülkemizde üniversite eğitiminin gelişimi çok eskiye dayanmakla birlikte modern anlamda üniversitelerin oluşumu ve buna bağlı olarak üniversiteye olan talebin fazlaşması 1950’li yıllardan sonra ivme kazanmıştır.

1982 Anayasası’ndan sonra yapılan düzenlemelere kadar, Türkiye’de de, Milli Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere, çeşitli bakanlıklar ve devlet kurumları, ihtiyaç duydukları üst düzey personelin yetiştirilmesi için, yükseköğretim düzeyinde okullar, akademi, enstitü ve yüksekokullar kurmuşlardır. Ancak 1982 Anayasası, “Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumları” hariç, yükseköğretimin üniversite çatısı altında düzenlenmesi hükmünü getirmiştir (TED, 2005). Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)’nun kuruluşundan sonra yükseköğretim üniversite çatısı altında toplanmıştır. Günümüzdeki gelişmelere ayak uydurup onlarla başa çıkabilecek yüksek niteliklerle donatılmış bireylerin yetiştirilmesi ancak nitelikli bir yükseköğretim ile mümkündür. Bu ise, üniversitelerin bu kalitede bir eğitim için gerekli yeterliliklere sahip olmasının yanında, yükseköğretime gelmiş olan bireylerin yeterli birikime sahip olmalarıyla sağlanabilir.

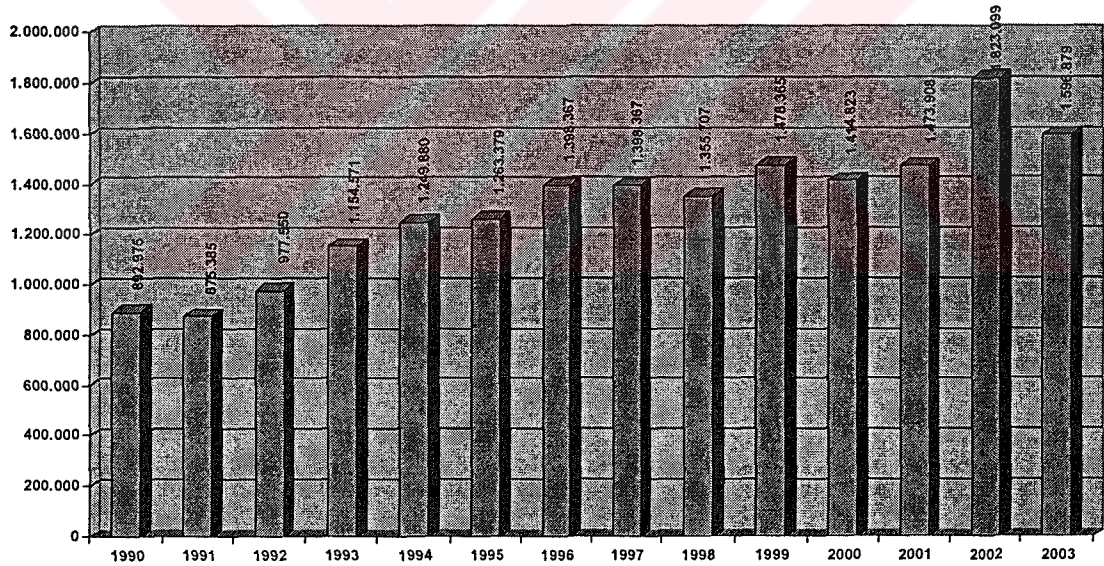
Yükseköğrenime devam etmek isteyen bireylerin yeterli birikime sahip olup olmadığının belirlenmesi amacıyla ülkemizde Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) uygulanmaktadır. Sınavın diğer gerekçesi, adayların yükseköğretim almak istedikleri alan ile gerçekten yetenekli, donanımlı ve yeterli oldukları alan arasında bir fark bulunup bulunmadığının, yükseköğretime başlamadan önce belirlenmesi şeklinde dile getirilebilir (TED, 2005).

Türkiye’de ÖSS’nin bu gerekçelerin dışında adayları kontenjanlara göre elemek amacına da hizmet ettiği görülmektedir. Yükseköğrenim talebinin 1970’lerden itibaren bir çığ gibi büyümesine karşılık, üniversitelerde bu talebi karşılayabilecek bir kapasite artışı sağlanamamıştır. 2004 yılında yapılan ÖSS’ye 1.786.883 aday başvurmuş; bu adaylardan sadece 574.867’si açıköğretim, sınavsız geçişle girilen ön lisans programları, ikinci öğretim vb. herhangi bir programa yerleştirilebilmiştir. ÖSS, seçici-değerlendirici olmaktan ziyade, eleyici ve bu nedenle de yarışmacı karakteri ağır basan bir sınav niteliğindedir (TED, 2005:8).

ÖSS, sadece sınavı kazananların bütün kademelerdeki öğrenim hayatını biçimlendirmekle kalmamakta; hedefi sınav başarısı olan uzun bir öğrenim süreci sonunda, istihdam piyasasında aranan nitelikleri edinememiş, kendilerini “yetersiz”, “iş bulamayan” ve giderek “işe yaramaz” hisseden geniş bir nüfus oluşması sonucu doğurmaktadır (TED, 2005).

Her geçen yıl ÖSS’ye başvuran aday sayısı artmakta buna karşılık bu öğrencilerin yerleştirilebileceği yükseköğretim programı sayısı aynı oranda artmamaktadır. 2004 yılında üniversiteye girmek isteyen öğrenci sayısı, üniversiteye alınabilecek öğrenci sayısının üç katından fazladır. 2004 yılında yükseköğretim programlarına yerleşebilmek için ÖSYM’ye başvuran öğrenci sayısı 1.902.250’dir. Bunlardan 1.786.883 aday ÖSS’ye girmek için, 115.249 aday ise sınavsız geçiş için başvuru yapmıştır. ÖSYM’ye başvuran 1.902.132 öğrenciden 574.867’i üniversitede bir programa yerleştirilmiştir (TED, 2005).

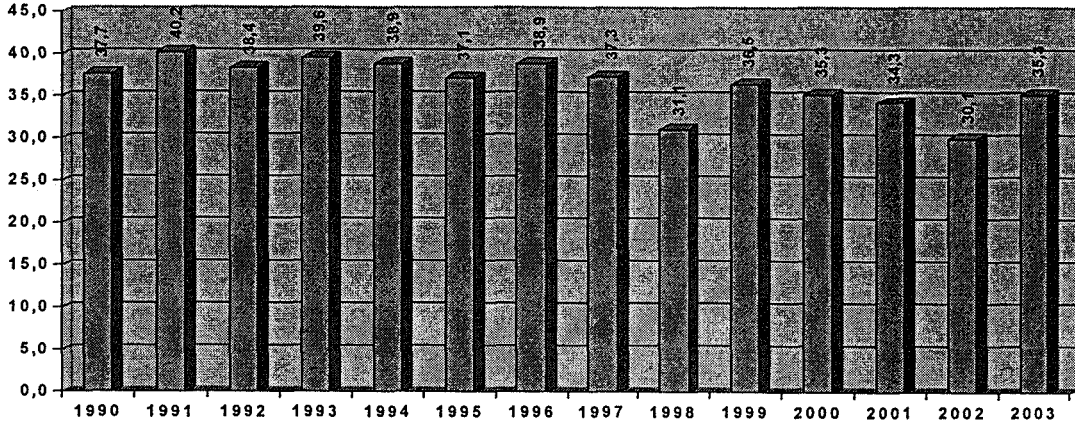
Şekil1. Yıllara göre Üniversite Giriş Sınavı İçin Yapılan Başvuru Sayıları

Kaynak: <http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/raporlar.htm>

2004 yılında ÖSS’ye girmek için ÖSYM’ye başvuran öğrenci sayısı 1.786.883’e ulaşmıştır. Lise son sınıf öğrencilerinin ÖSS’ye başvuran tüm adaylar içindeki oranı ise yıllara göre değişmekle birlikte genel olarak % 30- %40 olarak değişmektedir.

Şekil2. Lise Son Sınıftaki Öğrencilerin Toplam Başvuru İçindeki Payı

Kaynak: <http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/raporlar.htm>

1.4. Ortaöğretim Kurumlarının Tarihsel Gelişimi ve Adapazarı'nda Eğitim

Bu bölümde ortaöğretim kurumlarının tarihsel gelişimi anlatılacak ve Adapazarı'ndaki eğitim durumu hakkında bilgi verilecektir.

1.4.1. Ortaöğretim Kurumlarının Tarihsel Gelişimi

Selçuklularda devlet adamları eğitime ve bilimin gelişmesine çok önem vermişlerdir. Selçuklularda eğitim kurumları örgün ve yaygın olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bu dönemde medreseler örgün eğitim kurumları olarak gelişmişler ve ülke çapına yayılmışlardır. Selçuklu döneminde medreselerde din, dil, felsefe ve müspet bilim alanında dersler verilmiştir. Medreselerde bilim ve yazım dili Arapça'dır ancak Türkçe açıklamalara da yer verilmektedir. Müderris ismi verilen hocaların ders verdiği medreseler her yaşta öğrenci alınmakta idi. Burslu olan bu öğrenciler yaşamlarını medreselerde sürdürürlerdi.

Osmanlı imparatorluğunda 19. yüzyıl ortalarına kadar eğitim dini kurumların etkisi altında kalmıştır. Bu dönemde Sıbyan Okulları ve Medreseler olmak üzere iki çeşit okul vardı (Fidan ve Erden, 1993). Sıbyan okulları Osmanlı imparatorluğundaki ilköğretim okullarıdır. Dört yaşından itibaren öğrenci kabul eden bu okullarda kız ve erkek çocuklar birlikte eğitim görürlerdi. Sıbyan okullarında çocuklar temel dini bilgiler, okuma-yazma ve hesap gibi konularda eğitilirlerdi. Medreseler ise çocukları hem yükseköğretime hazırlar, hem de yükseköğretim verirlerdi. Medreseler kendi

içlerinde ilk, orta ve yüksek kademelere ayrılmıştı (Fidan ve Erden, 1993). 18. yüzyılda Avrupa’da ortaya çıkan ekonomik ve politik gelişmeler Osmanlı’yı da etkilemiştir ve buna bağlı olarak eğitim alanında da köklü bazı değişikliklere gidilmiştir. 1839 Tanzimat dönemine kadar Osmanlı imparatorluğunda batı tarzı eğitim kurumlarına rastlanmamaktadır. Bu dönemde ise geleneksel okulların yanında batılı anlamda okullarda açılmaya başlanmıştır. Rüştîyelerin (ortaokul), İdadilerin (lise) ve Sultanilerin (lise) ve çeşitli okulların bu dönemde açıldığını görüyoruz. Öğrenim süresi önce 4 yıl olarak belirlenen rüştîyelerde daha sonra bu süre 3 yıla indirilmiş ve ortaöğretimin ilk basamağı olarak kabul edilmişlerdir. Rüştîyelerin üstüne 3 yıllık okul olarak kurulan idadiler ortaöğretim ikinci devresi olarak kabul edilmişlerdir. Bu okulların amacı yüksek öğrenime girmek isteyen gençlerin eksik bilgilerini tamamlamaktır. Sultaniler ise rüştîye ve idadilerin öğrencileri yüksek öğrenime hazırlamada yetersiz olduğu düşüncesi ile açılmışlardır.

Sultaniler ise günümüzdeki anlamı ile lisenin temelini oluşturan eğitim kurumları olarak karşımıza çıkmaktadır. Rüştîye ve idadilerin yüksek öğretime öğrenci hazırlamada yetersiz kaldığı düşüncesi ile sultanilerin temeli atılmıştır. Meşrutiyet döneminde Sultaniler, 5 ya da 6 yıllık ilköğretim üzerinde, birinci devresi (devre-i ulâ) 4, ikinci devresi (devre-i saniye) 3 yıl olmak üzere eğitim yapıyorlardı (Akyüz, 2001). Bütün Osmanlı halkına açık olan Sultanilerde Fransızca eğitime ağırlıklı olarak yer verilmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin günlük hayata uyum sağlamalarına yönelik ve onlara genel bilgileri kazandıracak nitelikte derslerinde sultanilerin programlarında yer almıştır. Bu anlamda günümüz lise programları ile paralellik gösterdiklerini söyleyebileceğimiz sultanilerin, yine günümüz liseleri ile paralellik gösteren bir biçimde ezberci eğitim ağırlıklı oldukları da söylenebilir.

Cumhuriyet dönemine baktığımızda ise öncelikle sultanilerin adının “Lise” ye çevrildiğini görüyoruz. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki eğitim sorunlarını ise şöyle özetlemek mümkündür: Ortaokul ve liselerde konular hayattan kopuk ve birbirleri ile ilişki kurmadan öğretilmesi, yabancı dil derslerinden verim alınamaması, her öğrencinin liseyi bitirmek istemesi ve üniversiteye çok zayıf öğrencilerin gelmesi (Akyüz, 2001). Cumhuriyet döneminden sonra çeşitli zamanlarda bu okulların programları değişikliklere uğramıştır. Özellikle üniversiteye öğrenci hazırlamada

yetersiz kaldığı düşüncesi ile fen grubu ve matematik derslerinin saatleri artırılmıştır ve çok programlı okul uygulamalarına geçilmiştir.

1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile ortaöğretim kurumları; bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle çeşitli program ve okullarla ilgili istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime ve hem mesleğe, hem de hayata hazırlayan öğretim kademesi olarak tanımlanmıştır.

Eğitimin en önemli sorunları ise ikili, üçlü öğretim gibi çözüm yollarına rağmen sınıflarda çok yüksek sayıda öğrenci bulunması ve bunun eğitime olumsuz yansımaları, araç gereç yoksunlukları ve buna bağlı olarak uygulamalı eğitim-öğretim yapılamaması, okur-yazar oranının istenilen düzeye ulaşmaması, ilköğretimde yüzde yüz okullaşmanın sağlanamaması, bazı köylerde hala okul olmayışı olarak sıralanabilir. (Eskicumalı, 1999). Eskiden devlete memur yetiştiren kurumlar gözüyle bakılan liselerin ekonomi ve iş yaşamındaki gelişmeler doğrultusunda bu işlevlerini yitirmeleri ve sadece üniversiteye öğrenci hazırlayan kurumlar haline gelmeleri beraberinde farklı gelir gruplarının istekleri doğrultusunda özel liselerin ve süper liselerin kurulmalarını da getirmiştir. Günümüzde orta öğretim kurumlarının başarısı, üniversiteye gönderebildikleri öğrenci sayısı ile ölçülmektedir. Bu açıdan baktığımızda en gözde olan okullar sırasıyla özel yabancı okullar, yabancı dille öğretim yapan özel Türk liseleri, Anadolu liseleri ve Fen liseleridir (Okçabol,1999:182). Meslek liselerinin cazibesini yitirmesi bu okullara olan talebin azalmasına ve öğrencilerin üniversiteye yönelmelerine yol açmıştır. Bu durum üniversite kapısında yığılmayı daha da artırmıştır. Ortaöğretim çağındaki okullaşma oranına baktığımızda yıllara göre oran değişmekle birlikte genel liselere giden öğrenci sayısının meslek liselerine giden öğrenci sayısından daha fazla olduğunu görmekteyiz. Genel liselere olan talebin fazla olması *üniversite okumadan hayatta başarılı olmak mümkün değildir* anlayışının toplumda yerleşmesinin bir sonucudur.

Tablo1: Yıllara Göre Düz ve Meslek Liselere Giden Öğrencilerin Toplam Ortaöğretim Öğrencileri İçindeki Payı

ÖĞRETİM YILI	DÜZ LİSE ÖĞRENCİLERİ %	MESLEKİ EĞİTİM ÖĞRENCİLERİ %	TOPLAM ÖĞRENCİ %
2003-2004	68.5	31.5	100

Tablo1: Yıllara Göre Düz ve Meslek Liselere Giden Öğrencilerin Toplam Ortaöğretim Öğrencileri İçindeki Payı

2002-2003	67.6	32.4	100
2001-2002	64.4	35.6	100
2000-2001	62.1	37.9	100
1999-2000	61.6	38.4	100
1998-1999	56.7	43.3	100

Kaynak: <http://www.meb.gov.tr> APK –İstatistikler

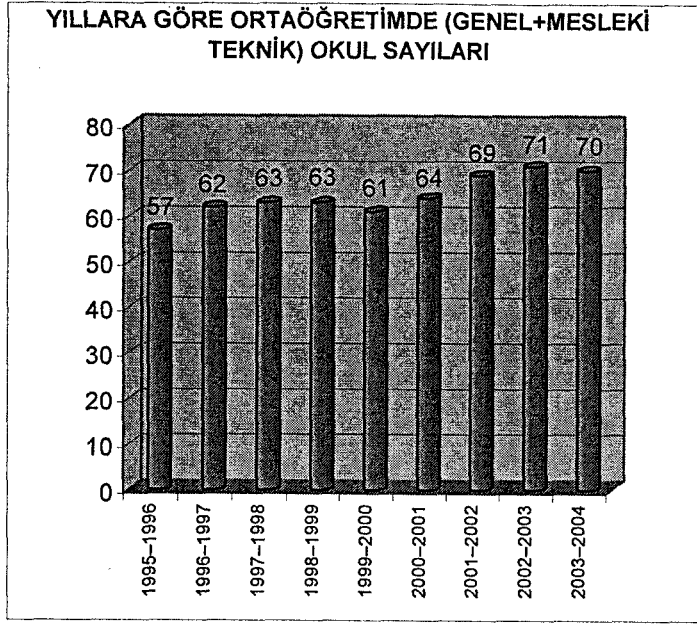
Tablo 1'e baktığımızda meslek liselerine giden öğrencilerin oranının her yıl biraz daha geriye gittiği görülmektedir. Bunun en önemli nedeni olarak meslek liselerinde okuyan öğrencilerin üniversiteye giriş aşamasında kısıtlanmalarıdır. Bu okullarda okuyan öğrenciler okudukları alanla ilgili meslek yüksek okuluna sınavsız geçiş yapma hakkına sahiptirler ancak okudukları meslek lisesinden farklı bir bölümde üniversite eğitimlerini sürdürmek konusunda aynı şansa sahip değildirler. Çünkü uygulanan sistem ile bu öğrenciler farklı bir alanda tercihte bulduklarında puanlamadaki katsayıları düşmektedir ve genel liselerde okuyan öğrencilerden daha düşük puan almaktadırlar.

Ortaöğretim kurumlarının üniversiteye geçiş basamağı olarak görülmesi ancak sayılarının hızla artmasına rağmen aynı oranda öğretmen artışının sağlanamaması beraberinde eğitim kalitesinin düşmesini ve öğrencilerin üniversite sınavını kazanmayı garantilemek için başka yollar aramasını getirmiştir. Bunun sonucunda ise özel dershanelerin sayısı hızla artmıştır.

1.4.2. Adapazarı'nda Eğitim

Adapazarı'nda eğitimin tarihsel gelişimine baktığımızda Cumhuriyet döneminde eğitim alanında yapılan çalışmalarla paralellik gösterdiğini görmekteyiz. Okullaşma oranı özellikle il olduktan sonra Türkiye ortalamasının üzerinde seyretmiştir. Okul binaları sayıca arttırılmıştır. Ortaöğretimde ise her yeteneğe ve ilgiye yanıt verecek şekilde bir kurumlaşma hedeflenmiş ve bu amaçla genel liselerinin yanı sıra çok sayıda meslek lisesi de açılmıştır. Adapazarı ilindeki ortaöğretim kapsamındaki okul sayılarının dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Şekil 3. Yıllara göre ortaöğretimdeki okul sayıları

Kaynak: SESAM 2004

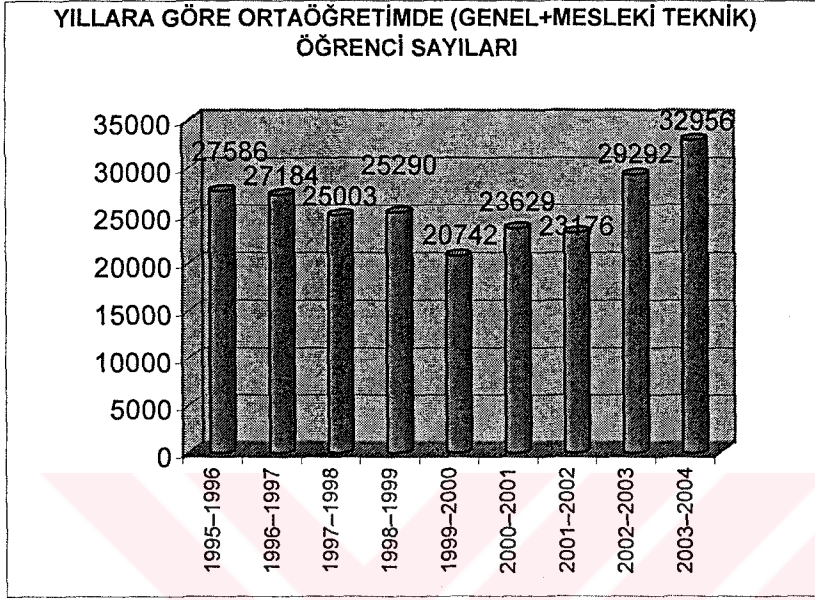
Yıllara göre okullaşma oranına baktığımızda 1995-1996 yıllarında bir artış olmamışken, 1996-1997 eğitim ve öğretim döneminde 57 olan kurum sayısının 62'ye yükseldiğini görmekteyiz. 1999 yılında yaşanan deprem felaketinden sonra ise okullaşma oranı gerilemiş ve 1999-2000 öğretim yılında okul sayısı 61'e inmiştir. 2001-2002 öğretim yılından itibaren ise okul sayısının yine arttığını görmekteyiz. 2004-2005 öğretim yılında bu sayı 70 olmuştur. Bu okulların 25'i genel lise, 38'i meslek lisesi ve 7'si ise özel okuldur. Bu okullardaki öğrenci dağılımı ise şöyledir: Genel liselerde 8301'i erkek, 7118'i kız olmak üzere toplam 15419 öğrenci öğrenim görmektedir. Meslek liselerinde ise 12467'si erkek, 5736'sı kız olmak üzere toplam 18383 öğrenci öğrenim görmektedir. Özel okullardaki öğrenci sayısı ise 935'dir.

Tablo 2: Adapazarı'nda ortaöğretim kademesindeki okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayıları

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI	DERSLİK SAYISI
Resmi Okullar	67	33802	1907	890
Özel Okullar	7	935		74
TOPLAM	70	34737	1907	964

Meslek liselerinde öğrenim gören öğrenci oranı %54,4 genel liselerde öğrenim gören öğrenci oranı %45,6'dır. Bu sayılara baktığımızda Adapazarı'ndaki okullaşma oranının meslek liseleri yönünde ağırlık kazandığını görüyoruz.

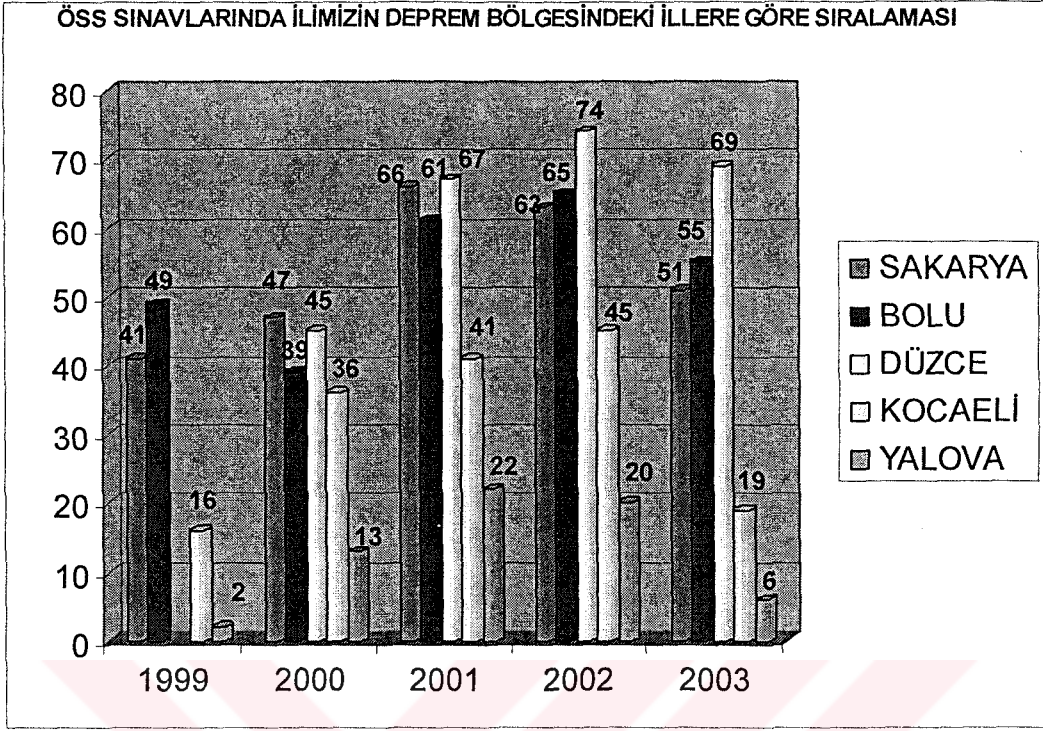
Şekil 4: Yıllara göre ortaöğretimdeki öğrenci sayıları

Kaynak: SESAM 2004

Bu oranın fazla olması Sakarya ilini ülke çapındaki birçok ilden farklılaştırmaktadır. Ancak meslek liselerindeki öğrenci yoğunluğu ve bu okulların öğrencileri üniversite sınavına hazırlamaması Sakarya ilinin üniversite sınavlarındaki başarısını önemli oranda düşürmektedir. Adapazarı ilinin ÖSS başarısına baktığımızda 1999 depreminden sonra başarı oranında büyük bir düşüş gözlenmiştir. 1999 yılında ÖSS sıralamasında 41. sırada iken 2004 yılında ÖSS sıralamasında 55. sırada yer almıştır.

Şekil 5: ÖSS Deprem Bölgesi İlleri Sıralaması

Kaynak: SESAM 2004

Adapazarı'nda ortaöğretim sorunlarına genel olarak baktığımızda bazı okullarda öğrenci sayısının fazla olması buna karşılık bazı okullarda öğrenci sayısının az olması, okullardaki araç gereç ihtiyaçlarının zamanında karşılanamaması, özellikle meslek liselerinde yetişen kalifiye elemanlarla işyerleri arasında gerekli koordinasyonun sağlanamaması ve bu nedenle bu okullarda okuyan öğrencilerin iş bulamama endişesiyle ÖSS'ye yönelmeleri, devamsızlık afları ile öğrencilerin derslere devam etmeden sınıf geçmeleri ve her yıl uygulanan öğrenci afları ile öğrencilerin performansının olumsuz etkilenmesi ve tembelliğe sürüklenmeleri sayılabilir (SESAM, 2004).

1.5. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çalışma ile ilgili yurt dışında ve yurt içinde yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

1.5.1. Yurt dışında yapılan araştırmalar:

Aniko tarafından 2002 yılında yapılan araştırmada çocukların sosyal yeterlikleri ve akademik başarıları arasındaki ilişki irdelenmiştir. Bu çalışmada iki soru üzerinde durulmuştur: 1. Öğrencilerin sosyal yeterlilikleri, öğrenme motivasyonları ve akademik başarıları arasında nasıl bir ilişki vardır? 2. Öğrenme motivasyonunu ve akademik başarıyı etkileyen sosyal yeterlilik unsurları nelerdir? Deneysel bir araştırmayı içeren bu çalışmada öğrenme motivasyonu ve buna bağlı olarak akademik başarıyı etkileyen sosyal davranışın bileşenleri, sosyal öğrenme, sosyal güdü, sosyal yetenek, tutum, bilgi ve sosyal yeterlik olarak tanımlanmıştır. Sosyal yeterlik ise öğrenilen ve kalıtımla gelen unsurlar olarak ikiye ayrılmıştır. Bu ayırımın ardından 6. ve 10. sınıf öğrencilerinden oluşan 438 kişilik bir örneklem grubuna 4 ayrı anket uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda dürüstlük açıklık ve akademik öz değerlendirmenin öğrenme motivasyonunu ve akademik başarıyı etkileyen en önemli değişkenler olduğu ortaya çıkmıştır (Aniko, 2002).

Fan ve Chen tarafından 2001 yılında yapılan çalışmada ailenin çocuğa ilgisi ve akademik başarı arasındaki ilişki incelenmiştir. Ailenin ilgisinin akademik başarıya olumlu etkisi olduğu düşüncesinden hareketle yapılan araştırmanın sonucunda aile ilgisi ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ailenin okula katılımını sağlamak için dört yol olduğu belirtilen çalışmada okul ve aile arasında iletişim kurulması, ev merkezli öğrenmelere ailelerin katılımının sağlanması, okulda öğrencilerle ilgili alınan ya da alınacak kararlara ailelerin katılımının sağlanması başarıyı arttırıcı etmenler olarak belirlenmiştir. Yapılan analizler sonunda öğrencinin başarısında ailenin istek ve beklentilerinin büyük bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca aile ilgisinin akademik başarı üzerindeki kümülatif etkisinin özel bir konu üzerindeki etkiden daha güçlü olduğu belirtilmiştir (Fan ve Chen, 2001).

Hanusek, Kain ve Rivkin (1998) öğrencinin başarısında öğretmenin ve okulların fark edilebilir bir etkiye sahip olduklarını belirterek öğretmen farklılıklarının okulların beklentilerinin akademin başarı üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Öğretmenin kalitesinin akademik başarı üzerindeki etkisinin önemli olduğunu belirtilen çalışmada öğretmenliğin ilk yıllarındaki tecrübesizliğin başarıyı etkileyen önemli bir faktör

olduğu vurgulanmıştır. Harvard-UTD okullarında yapılan çalışmanın sonunda öğretmenin kalitesinin öğrenci başarısında büyük bir etkisi olduğu söylenmiştir.

Marchant, Paulson ve Rothlisberg tarafından 2001 yılında yapılan ve ‘Ortaöğretim Öğrencilerinin Aile Algılamaları ve Okul Ortamının Akademik Başarıyla İlişkisi’ adlı çalışmanın amacı hem aile yapısının hem de okul ortamının akademik başarı üzerindeki etkisini incelemektir. Öğrencilerin okul başarısı ailelerin çocukları yetiştirme tarzı ve çocuklarının eğitimiyle ilgilenme durumları ile ilişkilendirilmiştir. Ailelerin okul çalışmalarına ve ev ödevlerine, okuldaki sosyal etkinliklere katılımları çocuklarının akademik başarılarını arttırmıştır. 5. ve 6. sınıf öğrencilerinden oluşan 230 kişilik örneklem grubuna aile tarzı, ailenin ilgisi, öğretme stili, okul atmosferi gibi değişkenlerden oluşan bir anket uygulanmıştır. Başarı göstergesi olarak ise öğrencilerin notları alınmıştır. Araştırmanın sonucunda yukarıda saydığımız değişkenlerin öğrenme başarısını fark edilir oranda etkilediği ortaya çıkmıştır (Marchant, Paulson ve Rothlisberg, 2001).

Baek ve Choi tarafından 2002 yılında yapılan “Kore’deki Öğrencilerin Akademik Başarıları ve Sınıf Ortamını Algılamaları Arasındaki İlişki” adlı araştırmanın amacı Kore’deki öğrencilerin sınıf ortamı anlayışları ve akademik başarı arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Bu çalışma için Moos ve Trickett tarafından geliştirilen Sınıf Ortamı Ölçeği (CES) uyarlanmış ve Kore diline çevrilmiştir. Dokuz alt başlıktan oluşan ölçek Mayıs 2001’den Haziran 2001’e kadar Seul’de farklı okullarda okuyan 10. 11. sınıf öğrencisi 1012 kişiye uygulanmıştır. Sonuçlar ANOVA testi ile değerlendirilmiş sınıf ortamı ve öğrenci beklentilerine uygunluğu arasında anlamlı fark bulunmuştur. Sınıf ortamının öğrenciler için önemli olduğu ve öğretmenin yaklaşımının başarıda etkili olduğu belirtilen araştırmada amaç eğilimli ve sıcak ilişkilere dayalı sınıf ortamlarındaki öğrencilerin başarılarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Baek ve Choi,2002).

Shim, Felner ve Shim tarafından 2000 yılında yapılan çalışmada aile yapılarının öğrencilerin beyan ettikleri notlara göre, onların akademik başarıları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Ayrıca bu çalışma ile anne-babası ile birlikte yaşayan, üvey anne-baba ve tek anne ya da babayla birlikte yaşayan öğrencilerin başarı notları arasındaki farkları açıklamaya çalışmıştır. Veriler A.B.D.’nin Rhode Island bölgesinde yaşayan 6.

ve 12. sınıf öğrencileri arasından toplanmış, değişkenler olarak öğrencilerin aile yapıları, indirimli-bedava yemek programlarından yararlanıp yararlanmadıkları, azınlık statüsüne sahip olup olmamaları, annenin eğitim durumu, okul sonrası danışmanlık hizmeti alıp almamaları ve sınıf düzeyleri gibi demografik faktörler ile ailelerinin akademik beklentileri, ailelerinin öğrenme çevreleri ve günlük stres düzeyleri alınmıştır. Örnekleme anne-baba ile birlikte yaşayan 25511, üvey anne ya da babayla yaşayan 4831 ve sadece anne ya da babasıyla yaşayan 8925 öğrenciyi kapsamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonunda aile yapılarının tek başına öğrenci başarılarındaki farkı açıklamaya yetmediğini, öğrencilerin ailelerinin akademik başarıya ilişkin beklentileri hakkındaki değer yargılarının akademik başarılarındaki farkın yaratılmasında en önemli gösterge olduğu bulunmuştur. Ailelerinin kendileri ile ilgili yüksek beklentilere sahip olduğunu bilen öğrencilerin aile yapıları nasıl olursa olsun yüksek notlar aldıkları ortaya konulmuştur. Üvey anne-baba ile ya da sadece annesi ya da babası ile yaşayan öğrencilerin ailelerinin öğrenciler ile ilgili akademik beklentileri düşük çıkmıştır. Ayrıca bu öğrencilerin okulda daha fazla stres yaşadıkları ve bu durumun onların okul başarıları üzerine olumsuz etki yaptığı bulunmuştur. Araştırma ailelerin inanç ve tutumlarının çocukların akademik başarılarının temel belirleyicisi olduğunu ortaya koymuştur (Shim, Felner ve Shim, 2000).

Van Laar ve Sidanius (2001) alt düzey sosyal statüye sahip ailelerin çocuklarının okul başarılarının neden düşük olduğunu araştırmıştır. Van Laar ve Sidanius'a göre düşük ekonomik, kültürel ve sosyal kapitalin etkileri, okuldaki kişisel ve kurumsal ayrımcılık, kendi özgüvenlerini tesis etmek için geliştirdikleri mekanizmalar alt sosyal gruplardan gelen öğrencilerin akademik başarısızlıkları üzerinde etkili olmaktadır (Van Laar ve Sidanius, 2001).

Koutsoulis (2001) okulların ve öğretmenlerin öğrencilerin tutumları ve akademik başarıları üzerindeki etkilerini araştırmış ve özellikle öğretmen özelliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkileri üzerinde durmuştur. Koutsoulis ayrıca öğrencilerin aile çevreleri ile ilgili üç değişkenin (sosyo-ekonomik statü, eğitim çevresi ve ev iklimi) onların okul başarıları üzerinde bir etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma 5 farklı lisenin 25 farklı sınıfından 700 lise öğrencisi üzerinde 3 farklı anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Anketlerden biri sınıf kültürü, diğeri aile çevresi ve üçüncüsü de

öğrencilerin kendilerine ilişkin görüş ve beklentilerini içeren sorulardan oluşmuştur. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin öğretmenlerine, okul ve aile çevrelerine ilişkin tutumları belirgin bir şekilde farklılıklar göstermiştir. Öğretmenlerin öğrenciler ile ilgili beklentilerinin onların akademik başarıları, özgüven ve tutumları üzerinde önemli bir farklılık meydana getirdiği ortaya konulmuştur. Okullarını etkili olarak tanımlayan öğrencilerin akademik başarıları da yüksek çıkmış, ayrıca sosyo-ekonomik statünün öğrencilerin akademik başarıları üzerinde oldukça etkili olduğu bulunmuştur (Koutsoulis, 2001).

1.5.2. Türkiye’de yapılan araştırmalar:

Demirtaş ve Çınar tarafından 2004 yılında yapılan çalışmada yöneticilerin, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin başarı algısı ve eğitime ilişkin görüşleri incelenmiştir. Tarama yöntemi ile yapılan araştırmada Malatya ili şehir merkezinde yer alan 10 ilköğretim okulu ve 5 lise örneklem olarak seçilmiş ve bu okullarda okuyan öğrencilere, okulların yöneticilerine, öğretmenlere ve velilere toplan 1475 tane anket uygulanmıştır. Araştırma sonunda eğitimde başarının planlı çalışma ile gerçekleştirilebileceği vurgulanmıştır. Araştırmaya katılan tüm denekler iyi bir öğretmenin öncelikle alanının özelliklerini iyi bilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Başarılı bir öğrencinin ilk özelliği olarak sorumluluklarını bilme ve yerine getirme olarak ifade edilmiştir (Demirtaş ve Çınar, 2004).

Ulular tarafından 1997 yılında yapılan çalışmada ortaokul öğrencilerinin okul başarılarını etkileyen zihinsel olmayan etmenler incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 1995-1996 öğretim yılında Çankaya lisesi, Hafize Özal İlköğretim Okulu, Kalaba İlköğretim Okulu ve Atapark İlköğretim Okulu 1., 2. ve 3. sınıf öğrencilerinden seçilen 419 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonunda kız öğrencilerin okul başarılarının daha yüksek olduğu, annesi ve babası eğitim görmüş öğrencilerin okul başarılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Evdeki ders çalışma ortamının başarı üzerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır (Ulular, 1997).

Karacık tarafından 1998 yılında yapılan çalışmada lise öğrencilerinin genel yetenek düzeyleri ile akademik başarı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonunda cinsiyetin akademik başarıda önemli bir değişken olduğu belirtilmiş, bunun

dışında babanın eğitim düzeyinin de akademik başarıda önemli bir değişken olduğu ifade edilmiştir (Karacık,1998).

Berber tarafından 1990 yılında yapılan araştırmada sosyo-ekonomik faktörlerin ve anne baba tutumlarının okul başarısına etkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 1989-1990 öğretim yılında Konya il merkezindeki genel liselerden seçilen 246 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma bulgularına göre kız öğrencilerin başarı puanı daha yüksek çıkmıştır. Yaşı normal okul çağında olanların başarı oranları daha yüksek bulunmuştur. Gelir seviyesi yüksek öğrencilerin daha başarılı olduğu araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuçtur (Berber, 1990).

Celkan tarafından 1983 yılında yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin akademik başarılarında zihin dışı faktörlerin etkileri incelenmiştir. Atatürk Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan çalışmanın amacı öğrencilerin başarılarını etkileyen zihin dışı faktörleri araştırmak ve bu faktörlere ilişkin görüşlerin açıklık kazanmasını sağlayacak bulgular ortaya koymaktır. Araştırmanın evreni 1979-1980 ders yılında Atatürk Üniversitesi bünyesindeki fakültelerin 4. sınıflarında okuyan öğrencilerdir. Örneklem ise bu öğrenciler arasından seçilen 140 erkek ve 60 kız öğrenciden oluşan 200 kişilik öğrenci grubudur (Celkan, 1983). Araştırmada öğrencilerin giriş sınavında aldıkları puanlar belirlenerek ve öğrencilere bir anket uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre yaş, cinsiyet, medeni hal, doğum sırası gibi demografik faktörler başarıyı etkileyici bulunmamıştır. Buna karşılık öğrencilerin ortaokulu okudukları yer, annelerinin eğitim seviyesi, ailelerinin ortalama aylık geliri, ortaokul mezuniyet dereceleri, ortaokulda branş dışı öğretmenlerden ders almış olmaları gibi değişkenlerin başarıyı etkilediği bulunmuştur (Celkan, 1983).

Çeviker tarafından 1996 yılında yapılan çalışmada 1995 yılında öğrenci yerleştirme sınavına İzmir il merkezinden katılan öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörler araştırılmıştır. Tarama modelinde yapılan araştırmada 139 maddelik bir anket 165 üniversite öğrencisinden oluşan gruba uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin kişisel özellikleri, okul olanakları, dışsal çevre, anne babalarının eğitim düzeyi ve mesleklerinin öğrenci başarısını etkileyen faktörler olduğu belirtilmiştir (Çeviker, 1996).

Şahin tarafından 1997 yılında yapılan çalışmada Güney ve Doğu Anadolu bölgelerinde ortaöğretim öğrencilerinin başarılarını etkileyen sosyal faktörlerin neler olduğu araştırılmıştır. Araştırmaya bilgi toplamak amacıyla öğrenci, öğretmen ve yönetici anketleri geliştirilmiş ve anket sonucu elde edilen veriler istatistiksel olarak incelenmiştir (Şahin, 1997).

Şengönül tarafından 1995 yılında yapılan çalışmada İzmir ilindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenci başarısını etkileyen sosyo-ekonomik faktörlerin neler olduğu konusu araştırılmıştır. Bunun için örneklem olarak seçilen okullardaki öğrencilere 67 sorudan oluşan bir anket uygulanmış ve öğrencilerin ders notları okullardan alınarak bu veriler ışığında başarıyı etkileyen sosyo-ekonomik faktörler açıklanmıştır (Şengönül, 1995).

Köksalan tarafından 1993 yılında yapılan ve özel dershanelerin üniversite hazırlık kurslarına devam eden öğrencilerin başarısını etkileyen faktörleri araştıran çalışmada örneklem olarak seçilen dershanelere devam eden öğrencilere anket uygulanmış, öğrencilerin deneme sınavlarından aldıkları puanlar ışığında anketlerden elde edilen veriler yorumlanmıştır (Köksalan, 1993).

BÖLÜM 2: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, ölçme aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması başlıkları altında yer alan bilgiler sunulmuştur.

2.1. Araştırmanın Modeli

Adapazarı İl Merkezi'ndeki lise son sınıf öğrencilerinin ÖSS başarılarını etkileyen faktörlerin neler olduğunu ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Tarama (survey) araştırma modeli geçmişte ya da halen varolan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1995). Olayların varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışır ve durum nedir? Neredeyiz? Ne yapmak istiyoruz? gibi sorulara yanıt bulmak için yapılır.

2.2. Evren ve Örneklem

2.2.1. Evren

Araştırmanın evrenini 2004-2005 öğretim yılında Sakarya İli Adapazarı İl merkezi'ndeki 23 resmi lisenin son sınıflarında okuyan 4981 öğrenci ve bu liselerdeki 1001 öğretmen oluşturmaktadır.

2.2.2 Örneklem

Araştırmanın örneklemini ise 23 resmi lise arasından seçilen 10 lisenin son sınıf öğrencileri arasından seçilen 555 öğrenci ve 240 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem seçilirken Sakarya'daki genel lise ve meslek lisesi oranları dikkate alınmıştır. Örneklemin seçilen okullara göre dağılımı ise şöyledir:

Tablo3: Örneklem kapsamına giren okullardan seçilen öğretmen ve öğrenci sayıları

	LİSELER	ÖĞRENCİ SAYISI	ÖĞRETMEN SAYISI
1	Atatürk Lisesi	114	16
2	Kız Meslek Lisesi	36	20
3	Fen Lisesi	33	14
4	Sakarya Anadolu Lisesi	45	18
5	İmam Hatip Lisesi	38	28
6	Fatih Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi	108	50
7	Prof. Dr. Tansu Çiller Ticaret Meslek Lisesi	34	22
8	Ali Dilmen Lisesi	84	36
9	Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesi	30	16
10	Sağlık Meslek Lisesi	33	20
	TOPLAM	555	240

Örneklem seçilen okulların 4'ü genel lise kapsamında, 6'sı ise meslek lisesi kapsamındadır. Örneklem olarak seçilen öğrencilerden 276'sı genel liselere, 279'u ise meslek liselerine gitmektedir. Öğretmenlerin ise 81'i genel liselerde, 159'u ise meslek liselerinde görev yapmaktadır.

2.3. Ölçme Aracı

Bu araştırmada bilgi toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen iki anket kullanılmıştır.

2.3.1. ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri anketi

ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri anketinde öğrencilerin demografik özelliklerini saptamaya yönelik 15 soru ve öğrencinin altı başlık altında belirtilen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 72 soru yer almaktadır. Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin 8, aile faktörüne ilişkin 14, kişilik özellikleri faktörüne ilişkin 18, okul ortamı faktörüne ilişkin 15, öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin 13 ve dersane faktörüne ilişkin 4 soruya yer verilmiştir.

2.3.2. ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri anketi

ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri anketinde ise öğretmenin demografik özelliklerini saptayıcı 6 soru ve öğretmenin araştırma konusuna yönelik görüşlerini belirleyici sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin 3, aile faktörüne ilişkin 8, kişilik özellikleri faktörüne ilişkin 19, okul ortamı faktörüne ilişkin 15, öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin 18 ve dersane faktörüne ilişkin 3 olmak üzere toplam 66 soruya yer verilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Anketler hazırlandıktan sonra araştırmacı tarafından Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan resmi izin yazısı ile örneklem olarak seçilen okullarda araştırmacı tarafından bizzat uygulanmıştır. Bunun nedeni örneklem grubunun ankete ilgi göstermelerini sağlamak, onlardan gelebilecek soruları yanıtlamak ve verilerin eksiksiz toplanmasını sağlamaktır. Uygulama sırasında öğrencilere ve öğretmenlere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve anketi nasıl yanıtlamaları gerektiği açıklanmıştır. Uygulama sırasında anlaşılamayan sorular çıktığında gereken açıklamalar yapılmıştır. Böylece tüm sorulara eksiksiz yanıt verilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bunun sonucu olarak örneklem olarak seçilen 555 öğrenciden 539 öğrenciye ve 240 öğretmenden 233 öğretmene anket uygulanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Verilerin analizi ve yorumlanmasında SPSS (Statistical Program for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Öğrenci ve öğretmen demografik dağılımları ile öğrencilerin ÖSS deki başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin görüşlerinin düzeylerini belirlemek üzere yüzde ve frekans analizi uygulanmıştır. Öğrenci ve öğretmenlerin öğrencilerin ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak amacıyla ise 2 alt birimli bağımsız değişkenler için t-testi analizi kullanılırken, 3 veya daha fazla alt birimli bağımsız değişkenler için One Way Anova analizi uygulanmıştır. T-testi ve One Way Anova analizlerinde anlamlılık düzeyi olarak 0,05 seçilmiştir.

BÖLÜM 3: BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde öğrenci ve öğretmenlerin demografik özelliklerine ilişkin bulgu ve yorumlara, ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörler ile ilgili öğrenci görüşleri ve öğretmen görüşlerine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Öğrenci Ve Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin öğrenim gördükleri okul adı, okul türü, cinsiyetleri, anne-babalarının sağ ya da ölü, anne-babalarının öz ya da üvey olmaları, anne ve babalarının eğitim durumları, meslekleri, medeni durumları, öğrencilerin kardeş sayısı ve üniversitede okuyan kardeşi olup olmaması, ailelerinin aylık geliri, evlerinin durumu, ÖSS'ye başvurma durumları ve hazırlanma şekilleri; öğretmenlerin çalıştıkları okul adı, okul türü, cinsiyetleri, eğitim durumları, mezun oldukları okul, kıdem dereceleri ve buldukları okulda çalışma sürelerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 4: Öğrenim gördükleri okul adına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Atatürk Lisesi	114	21,2
Kız Meslek Lisesi	35	6,5
Fen Lisesi	20	3,7
Sakarya Anadolu Lisesi	45	8,3
İmam Hatip Lisesi	38	7,1
Fatih Endüstri Meslek Lisesi	108	20,0
Tansu Çiller Ticaret Lisesi	34	6,3
Ali Dilmen Lisesi	84	15,6
Anadolu Öğretmen Lisesi	29	5,4
Sağlık Meslek Lisesi	32	5,9
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 114 (%21,2) öğrenci Atatürk Lisesi'nde, 35 (%6,5) öğrenci Kız Meslek Lisesi'nde, 20 (%3,7) öğrenci Fen Lisesi'nde, 45 (%8,3) öğrenci Sakarya Anadolu Lisesi'nde, 38 (%7,1) öğrenci İmam Hatip Lisesi'nde, 108 (%20,0) öğrenci Fatih Endüstri Meslek Lisesi'nde, 34 (%6,3) öğrenci Tansu Çiller Ticaret Lisesi'nde, 84 (%15,6) öğrenci Ali Dilmen Lisesi'nde, 29 (%5,4) öğrenci Anadolu

Öğretmen Lisesi'nde, 32 (%5,9) öğrenci Sağlık Meslek Lisesi'nde öğrenim görmektedir.

Tablo 5: Öğrenim gördükleri okul türüne göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Genel Lise	170	31,5
Süper Lise	28	5,2
Anadolu Lisesi	45	8,3
Fen Lisesi	20	3,7
Meslek Lisesi	154	28,6
Anadolu Meslek Lisesi	122	22,6
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 170 (%31,5) öğrenci genel lisede, 28 öğrenci (%5,2) süper lisede, 45 (%8,3) öğrenci Anadolu lisesinde, 20 (%3,7) öğrenci fen lisesinde, 154 (%28,6) öğrenci meslek lisesinde, 122 (%22,6) öğrenci ise Anadolu meslek lisesinde öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 263 (%49) öğrenci genel liselerde öğrenim görüyorken 276 (%51) öğrenci meslek liselerinde öğrenim görmektedir.

Tablo 6: Öğrencilerin cinsiyetine göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kız	243	45,1
Erkek	296	54,9
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan kız öğrenci sayısı 243 (%45,1), erkek öğrenci sayısı ise 296 (%54,9)dır.

Tablo 7: Annelerinin sağ-ölü, öz- üvey olmalarına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Sağ	524	97,2
Ölü	15	2,8
Öz	539	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 533 (%98,9) öğrencinin annesi hayattadır. 6 (%1,1) öğrencinin annesi ise vefat etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tümü annelerinin öz anneleri olduğunu belirtmiştir.

Tablo 8: Annelerinin eğitim durumuna göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	27	5,0
İlkokul	335	62,2
Ortaokul	72	13,4
Lise	77	14,3
Üniversite	28	5,2
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 27 (%5,0) öğrencinin annesi okur yazar değildir. 335 (%62,2) öğrencinin annesi ilkokul mezunu, 72 (%13,4) öğrencinin annesi ortaokul mezunu, 77 öğrencinin annesi (%14,3) lise mezunu, Araştırmaya katılan 28 (%5,2) öğrencinin annesi ise üniversite mezunudur.

Tablo 9: Annelerinin mesleğine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Ev kadını	477	88,5
Serbest Meslek	22	4,1
Memur, öğretmen	15	2,8
İşçi, diğer	14	2,6
Emekli	11	2,0
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 477 (%88,5) öğrencinin annesi ev kadınıdır. 22 (%4,1) öğrencinin annesi serbest meslek sahibi, 15 (%2,8) öğrencinin annesi memur yada öğretmendir. 14 (%2,6) öğrenci annenizin mesleği sorusunda işçi yada diğer yanıtını işaretlemiştir. 11 (%2,0) öğrencinin annesi ise emeklidir.

Tablo 10: Babalarının sağ-ölü, öz-üvey olmalarına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Sağ	511	94,8

Tablo 10: Babalarının sağ-ölü, öz-üvey olmalarına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları (devamı)

Ölü	28	5,2
Öz	539	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 511 (%94,8) öğrencinin babası hayattadır. 28 (%5,2) öğrencinin babası ise vefat etmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin tümü babalarının öz babaları olduğunu belirtmiştir.

Tablo 11: Babalarının eğitim durumuna göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Okur-yazar değil	10	1,9
İlkokul	188	34,9
Ortaokul	121	22,4
Lise	122	22,6
Üniversite	98	18,2
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan 188 (%34,9) öğrencinin babası ilkokul mezunudur. Babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin sayısı ise 121 (%22,4) dir. 122 (%22,6) öğrencinin babası lise mezunu, 98 (%18,2) öğrencinin babası üniversite mezunudur. 10 (%1,9) öğrenci ise babasının okur-yazar olmadığını belirtmiştir.

Tablo 12: Babalarının mesleğine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Diğer	151	28,0
İşsiz	10	1,9
Serbest Meslek	190	35,3
Memur	75	13,9
İşçi	85	15,8
Öğretmen	28	5,2
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan 190 (%35,3) öğrencinin babası serbest meslek sahibidir. 75 (%13,9) öğrencinin babası memur, 85 (%15,8) öğrencinin babası işçi olarak çalışmaktadır. 28 (%5,2) öğrencinin babası öğretmen, 10 (%1,9) öğrencinin babası ise işsizdir. Araştırmaya katılan 151 (28,0) öğrenci ise babasının mesleği nedir? sorusuna diğer yanıtını vermiştir.

Tablo 13: Anne ve babalarının medeni durumuna göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Birlikte	504	93,5
Ayrı yada boşanmış	35	6,5
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan 504 (93,5) öğrenci anne ve babasıyla birlikte yaşamaktadır. 35 (%6,5) öğrencinin anne ve babası ise ayrı yaşamaktadır ya da boşanmıştır.

Tablo 14: Kardeş sayılarına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Sıfır	16	3,0
Bir	189	35,1
İki	196	36,4
Üç	78	14,5
Dört	33	6,1
Beş	12	2,2
Altı ve yukarısı	15	2,8
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 189 (%35,1) öğrencinin bir, 196 (%36,4) öğrencinin iki, 78 (%14,5) öğrencinin ise üç kardeşi vardır. 33 (%6,1) öğrenci dört, 12 (%2,2) öğrenci beş, 15 (%2,8) öğrenci ise altı ve yukarısı seçeneğini işaretlemiştir. Araştırmaya katılan 16 (%3,0) öğrencinin ise kardeşi yoktur.

Tablo 15: Üniversitede okuyan/okumuş kardeşi olup olmasına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
evet	151	28,0
hayır	388	72,0
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan 151 (%28,0) öğrencinin üniversitede okuyan/okumuş kardeşi vardır. Araştırmaya katılan öğrencilerden 388 (%72,0)i ise üniversitede okuyan/okumuş kardeşi olmadığını belirtmiştir.

Tablo 16: Ailelerinin aylık gelirine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
250 milyondan az	27	5,0
250-500 milyon	131	24,3
500-750 milyon	154	28,6
750 milyon- 1 milyar	125	23,2
1 milyardan fazla	102	18,9
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 27 (%5,0) öğrencinin ailesinin aylık geliri 250 milyon TL'den az, 131 (%24,3) öğrencinin ailesinin aylık geliri 250-500 milyon TL arası, 154 (%28,6) öğrencinin ailesinin aylık geliri 500-750 milyon TL arası, 125 (%23,2) öğrencinin ailesinin aylık geliri ise 750 milyon-1 milyar TL arasındadır. 102 (%18,9) öğrenci ise ailesinin aylık gelirinin 1 milyar TL'den fazla olduğunu belirtmiştir.

Tablo 17: Evlerinin durumuna göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kendinize ait	363	67,3
Aileden birine (dede vb) ait	43	8,0
Kira	96	17,8
Lojman	37	6,9
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan 363 (%67,3) öğrenci oturdukları evin kendilerine ait olduğunu belirtmiştir. 43 (%8,0) öğrenci evlerinin aileden birine ait olduğunu, 96 (%17,8) öğrenci ise kiralık olduğunu söylemiştir. 37 (%6,9) öğrenci ise lojmanda oturduklarını belirtmiştir.

Tablo 18 : ÖSS'ye başvurma durumlarına göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Evet	472	87,6
Hayır	67	12,4
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan 472 (%87,6) öğrenci ÖSS'ye başvurduğunuz mu sorusuna evet yanıtı vermiştir. 67 (%12,4) öğrenci ise ÖSS'ye başvurmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 19: Okul türüne göre ÖSS'ye başvurma durumuna ilişkin çapraz tablo değerleri

		ÖSS'ye başvurduğunuz mu?		Toplam	
		evet	Hayır		
OKUL TÜRÜ	Genel Lise	n	155	15	170
		%	91,2	8,8	100,0
	Süper Lise	n	28		28
		%	100,0		100,0
	Anadolu Lisesi	n	45		45
		%	100,0		100,0
	Fen Lisesi	n	20		20
		%	100,0		100,0
	Meslek Lisesi	n	107	47	154
		%	69,5	30,5	100,0
	Anadolu Meslek Lisesi	n	117	5	122
		%	95,9	4,1	100,0
	Toplam	n	472	67	539
		%	87,6	12,4	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden Genel lisede okuyan 170 öğrenciden 155 (%91,2) öğrenci ÖSS ye başvurduğunu belirtirken 15 (%8,8) öğrenci ÖSS ye başvurmadığını belirtmiştir. Süper Lise, Anadolu Lisesi ve Fen Lisesinde okuyan öğrencilerin tümü ÖSS'ye başvurduğunu belirtirken, Meslek lisesinde okuyan 154 öğrenciden 107 (%69,5) öğrenci ÖSS'ye başvurmuş, 47 (%30,5) öğrenci ise ÖSS'ye başvurmamıştır. Anadolu Meslek Lisesinde okuyan 122 öğrenciden 117 (%95,9) öğrenci ÖSS'ye başvurduğunu, 5 (%4,1) öğrenci ise ÖSS'ye başvurmadığını belirtmiştir. Anket uygulanan toplam 539 öğrenciden 472 (87,6) öğrenci ÖSS'ye başvururken, 67 (%12,4) öğrenci ise ÖSS'ye başvurmamıştır.

Tablo 20: ÖSS'ye hazırlanma şekillerine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Diğer	11	2,0

Tablo 20: ÖSS'ye hazırlanma şekillerine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları (devamı)

Hazırlanmıyorum	92	17,1
Kendim çalışıyorum	195	36,2
Özel ders alıyorum	13	2,4
Dershaneye gidiyorum	228	42,3
Toplam	539	100,0

ÖSS'ye nasıl hazırlanıyorsunuz sorusuna 228 (%42,3) öğrenci dershaneye gidiyorum yanıtını verirken, 195 (%36,2) öğrenci kendim hazırlanıyorum yanıtını vermiştir. Özel ders alan öğrenci sayısı 13 (%2,4) dür. 11 (%2,0) öğrenci bu soruda *diğer* yanıtını işaretlerken 92 (%17,1) öğrenci ise ÖSS'ye hazırlanmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 21: Çalıştıkları okul adına göre öğretmenlerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Atatürk Lisesi	16	6,9
Kız Meslek Lisesi	20	8,6
Fen Lisesi	11	4,7
Sakarya Anadolu Lisesi	18	7,7
İmam Hatip Lisesi	27	11,6
Fatih Endüstri Meslek Lisesi	47	20,2
Tansu Çiller Ticaret Lisesi	22	9,4
Ali Dilmen Lisesi	36	15,5
Anadolu Öğretmen Lisesi	15	6,4
Sağlık Meslek Lisesi	21	9,0
Toplam	233	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 16 (%6,9) öğretmen Atatürk Lisesi'nde, 20 (%8,6) öğretmen Kız Meslek Lisesi'nde, 11(%4,7) öğretmen Fen Lisesi'nde, 18 (%7,7) öğretmen Sakarya Anadolu Lisesi'nde, 27 (%11,6) öğretmen İmam Hatip Lisesi'nde, 47 (%20,2) öğretmen Fatih Endüstri Meslek Lisesi'nde, 22 (%9,4) öğretmen Tansu Çiller Ticaret Lisesi'nde, 36 (%15,5) öğretmen Ali Dilmen Lisesi'nde, 15 (%6,4) öğretmen Anadolu Öğretmen Lisesi'nde, 21 (%9,0) öğretmen Sağlık Meslek Lisesi'nde çalışmaktadır.

Tablo 22: Çalıştıkları okul adına göre öğretmenlerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Genel Lise	52	22,3
Anadolu Lisesi	18	7,7
Fen Lisesi	11	4,7
Meslek Lisesi	117	50,2
Anadolu Meslek Lisesi	35	15,0
Toplam	233	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 52 (%22,3) öğretmen genel lisede, 18 (%7,7) öğretmen Anadolu lisesinde, 11 (%4,7) öğretmen Fen lisesinde, 117 (%50,2) öğretmen meslek lisesinde, 35 (%15,0) öğretmen ise Anadolu meslek lisesinde çalışmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden 81 (%34,8) öğretmen genel liselerde çalışırken 152 (%65,2) öğretmen meslek liselerinde çalışmaktadır.

Tablo 23: Öğretmenlerin cinsiyetine göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kadın	75	32,2
Erkek	158	67,8
Toplam	233	100,0

Araştırmaya katılan kadın öğretmen sayısı 75 (%32,2), erkek öğretmen sayısı ise 158 (%67,8)dir.

Tablo 24: Öğretmenlerin eğitim durumuna göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Diğer	12	5,2
Lisans	187	80,3
Lisans üstü	34	14,6
Toplam	233	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 187 (%80,3) öğretmen bir lisans programından mezun olmuştur. 34 (%14,6) öğretmen lisansüstü programından mezun olmuştur. 12 (%5,2) öğretmen ise eğitim durumunuz sorusuna *diğer* yanıtını vermiştir.

Tablo 25: Öğretmenlerin mezun oldukları okula göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Diğer	44	18,9
Eğitim Fakültesi	100	42,9
Fen Edebiyat Fakültesi	62	26,6
Eğitim Enstitüsü	27	11,6
Toplam	233	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 100 (%42,9) öğretmen eğitim fakültesi, 62 (%26,6) öğretmen fen edebiyat fakültesi mezunu, 27 (%11,6) öğretmen ise eğitim enstitüsü mezunudur. 44 (%18,9) öğretmen ise bu soruya *diğer* yanıtını vermiştir.

Tablo 26: Öğretmenlerin kıdem derecelerine göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
0-5 yıl	38	16,3
6-10 yıl	83	35,6
11-15 yıl	33	14,2
16-20 yıl	29	12,4
21 yıl ve üzeri	50	21,5
Toplam	233	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 38 (%16,3) öğretmen 0-5 yıl, 83 (%35,6) öğretmen 6-10 yıl, 33 (%14,2) öğretmen 11-15 yıl, 29 (%12,4) öğretmen 16-20 yıl, 50 (%21,5) öğretmen ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Tablo 27: Öğretmenlerin buldukları okulda çalışma sürelerine göre frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
1-3 yıl	98	42,1
4-6 yıl	60	25,8
7-9 yıl	18	7,7
10 yıl ve üzeri	57	24,5
Toplam	233	100,0

Araştırmaya katılan 98 (%42,1) öğretmen 1-3 yıl, 60 (%25,8) öğretmen 4-6 yıl, 18 (%7,7) öğretmen 7-9 yıl arası, 57 (%24,5) öğretmen ise 10 yıl ve daha fazla süredir aynı okulda çalışmaktadır.

3.2. ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri ile ilgili bulgu ve yorumlar

Bu bölümde öğrencilerin ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğrenci görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımları ve öğrencilerin görüşlerine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 28: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	401	74,4
Kararsızım	78	14,5
Katılıyorum	33	6,1
Tamamen Katılıyorum	27	5,0
Toplam	539	100,0

Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne yönelik sorulara (yakın arkadaşlarım derslerinde başarılıdır, arkadaşlarımla üniversiteye yönelik planlarımı konuşurum vb.) araştırmaya katılan öğrencilerden 401 (%74,4) öğrenci kesinlikle katılmıyorum yanıtını verirken, 78 (%14,5) öğrenci kararsızım, 33 (%6,1) öğrenci katılıyorum, 27 (%5,0) öğrenci ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 29: Aile faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	535	99,3
Kararsızım	3	,6
Katılıyorum	1	,2
Toplam	539	100,0

Aile faktörü ile ilgili sorulara (ailem beni destekler, çalışmamı takdir eder, üniversiteyi kazanmamı istiyorlar, ailem ÖSS’de başarılı olacağıma inanmıyor....) 535 (%99,3) öğrenci kesinlikle katılmıyorum yanıtını verirken, 3 (%0,6) öğrenci kararsızım, 1 (%0,2) öğrenci ise katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 30: Kişilik özellikleri faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	27	5,0
Katılmıyorum	131	24,3
Kararsızım	154	28,6
Tamamen Katılıyorum	227	42,1
Toplam	539	100,0

Kişilik özellikleri ile ilgili sorulara (Kendime güvenirim, üniversiteye planlı bir şekilde hazırlanıyorum, ÖSS'yi kazanmak benim için önemlidir....) 227(%42,1) öğrenci tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. 154 (%28,6) öğrenci kararsızım demiştir. 131 (%24,3) öğrenci katılmıyorum yanıtını verirken, 27 (%5,0) öğrenci ise kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 31: Okul ortamı grubu faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	363	67,3
Kararsızım	96	17,8
Tamamen Katılıyorum	80	14,8
Toplam	539	100,0

Okul ortamı faktörü ile ilgili görüşlerin belirlenmesine yönelik (Okul yönetimi bize dostça davranır, okulumuz bize materyal desteği sağlar, okulda üniversite sınavında karşımıza çıkmayacak konularla zaman kaybettiğimizi düşünüyorum....) sorulara 363 (%67,3) öğrenci kesinlikle katılmıyorum yanıtı verirken, 80 (%14,8) öğrenci tamamen katılıyorum demiştir. 96 (%17,8) öğrenci ise kararsız olduklarını belirtmiştir.

Tablo 32: Öğrenci- öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	472	87,6
Katılmıyorum	67	12,4
Toplam	539	100,0

Öğretmen-öğrenci ilişkisine yönelik (Öğretmenlerimizin bizden beklentisi yüksektir, öğretmenlerimiz bizi çalışmaya motive eder, Derslerde ÖSS'de çıkabilecek sorular çözülür.....) sorulara araştırmaya katılan 472 (%87,6) öğrenci kesinlikle katılmıyorum

yanıtını, 67 (%12,4) öğrenci katılmıyorum yanıtını vermiştir. Bu alt ölçeğe ilişkin sorulara katılıyorum ya da tamamen katılıyorum yanıtını veren öğrenci olmamıştır.

Tablo 33: Dershane faktörüne ilişkin sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle Katılmıyorum	103	19,1
Katılmıyorum	195	36,2
Kararsızım	235	43,6
Tamamen Katılıyorum	6	1,1
Toplam	539	100,0

Öğrencilerin dershanelere ilişkin görüşlerini almaya yönelik (dershanede daha çok ilgi görüyorum, dershane daha disiplinli vb.) sorulara 103 (%19,1) öğrenci kesinlikle katılmıyorum yanıtını vermiştir. 195 (%36,2) öğrenci katılmıyorum yanıtını verirken, 6 (%1,1) öğrenci tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. 235 (%43,6) öğrenci ise kararsız olduğunu belirtmiştir.

Tablo 34: Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul adına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	57,776	9	6,420	4,597	,000
	Grup İçi	738,755	529	1,397		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	,170	9	,019	,484	,885
	Grup İçi	20,679	529	,039		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	182,575	9	20,286	12,927	,000
	Grup İçi	830,175	529	1,569		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	26,368	9	2,930	1,346	,210
	Grup İçi	1151,279	529	2,176		
	Toplam	1177,647	538			

Tablo 34: Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul adına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları (devamı)

Öğrenci-öğretmen ilişkisi	Gruplar Arası	8,354	9	,928	9,759	,000
	Grup İçi	50,317	529	,095		
	Toplam	58,672	538			
Dershane	Gruplar Arası	122,060	9	13,562	31,440	,000
	Grup İçi	228,196	529	,431		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul adına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dershane faktörlerine ilişkin hesaplanan p değerleri 0,000'dır. Hesaplanan p değerleri 0,05 değerinden küçük olduğu için öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dershane ortamı faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 34.1: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları

okul adı	N	Alfa değeri = .05	
		1	2
Fen Lisesi	20	1,00	
Sakarya Anadolu Lisesi	45	1,18	
Atatürk Lisesi	114	1,61	
Fatih Endüstri Meslek Lisesi	108	1,68	
Ali Dilmen Lisesi	84	1,68	
Anadolu Öğretmen Lisesi	29	1,69	
Tansu Çiller Ticaret Lisesi	34	1,71	
Kız Meslek Lisesi	35	1,71	
Sağlık Meslek Lisesi	32	1,75	
İmam Hatip Lisesi	38		2,66

Tablo 34.1 incelendiğinde İmam Hatip Lisesinde okuyan öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdikleri buna karşılık Fen lisesi ve Sakarya Anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin tersi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum İmam Hatip lisesi öğrencilerinin ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 34.2: Kişisel özellikler faktörünün aritmetik ortalamaları

okul adı	N	alfa değeri= .05			
		1	2	3	4
Tansu Çiller Ticaret Lisesi	34	2,85			
Fatih Endüstri Meslek Lisesi	108	2,90			
Kız Meslek Lisesi	35	2,91			
Sağlık Meslek Lisesi	32	3,16	3,16		
Ali Dilmen Lisesi	84	3,24	3,24		
İmam Hatip Lisesi	38	3,61	3,61	3,61	
Atatürk Lisesi	114		3,95	3,95	
Anadolu Öğretmen Lisesi	29			4,10	
Sakarya Anadolu Lisesi	45			4,38	4,38
Fen Lisesi	20				4,90

Tablo 34.2 incelendiğinde Fen Lisesi öğrencileri ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin Tansu Çiller Ticaret Lisesi ve Fatih Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerine göre kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Geleceğe ait beklentilerinin gerçekleşeceğine inanmaları, morallerinin iyi olması, bireylerin olumlu kişilik özellikleri geliştirmelerini sağlayacak ve dolayısıyla akademik başarılarını arttıracaktır. Bu durum Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin olumlu kişilik özelliklerine sahip oldukları ve dolayısıyla ÖSS başarıları üzerinde kişilik özelliklerinin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 34.3: Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları

okul adı	N	alfa değeri= .05		
		1	2	3
Fen Lisesi	20	1,00		
Sakarya Anadolu Lisesi	45	1,00		
Anadolu Öğretmen Lisesi	29	1,00		
Ali Dilmen Lisesi	84	1,05	1,05	
İmam Hatip Lisesi	38	1,05	1,05	
Kız Meslek Lisesi	35	1,09	1,09	
Atatürk Lisesi	114	1,10	1,10	
Sağlık Meslek Lisesi	32	1,16	1,16	
Fatih Endüstri Meslek Lisesi	108		1,23	
Tansu Çiller Ticaret Lisesi	34			1,50

Öğrenci-öğretmen ilişkileri açısından öğrencilerin okudukları okullara göre fark olduğu tablo 34.3'de görülmektedir. Tansu Çiller Ticaret Lisesi ve Fatih Endüstri

Meslek Lisesi öğrencileri öğretmenleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken Fen lisesi, Sakarya Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen lisesi öğrencileri okul öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının ÖSS başarılarını üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Fatih Endüstri Meslek Lisesi ve Tansu Çiller Ticaret Liselerinde okuyan öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin çok etkili olduğu buna karşılık Fen Lisesi ve Sakarya Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde okuyan öğrencilerin başarılarında daha az etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 34.4: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

okul adı	N	alfa değeri= .05					
		1	2	3	4	5	6
Tansu Çiller Ticaret Lisesi	34	1,41					
Fatih Endüstri Meslek Lisesi	108	1,79	1,79				
Sağlık Meslek Lisesi	32		1,97	1,97			
Kız Meslek Lisesi	35		1,97	1,97			
İmam Hatip Lisesi	38			2,24	2,24		
Ali Dilmen Lisesi	84			2,30	2,30		
Atatürk Lisesi	114				2,55	2,55	
Anadolu Öğretmen Lisesi	29					2,93	2,93
Sakarya Anadolu Lisesi	45						3,09
Fen Lisesi	20						3,10

Dershanenin ÖSS başarısı üzerindeki etkisine yönelik soruların okul adlarına göre dağılımı tablo 34.4'de görülmektedir. Tablo 33.4 incelendiğinde Fen Lisesi, Sakarya Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Tansu Çiller Ticaret Lisesi, Fatih Endüstri Meslek Lisesi, Sağlık Meslek Lisesi ve Kız Meslek Lisesi öğrencileri ise dershanenin ÖSS başarısı üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Fen Lisesi, Sakarya Anadolu Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde okuyan öğrencilerin dershaneyi okuldan ön planda tuttukları ve başarılarında dershanenin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 35: Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	39,944	5	7,989	5,628	,000
	Grup İçi	756,587	533	1,419		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	,118	5	,024	,609	,693
	Grup İçi	20,731	533	,039		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	176,023	5	35,205	22,426	,000
	Grup İçi	836,727	533	1,570		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	4,237	5	,847	,385	,859
	Grup İçi	1173,411	533	2,202		
	Toplam	1177,647	538			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	7,544	5	1,509	15,730	,000
	Grup İçi	51,127	533	,096		
	Toplam	58,672	538			
Dershane	Gruplar Arası	115,792	5	23,158	52,645	,000
	Grup İçi	234,464	533	,440		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dershane faktörlerine ilişkin hesaplanan p değerleri 0,000 dir. Hesaplanan p değerleri 0,05 değerinden küçük olduğu için öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dershane ortamı faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 35.1: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları

Okul türünüz	N	alfa değeri= .05		
		1	2	3
Fen Lisesi	20	1,00		
Süper Lise	28	1,07		
Anadolu Lisesi	45	1,18	1,18	
Genel Lise	170		1,73	1,73
Meslek Lisesi	154		1,75	1,75
Anadolu Meslek Lisesi	122			1,93

Tablo 35.1 incelendiğinde Anadolu Meslek Lisesi ve Meslek Lisesinde okuyan öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdikleri buna karşılık Fen Lisesi ve Süper Lisede okuyan öğrencilerin tersi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum Anadolu Meslek Lisesi ve Meslek Lisesi öğrencilerinin ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 35.2: Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları

Okul türünüz	N	alfa değeri= .05		
		1	2	3
Meslek Lisesi	154	2,82		
Genel Lise	170		3,50	
Anadolu Meslek Lisesi	122		3,57	
Anadolu Lisesi	45			4,38
Süper Lise	28			4,54
Fen Lisesi	20			4,90

Tablo 35.2 incelendiğinde Fen Lisesi öğrencileri, Süper Lise ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin Meslek Lisesi öğrencilerine göre kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum Fen Lisesi Süper Lise ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin kendine güvenen yüksek morale sahip ve olumlu kişilik özelliklerine sahip oldukları ve dolayısıyla ÖSS başarıları üzerinde bu kişilik özelliklerinin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 35.3: Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları

Okul türünüz	N	alfa değeri= .05	
		1	2
Süper Lise	28	1,00	
Anadolu Lisesi	45	1,00	

Tablo 35.3: Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları (devamı)

Fen Lisesi	20	1,00	
Anadolu Meslek Lisesi	122	1,04	
Genel Lise	170	1,09	
Meslek Lisesi	154		1,31

Öğrenci-öğretmen ilişkileri açısından öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türlerine göre fark olduğu tablo 35.3’de görülmektedir. Meslek Lisesi öğrencileri öğretmenleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken Süper Lise, Anadolu Lisesi ve Fen lisesi öğrencileri okul öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının ÖSS başarılarını üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Meslek Liselerinde okuyan öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin çok etkili olduğu buna karşılık Süper Lise, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin başarılarında daha az etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 35.4: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

Okul türünüz	N	alfa değeri= .05		
		1	2	3
Meslek Lisesi	154	1,70		
Anadolu Meslek Lisesi	122		2,30	
Genel Lise	170		2,33	
Anadolu Lisesi	45			3,09
Fen Lisesi	20			3,10
Süper Lise	28			3,14

Dershanenin ÖSS başarısı üzerindeki etkisine yönelik soruların öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türlerine göre dağılımı tablo 35.4’de görülmektedir. Tablo 35.4 incelendiğinde Süper Lise, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Meslek Lisesi öğrencileri ise dershanenin ÖSS başarısı üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Süper Lise, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler için dershanenin başarılarını etkilemede okuldan etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 36: Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu

	Cinsiyetiniz	N	\bar{X}	Ss	Sh	t	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Kız	243	1,71	1,223	,078	,593	,553
	Erkek	296	1,65	1,213	,070		
Aile	Kız	243	1,04	,292	,019	2,181	,030
	Erkek	296	1,00	,000	,000		
Kişilik özellikleri	Kız	243	3,50	1,315	,084	,046	,964
	Erkek	296	3,50	1,419	,082		
Okul ortamı	Kız	243	2,12	1,542	,099	2,420	,016
	Erkek	296	1,81	1,414	,082		
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Kız	243	1,10	,304	,020	1,366	,173
	Erkek	296	1,14	,350	,020		
Dershane	Kız	243	2,33	,781	,050	1,329	,185
	Erkek	296	2,24	,826	,048		

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine ilişkin t testi tablosu incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerde kız öğrenciler ve erkek öğrenciler arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

Aile ve okul ortamı faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise anlamlı fark olduğu görülmektedir. Kız öğrenciler için aileleri ile olan ilişkilerinin ve okul ortamının ÖSS başarılarında daha etkili bir faktör olduğu sonucu çıkmıştır.

Tablo 37: Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin sağ veya ölü olmalarına ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu

	Anneniz (Sağ-Ölü)	N	\bar{X}	Ss	Sh	t	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Sağ	524	1,68	1,220	,053	,452	,651
	Ölü	15	1,53	1,125	,291		
Aile	Sağ	524	1,02	,200	,009	,333	,739
	Ölü	15	1,00	,000	,000		
Kişilik özellikleri	Sağ	524	3,51	1,370	,060	,856	,392
	Ölü	15	3,20	1,474	,380		
Okul ortamı	Sağ	524	1,94	1,475	,064	-,664	,537
	Ölü	15	2,20	1,656	,428		

Tablo 37: Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin sağ veya ölü olmalarına ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu (devamı)

Öğrenci- öğretmen ilişkileri	Sağ	524	1,12	,330	,014	-,107	,915
	Ölü	15	1,13	,352	,091		
Dershane	Sağ	524	2,28	,808	,035	,381	,703
	Ölü	15	2,20	,775	,200		

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin sağ ya da ölü olmalarına ilişkin t testi tablosu incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, kişilik özellikleri, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Bu durum öğrencilerin annelerinin sağ ya da ölü olmalarının onların ÖSS başarılarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 38: Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	46,136	4	11,534	8,208	,000
	Grup İçi	750,395	534	1,405		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	,132	4	,033	,852	,493
	Grup İçi	20,717	534	,039		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	92,270	4	23,067	13,382	,000
	Grup İçi	920,480	534	1,724		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	8,640	4	2,160	,987	,414
	Grup İçi	1169,008	534	2,189		
	Toplam	1177,647	538			
Öğrenci- öğretmen ilişkisi	Gruplar Arası	,734	4	,184	1,692	,150
	Grup İçi	57,937	534	,108		
	Toplam	58,672	538			
Dershane	Gruplar Arası	24,336	4	6,084	9,968	,000
	Grup İçi	325,920	534	,610		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri ve dersane faktörlerine ilişkin hesaplanan p değerleri 0,000 olarak görülmektedir. Öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri ve dersane ortamı faktörlerine ilişkin görüşleri arasında annelerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı fark vardır.

Tablo 38.1: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları

Annelerin Eğitim Durumu	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Lise	77	1,25	
Üniversite	28	1,25	
Ortaokul	72	1,53	
İlkokul	335	1,76	
Okur-yazar değil	27		2,59

Tablo 38.1 incelendiğinde anneleri okur-yazar olmayan öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdiklerini buna karşılık annesi lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 38.2: Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları

Annelerin Eğitim Durumu	N	Alfa değeri= .05			
		1	2	3	4
Okur-yazar değil	27	2,89			
İlkokul	335	3,27	3,27		
Ortaokul	72		3,67	3,67	
Lise	77			4,21	4,21
Üniversite	28				4,43

Tablo 38.2 incelendiğinde annesi üniversite ve lise mezunu olan öğrencilerin kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Annesi okur-yazar olmayan öğrenciler ise kişilik özelliklerinin ÖSS başarısı üzerinde çok fazla etkisi olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum annelerinin eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerinin kendine güvenen, yüksek

morale sahip geleceğe yönelik hedeflerini belirlemiş ve planlarını yapmış oldukları ve ÖSS başarıları üzerinde bu olumlu kişilik özelliklerinin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 38.3: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

Annenizin Eğitim Durumu	N	Alfa değeri= .05		
		1	2	3
Okur-yazar değil	27	1,89		
İlkokul	335	2,18	2,18	
Ortaokul	72		2,38	
Lise	77		2,55	2,55
Üniversite	28			2,89

Tablo 38.3 incelendiğinde annesi üniversite ve lise mezunu olan öğrencilerin dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Annesi okur-yazar olmayan öğrenciler ise dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum annelerinin eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin aileleri tarafından dershaneye yönlendirildikleri ve bu öğrenciler için dershanenin başarılarını etkilemede okuldan etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 39: Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin mesleğine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	13,318	4	3,329	2,270	,061
	Grup İçi	783,213	534	1,467		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	,351	4	,088	2,283	,059
	Grup İçi	20,499	534	,038		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	21,987	4	5,497	2,963	,019
	Grup İçi	990,763	534	1,855		
	Toplam	1012,750	538			

Tablo 39: Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin mesleğine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları (devamı)

Okul ortamı	Gruplar Arası	5,615	4	1,404	,640	,635
	Grup İçi	1172,033	534	2,195		
	Toplam	1177,647	538			
ao5 Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	1,004	4	,251	2,323	,056
	Grup İçi	57,668	534	,108		
	Toplam	58,672	538			
ao6 Dershane	Gruplar Arası	5,290	4	1,322	2,047	,087
	Grup İçi	344,966	534	,646		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin mesleğine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde kişilik özellikleri faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,019 olarak görülmektedir. Öğrencilerin kişilik özellikleri ortamı faktörüne ilişkin görüşlerinde annelerinin meslekleri açısından anlamlı fark vardır. Öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerinde annelerinin mesleklerine göre anlamlı fark yoktur.

Tablo 39.1: Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları

Annelerin mesleği	N	Alfa değeri= .05
		1
Ev kadını	477	3,43
Serbest Meslek	22	3,73
İşçi, diğer	14	3,86
Emekli	11	4,27
Memur, öğretmen	15	4,33

Tablo 39.1 incelendiğinde annesi memur ya da öğretmen olan öğrencilerin kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Annesi ev kadını olan öğrenciler ise kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde çok fazla etkisi olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum anneleri çalışan öğrencilerin aileleri tarafından kendine güvenen ve kendi kendine yetebilen geleceğe yönelik hedeflerini belirlemiş bireyler olarak yetiştirildikleri ve ÖSS başarıları üzerinde bu kişilik özelliklerinin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 40: Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının sağ veya ölü olmalarına ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu

	Babanız (Sağ-Ölü)	N	\bar{X}	Ss	Sh	t	P
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Sağ	511	1,65	1,187	,052	-1,781	,075
	Ölü	28	2,07	1,654	,313		
Aile	Sağ	511	1,01	,182	,008	-1,513	,131
	Ölü	28	1,07	,378	,071		
Kişilik özellikleri	Sağ	511	3,56	1,371	,061	4,160	,000
	Ölü	28	2,46	,922	,174		
Okul ortamı	Sağ	511	1,95	1,480	,065	,078	,938
	Ölü	28	1,93	1,489	,281		
Öğrenci-öğretmen ilişkisi	Sağ	511	1,12	,327	,014	-,893	,372
	Ölü	28	1,18	,390	,074		
Dershane	Sağ	511	2,29	,808	,036	1,395	,164
	Ölü	28	2,07	,766	,145		

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının sağ ya da ölü olmalarına ilişkin t testi tablosu incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Kişilik özellikleri faktörüne ilişkin görüşlerinde ise babalarının sağ ya da ölü olmalarına göre anlamlı fark vardır. Bu durum babası hayatta olan öğrencilerin daha olumlu kişilik özellikleri geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 41: Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	36,247	4	9,062	6,365	,000
	Grup İçi	760,283	534	1,424		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	,487	4	,122	3,191	,013
	Grup İçi	20,363	534	,038		
	Toplam	20,850	538			

Tablo 41: Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre tek yönlü faktör analizi sonuçları (devamı)

Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	139,800	4	34,950	21,380	,000
	Grup İçi	872,949	534	1,635		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	10,825	4	2,706	1,238	,293
	Grup İçi	1166,823	534	2,185		
	Toplam	1177,647	538			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	1,100	4	,275	2,550	,038
	Grup İçi	57,572	534	,108		
	Toplam	58,672	538			
Dershane	Gruplar Arası	37,536	4	9,384	16,024	,000
	Grup İçi	312,720	534	,586		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri ve dershane faktörlerine ilişkin hesaplanan p değerleri 0,000, aile faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,013 ve öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,038 olarak görülmektedir. Öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, kişilik özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerinde babalarının eğitim düzeyleri açısından anlamlı fark vardır. Öğrencilerin okul ortamı faktörüne ilişkin görüşlerinde babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı fark yoktur.

Tablo 41.1: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın Eğitim Durumu	N	Alfa değeri=
		.05
Lise	122	1,28
Üniversite	98	1,50
Okur-yazar değil	10	1,70
Ortaokul	121	1,83
İlkokul	188	1,92

Tablo 41.1 incelendiğinde babaları ilkököl mezunu olan öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdiklerini buna karşılık

babası lise mezunu olan öğrencilerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 41.2: Aile faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın Eğitim Durumu	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
İlkokul	188	1,00	
Ortaokul	121	1,00	
Lise	122	1,02	
Üniversite	98	1,04	
Okur-yazar değil	10		1,20

Tablo 41.2 incelendiğinde babaları okur yazar olmayan öğrencilerin aileleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirirken, babaları ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum okur yazar olmayan babaya sahip olan öğrencilerin aile içi ilişkilerinin ve ailelerinin onlara sağladığı olanakların ÖSS başarılarında etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 41.3: Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın Eğitim Durumu	N	Alfa değeri= .05		
		1	2	3
İlkokul	188	2,95		
Okur-yazar değil	10	3,00		
Ortaokul	121	3,35	3,35	
Lise	122		3,93	3,93
Üniversite	98			4,26

Tablo 41.3 incelendiğinde babası üniversite mezunu olan öğrencilerin kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Babası okur-yazar olmayan ya da ilkokul mezunu olan öğrenciler ise kişilik özelliklerinin ÖSS başarısı üzerinde çok fazla etkisi olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum babaları üniversite mezunu olan öğrencilerin aileleri tarafından kendine güvenen, geleceğe yönelik hedeflerini belirlemiş ve planlarını yapmış bireyler olarak yetiştirdikleri ve ÖSS başarıları üzerinde bu kişilik özelliklerinin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 41.4: Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın Eğitim Durumu	N	Alfa değeri=
		.05
Üniversite	98	1,07
Lise	122	1,08
Okur-yazar değil	10	1,10
Ortaokul	121	1,12
İlkokul	188	1,18

Öğrenci-öğretmen ilişkileri açısından öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerine göre fark olduğu tablo 41.4’de görülmektedir. Babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrenciler öğretmenleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken babaları üniversite ve lise mezunu olan öğrenciler okul öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının ÖSS başarılarını üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum babası ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin çok etkili olduğu, buna karşılık babası üniversite ve lise mezunu olan öğrencilerin başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin daha az etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 41.5: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın Eğitim Durumu	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
İlkokul	188	2,03	
Ortaokul	121	2,13	
Okur-yazar değil	10	2,20	
Lise	122	2,47	2,47
Üniversite	98		2,71

Tablo 41.5 incelendiğinde babası üniversite ve lise mezunu olan öğrencilerin dershane ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Babası ilkokul mezunu olan öğrenciler ise dershane ÖSS başarıları üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum babalarının eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin aileleri tarafından dershaneye yönlendirildikleri ve bu öğrenciler için dershane ÖSS başarılarını etkilemede okuldan etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 42:Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	24,273	5	4,855	3,351	,005
	Grup İçi	772,258	533	1,449		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	1,230	5	,246	6,681	,000
	Grup İçi	19,620	533	,037		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	52,664	5	10,533	5,847	,000
	Grup İçi	960,085	533	1,801		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	39,608	5	7,922	3,710	,003
	Grup İçi	1138,040	533	2,135		
	Toplam	1177,647	538			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	,560	5	,112	1,028	,400
	Grup İçi	58,111	533	,109		
	Toplam	58,672	538			
Dershane	Gruplar Arası	14,525	5	2,905	4,612	,000
	Grup İçi	335,731	533	,630		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının mesleklerine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde aile, kişilik özellikleri ve dershane faktörlerine ilişkin hesaplanan p değerleri 0,000, sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörlerine ilişkin hesaplanan p değeri 0,005 ve okul ortamı faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,003 olarak görülmektedir. Öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, kişilik özellikleri, okul ortamı ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerinde babalarının eğitim düzeyleri açısından anlamlı fark vardır. Öğrencilerin öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin görüşlerinde ise babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı fark yoktur.

Tablo 42.1: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın mesleği	N	Alfa değeri= .05
		1
Memur	75	1,27
İşsiz	10	1,40
İşçi	85	1,48
Öğretmen	28	1,75
Serbest Meslek	190	1,76
Diğer	151	1,88

Tablo 42.1 incelendiğinde babaları serbest meslek sahibi ve öğretmen olan ya da babanızın mesleği nedir? Sorusunda *diğer* seçeneğini işaretleyen öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdiklerini buna karşılık babası memur olan öğrencilerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum babası serbest meslek sahibi olan ya da öğretmen olan öğrencilerin ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin daha etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 42.2: Aile faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın mesleği	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Diğer	151	1,00	
Serbest Meslek	190	1,00	
İşçi	85	1,00	
Öğretmen	28	1,00	
Memur	75	1,08	
İşsiz	10		1,30

Tablo 42.2 incelendiğinde babaları işsiz olan öğrenciler aileleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirirken, babaları serbest meslek sahibi, işçi ve öğretmen olan öğrencilerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum babaları işsiz olan öğrencilerin aile içi ilişkilerinin ve ailelerinin onlara sunabildiği olanakların ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 42.3: Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın mesleği	N	Alfa değeri= .05		
		1	2	3
İşsiz	10	2,80		
Serbest Meslek	190	3,24	3,24	
Diğer	151	3,39	3,39	
İşçi	85		3,76	3,76
Memur	75		3,87	3,87
Öğretmen	28			4,29

Tablo 42.3 incelendiğinde babası öğretmen, memur ve işçi olan öğrencilerin kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Babası işsiz olan öğrenciler ise kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde çok fazla etkisi olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum babaları öğretmen, memur ve işçi olan öğrencilerin aileleri tarafından kendine güvenen, geleceğe yönelik hedeflerini belirlemiş ve planlarını yapmış bireyler olarak yetiştirildikleri ve ÖSS başarıları üzerinde bu kişilik özelliklerinin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 42.4: Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın mesleği	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Serbest Meslek	190	1,75	
Diğer	151	1,85	1,85
Öğretmen	28	1,86	1,86
İşçi	85	2,04	2,04
Memur	75	2,49	2,49
İşsiz	10		2,80

Babası işsiz olan öğrenciler okul ortamının ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirirken, babası serbest meslek sahibi olan öğrenciler okul ortamının ÖSS başarıları üzerinde etkili olmadığını belirtmişlerdir. Bu durum babası işsiz olan öğrencilerin okul dışında ÖSS'ye hazırlanma olanağına sahip olmadıkları ve bu nedenle okul ortamını önemsedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 42.5: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

Babanızın mesleği	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
İşçi	85	2,16	
Serbest Meslek	190	2,21	

Tablo 42.5: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları (devamı)

Diğer	151	2,22	
İşsiz	10	2,40	2,40
Memur	75	2,49	2,49
Öğretmen	28		2,82

Tablo 42.5 incelendiğinde babası öğretmen olan öğrenciler dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Babası işçi olan öğrenciler ise dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum babaları öğretmen olan öğrencilerin babaları tarafından okul ortamı yetersiz görülerek dershaneye yönlendirildikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 43: Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babalarının medeni durumuna ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu

	Anne-Babanız	N	\bar{X}	Ss	Sh	t	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Birlikte	504	1,65	1,187	,053	-1,644	,101
	Ayrı yada boşanmış	35	2,00	1,572	,266		
Aile	Birlikte	504	1,01	,183	,008	-1,258	,209
	Ayrı yada boşanmış	35	1,06	,338	,057		
Kişilik özellikleri	Birlikte	504	3,55	1,371	,061	3,143	,002
	Ayrı yada boşanmış	35	2,80	1,208	,204		
Okul ortamı	Birlikte	504	1,94	1,475	,066	-,798	,425
	Ayrı yada boşanmış	35	2,14	1,556	,263		
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Birlikte	504	1,12	,326	,015	-,872	,383
	Ayrı yada boşanmış	35	1,17	,382	,065		
Dershane	Birlikte	504	2,29	,808	,036	1,462	,144
	Ayrı yada boşanmış	35	2,09	,781	,132		

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babalarının medeni durumlarına ilişkin t testi tablosu incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

Kişilik özellikleri faktörüne ilişkin görüşlerinde ise anne-babalarının medeni durumlarına göre anlamlı fark vardır. Bu durum anne-babası birlikte olan öğrencilerin kendine güvenli, yüksek morale sahip ve daha olumlu kişilik özellikleri geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 44: Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayılarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	,062	6	,008	,266	,955
	Grup İçi	796,469	532	,041		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	,062	6	,010	,264	,953
	Grup İçi	20,788	532	,039		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	16,512	6	2,752	1,470	,186
	Grup İçi	996,237	532	1,873		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	13,483	6	2,247	1,027	,407
	Grup İçi	1164,165	532	2,188		
	Toplam	1177,647	538			
Öğrenci- öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	,591	6	,098	,901	,493
	Grup İçi	58,081	532	,109		
	Toplam	58,672	538			
Dershane	Gruplar Arası	9,744	6	1,624	2,537	,020
	Grup İçi	340,512	532	,640		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin kardeş sayılarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde dershane faktörüne ilişkin hesaplanan p değerleri 0,020 olarak görülmektedir. Öğrencilerin dershane faktörüne ilişkin görüşlerinde kardeş sayıları açısından anlamlı fark vardır. Öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, kişilik özellikleri, okul ortamı ve öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise kardeş sayılarına göre anlamlı fark yoktur.

Tablo 44.1: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

Kardeş Sayınız	N	Alfa değeri= .05
		1
Beş	12	1,83
Dört	33	2,00
Üç	78	2,10
Altı ve yukarısı	15	2,20
Bir	189	2,34
İki	196	2,36
Sıfır	16	2,44

Tablo 44.1 incelendiğinde kardeşi olmayan öğrencilerin dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Beş kardeşi olan öğrenciler ise dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum kardeşi olmayan öğrencilerin dershaneye gitme şansına daha fazla sahip oldukları ve dershane ortamını bildikleri için ÖSS başarıları üzerinde dershanenin etkisi olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 45: Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversitede okuyan kardeşinin olup olmadığına ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu

	Üniversitede okuyan/okumuş kardeşiniz var mı?	N	\bar{X}	Ss	Sh	t	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	evet	151	1,70	1,221	,099	,339	,735
	hayır	388	1,66	1,217	,062		
Aile	evet	151	1,06	,369	,030	3,183	,002
	hayır	388	1,00	,000	,000		
Kişilik özellikleri	evet	151	3,82	1,312	,107	3,434	,001
	hayır	388	3,37	1,376	,070		
Okul ortamı	evet	151	1,95	1,494	,122	,037	,971
	hayır	388	1,95	1,476	,075		
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	evet	151	1,07	,250	,020	-2,560	,011
	hayır	388	1,15	,354	,018		
Dershane	evet	151	2,44	,745	,061	2,991	,003
	hayır	388	2,21	,822	,042		

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversitede okuyan/okumuş kardeşi olup olmadığına ilişkin t testi tablosu incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu ve okul ortamı faktörlerine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Aile, kişilik

özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dersane faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise üniversitede okuyan/okumuş kardeşi olup olmadığına göre anlamlı fark vardır. Üniversitede okuyan/okumuş kardeşi olan öğrencilerin aileye ilişkin görüşlerinde bu kardeşlerini kendilerine örnek olarak aldıkları söylenebilir. Yine bu öğrencilerin kişilik özellikleri açısından daha gelişmiş ve kendine güvenen bir yapıya sahip olduğunu, öğretmenleri ile daha sıcak ilişkiler kurduklarını ve dershaneden mümkün olan en iyi şekilde yararlanmaya çalıştıklarını ve tüm bunları yaparken üniversitede okuyan/okumuş kardeşlerini kendilerine örnek olarak aldıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 46: Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumlarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Ortalaması	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	15,879	4	3,970	2,715	,029
	Grup İçi	780,652	534	1,462		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	,096	4	,024	,615	,652
	Grup İçi	20,754	534	,039		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	,099	4	,027	,618	,655
	Grup İçi	1012,651	534	,042		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	24,493	4	6,123	2,836	,024
	Grup İçi	1153,155	534	2,159		
	Toplam	1177,647	538			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	1,649	4	,412	3,862	,004
	Grup İçi	57,022	534	,107		
	Toplam	58,672	538			
Dersane	Gruplar Arası	75,006	5	18,751	36,379	,000
	Grup İçi	275,250	534	,515		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumlarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,029, okul ortamı faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,024,

öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,004 ve dersane faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,000 olarak görülmektedir. Öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dersane faktörlerine ilişkin görüşlerinde ailelerinin aylık gelir düzeyleri açısından anlamlı fark vardır. Öğrencilerin aile ve kişilik özellikleri faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise ailelerinin aylık gelirlerine göre anlamlı fark yoktur.

Tablo 46.1: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları

Ailenizin aylık geliri (TL)	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
1 milyardan fazla	102	1,35	
500-750 milyon	154	1,68	1,68
750 milyon- 1 milyar	125	1,73	1,73
250-500 milyon	131	1,80	1,80
250 milyondan az	27		2,00

Tablo 46.1 incelendiğinde ailelerinin aylık geliri 250 Milyon TL'den az olan öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdiklerini buna karşılık ailesinin aylık geliri 1 Milyar TL'den fazla olan öğrencilerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum ailesinin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin daha etkili olduğu, arkadaşlarının çalışma alışkanlıklarına benzer alışkanlıklar geliştirdikleri ve düşük gelir düzeyine sahip bir sosyal çevrede buldukları için üniversiteye gitme çabası göstermedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 46.2: Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları

Ailenizin aylık geliri (TL)	N	Alfa değeri= .05
		1
1 milyardan fazla	102	1,67
250 milyondan az	27	1,74
750 milyon- 1 milyar	125	1,80
250-500 milyon	131	2,04
500-750 milyon	154	2,22

Ailelerinin aylık geliri 500-750 Milyon TL arasında olan öğrenciler okul ortamının ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirirken, ailesinin aylık geliri 1 Milyar TL'den fazla olan öğrenciler okul ortamının ÖSS başarıları üzerinde etkili olmadığını belirtmişleridir. Bu durum ailelerinin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin okul dışında ÖSS'ye hazırlanma olanağına sahip olmadıkları ve bu nedenle okul ortamını önemsedikleri, buna karşılık ailesinin gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin okul dışında da ÖSS'ye hazırlanma olanağına sahip oldukları ve bu nedenle okul ortamını önemsemedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 46.3: Öğrenci-öğretmen ilişkisi faktörünün aritmetik ortalamaları

Ailenizin aylık geliri (TL)	N	Alfa değeri= .05
		1
1 milyardan fazla	102	1,04
750 milyon- 1 milyar	125	1,08
250 milyondan az	27	1,15
250-500 milyon	131	1,17
500-750 milyon	154	1,18

Öğrenci-öğretmen ilişkileri açısından öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerine göre fark olduğu tablo 46.3 görülmektedir. Ailelerinin gelir düzeyi 500-750 Milyon TL arası, 250-500 Milyon TL arası ve 250 Milyon TL'den az olan öğrenciler öğretmenleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken ailelerinin gelir düzeyi 750 Milyon-1 Milyar TL arası ve 1 Milyar TL'den fazla olan öğrenciler okul öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının ÖSS başarılarını üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum ailelerinin gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin çok etkili olduğu, buna karşılık ailelerinin gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin daha az etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 46.4: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

Ailenizin aylık geliri (TL)	N	Alfa değeri= .05		
		1	2	3
250 milyondan az	27	1,85		
250-500 milyon	131	1,90		
500-750 milyon	154	2,09		

Tablo 46.4: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları (devamı)

750 milyon- 1 milyar	125		2,48	
1 milyardan fazla	102			2,91

Tablo 46.4 incelendiğinde ailesinin aylık geliri 1 Milyar TL'den fazla olan öğrencilerin dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Ailesinin aylık geliri 250-500 Milyon TL arası olan ve 250 Milyon TL'den az olan öğrenciler ise dershanenin ÖSS başarısı üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum ailesinin gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin dershaneye gitme şansına daha fazla sahip oldukları ve dershane ortamını bildikleri için ÖSS başarısı üzerinde dershanenin etkisi olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 47: Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin ev sahibi olup olmama durumlarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Ortalaması	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	3,501	3	1,167	,787	,501
	Grup İçi	793,029	535	1,482		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	,400	3	,133	3,488	,016
	Grup İçi	20,450	535	,038		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	15,924	3	5,308	2,849	,037
	Grup İçi	996,826	535	1,863		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	4,505	3	1,171	,791	,505
	Grup İçi	1173,142	535	1,486		
	Toplam	1177,647	538			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	,369	3	,123	1,130	,336
	Grup İçi	58,302	535	,109		
	Toplam	58,672	538			
Dershane	Gruplar Arası	6,149	3	2,050	3,187	,023
	Grup İçi	344,107	535	,643		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin ev sahibi olup olmama durumlarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde aile faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,016, kişilik özellikleri faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,037 ve dersane faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,023 olarak görülmektedir. Öğrencilerin aile, kişilik özellikleri ve dersane faktörlerine ilişkin görüşlerinde ailelerinin ev sahibi olup olmamalarına göre anlamlı fark vardır. Öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, okul ortamı ve öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise ailelerinin ev sahibi olup olmamasına göre anlamlı fark yoktur.

Tablo 47.1: Aile faktörünün aritmetik ortalamaları

Evinizin Durumu	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Kira	96	1,00	
Kendinize ait	363	1,01	
Aileden birine (dede vb) ait	43	1,05	1,05
Lojman	37		1,11

Tablo 47.1 incelendiğinde lojmanda ya da aileden birine ait evde olan öğrenciler aileleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirirken, kiralık evde oturan ya da evleri kendilerine ait olan öğrencilerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum aile ilişkilerinin ve ev ortamının ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 47.2: Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları

Evinizin Durumu	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Aileden birine (dede vb) ait	43	2,95	
Kira	96	3,42	3,42
Kendinize ait	363		3,58
Lojman	37		3,59

Tablo 47.2 incelendiğinde lojmanda ya da kendilerine ait evde oturan öğrencilerin kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Aileden birine ait olan evde oturan öğrenciler ise kişilik özelliklerinin ÖSS başarısı üzerinde çok fazla etkisi olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum kalabalık ev ortamında bulunmayan öğrencilerin daha rahat çalışma ortamına sahip olduklarını ve bu nedenle kendilerine daha fazla güven duydukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 47.3: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

Evinizin Durumu	N	Alfa değeri= .05
		1
Aileden birine (dede vb) ait	43	2,05
Kira	96	2,13
Kendinize ait	363	2,34
Lojman	37	2,38

Tablo 47.3 incelendiğinde ailesi lojmanda ya da kendilerine ait olan evde oturan öğrencilerin dershanenin ÖSS başarıları üzerinde daha etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Ailesi aileden birine ait olan evde oturan öğrenciler ise dershanenin ÖSS başarıları üzerinde daha az etkili olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum kendilerine ait olan evde ya da lojmanda oturan öğrencilerin aileleri tarafından dershaneye gönderildikleri için ÖSS başarıları üzerinde dershanenin etkisi olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 48:Araştırmaya katılan öğrencilerin ÖSS'ye başvurup başvurmama durumlarına ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu

	ÖSS'ye başvurduğunuz mu?	N	\bar{X}	Ss	Sh	t	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Evet	472	1,65	1,207	,056	-1,383	,167
	Hayır	67	1,87	1,278	,156		
Aile	Evet	472	1,02	,210	,010	-1,324	,189
	Hayır	67	1,00	,000	,000		
Kişilik özellikleri	Evet	472	3,57	1,380	,064	1,970	,049
	Hayır	67	2,97	1,193	,146		
Okul ortamı	Evet	472	1,91	1,460	,067	3,799	,000
	Hayır	67	2,22	1,594	,195		
Öğrenci-öğretmen ilişkisi	Evet	472	1,00	,000(a)	,000	-1,519	,133
	Hayır	67	2,00	,000(a)	,000		
Dershane	Evet	472	2,43	,720	,033	19,300	,000
	Hayır	67	1,18	,458	,056		

Araştırmaya katılan öğrencilerin ÖSS'ye başvurup başvurmama durumlarına ilişkin t testi tablosu incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu aile ve öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörlerine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark olmadığı görülmektedir. Kişilik özellikleri, okul ortamı ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise ÖSS'ye başvurup başvurmadıklarına göre anlamlı fark vardır. ÖSS'ye başvurmuş olan

öğrencilerin kişilik özellikleri açısından daha gelişmiş ve kendine güvenen bir yapıya sahip olduğunu, okula ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları ve dershaneden mümkün olan en iyi şekilde yararlanmaya çalıştıklarını söyleyebiliriz.

Tablo 49: Araştırmaya katılan öğrencilerin ÖSS'ye hazırlanma şekillerine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	21,661	4	5,415	3,732	,005
	Grup İçi	774,870	534	1,451		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar Arası	,624	4	,156	4,116	,003
	Grup İçi	20,226	534	,038		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	195,129	4	48,782	31,860	,000
	Grup İçi	817,621	534	1,531		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	8,279	4	2,070	,945	,437
	Grup İçi	1169,369	534	2,190		
	Toplam	1177,647	538			
Öğrenci- öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	26,195	4	6,549	107,680	,000
	Grup İçi	32,476	534	,061		
	Toplam	58,672	538			
Dershane	Gruplar Arası	333,966	4	83,491	2736,896	,000
	Grup İçi	16,290	534	,031		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin ÖSS'ye hazırlanma şekillerine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde kişilik özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dersane faktörlerine ilişkin hesaplanan p değerleri 0,000'dır. Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,005, aile faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri ise 0,003'tür. Hesaplanan p değerleri 0,05 değerinden küçük olduğu için öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, kişilik özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dersane ortamı faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık vardır.

Tablo 49.1: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları

ÖSS'ye nasıl hazırlanıyorsunuz?	N	Alfa değeri = .05
		1
Özel ders alıyorum	13	1,31
Dershaneye gidiyorum	228	1,46
Diğer	11	1,82
Kendim çalışıyorum	195	1,85
Hazırlanmıyorum	92	1,87

Tablo 49.1 incelendiğinde ÖSS'ye nasıl hazırlanıyorsunuz sorusuna hazırlanmıyorum ve kendim çalışıyorum yanıtını veren öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdiklerini buna karşılık özel ders alıyorum dershaneye gidiyorum yanıtını veren öğrencilerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum hazırlanmıyorum ya da kendim hazırlanıyorum yanıtını veren öğrencilerin ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin daha etkili olduğu, arkadaşlarının çalışma alışkanlıklarına benzer alışkanlıklar geliştirdikleri ve çalışmalarını engelleyen bir sosyal çevrede buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 49.2: Aile faktörünün aritmetik ortalamaları

ÖSS'ye nasıl hazırlanıyorsunuz?	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Diğer	11	1,00	
Dershaneye gidiyorum	228	1,01	
Kendim çalışıyorum	195	1,01	
Hazırlanmıyorum	92	1,02	
Özel ders alıyorum	13		1,23

Tablo 49.2 incelendiğinde özel ders alıyorum yanıtını veren öğrenciler aileleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirirken, hazırlanmıyorum, kendim çalışıyorum, dershaneye gidiyorum ya da diğer yanıtını veren öğrencilerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum özel ders alan öğrencilerin aile içi ilişkilerinin ve ailelerinin onlara sunabildiği olanakların ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 49.3: Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları

ÖSS'ye nasıl hazırlanıyorsunuz?	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Diğer	11	2,27	
Hazırlanmıyorum	92	2,80	
Kendim çalışıyorum	195	3,09	
Dershaneye gidiyorum	228		4,15
Özel ders alıyorum	13		4,15

Tablo 49.3 incelendiğinde özel ders alan ve dershaneye giden öğrencilerin kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Kendim çalışıyorum, hazırlanmıyorum ya da diğer yanıtını veren öğrenciler ise kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde çok fazla etkisi olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Özel ders alan ve dershaneye giden öğrencilerin kendilerine güvenen ve planlı çalışan bireyler olduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 49.4: Öğrenci-öğretmen ilişkisi faktörünün aritmetik ortalamaları

ÖSS'ye nasıl hazırlanıyorsunuz?	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Özel ders alıyorum	13	1,00	
Dershaneye gidiyorum	228	1,01	
Kendim çalışıyorum	195	1,04	
Diğer	11	1,09	
Hazırlanmıyorum	92		1,61

Öğrenci-öğretmen ilişkileri açısından öğrencilerin ÖSS'ye hazırlanma şekillerine göre fark olduğu tablo 49.4'te görülmektedir. Hazırlanmıyorum yanıtını veren öğrenciler öğretmenleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken özel ders alan ve dershaneye giden öğrenciler okul öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının ÖSS başarılarını üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum ÖSS'ye hazırlanmak için okul dışında bir çaba göstermeyen öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin çok etkili olduğu, buna karşılık özel ders alan ya da dershaneye giden öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin daha az etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 49.5: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

ÖSS'ye nasıl hazırlanıyorsunuz?	N	Alfa değeri= .05			
		1	2	3	4
Diğer	11	1,00			
Hazırlanmıyorum	92	1,00			
Kendim çalışıyorum	195		2,00		
Dershaneye gidiyorum	228			3,01	
Özel ders alıyorum	13				3,77

Tablo 49.5 incelendiğinde ÖSS'ye nasıl hazırlanıyorsunuz? sorusuna özel ders alıyorum yanıtını veren öğrencilerin dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Hazırlanmıyorum yanıtını veren öğrenciler ise dershanenin ÖSS başarısı üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum özel ders alan ya da dershaneye giden öğrencilerin dershanenin ÖSS'yi kazanmak için önemli bir faktör olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

3.2. Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğretmen görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımları ve öğretmenlerin görüşlerine ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 50: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	52	22,3
Katılmıyorum	18	7,7
Kararsızım	11	4,7
Tamamen katılıyorum	152	65,2
Toplam	233	100,0

Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne yönelik sorulara (ÖSS'ye hazırlanan öğrencilerin üniversite hedefi olmayan arkadaşları onları olumsuz etkiliyor, eğlence mekanlarının çoğalması öğrencilerin ÖSS'ye hazırlanmalarını engelliyor vb.) araştırmaya katılan öğretmenlerden 52 (%22,3) öğretmen kesinlikle katılmıyorum, 18 (%7,7) öğretmen katılmıyorum yanıtını verirken, 11 (%4,7) öğretmen kararsızım, 152 (%65,2) öğretmen ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 51: Aile faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	232	99,6
Tamamen katılıyorum	1	,4
Toplam	233	100,0

Aile faktörü ile ilgili aileler çocuklarının eğitimleri hakkında bizimle görüşüyor, aileler çocuklarının ÖSS'yi kazanmaları için her türlü fedakarlığı yapıyor, ailelerin çocukları ile ilgili beklentileri gerçekçi değil vb. sorulara 232 (%99,6) öğretmen kesinlikle katılmıyorum yanıtını verirken, 1 (%0,4) öğretmen tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Bu faktörle ilgili sorulara katılıyorum, kararsızım ya da katılmıyorum yanıtını veren öğretmen olmamıştır.

Tablo 52: Kişilik özellikleri faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	230	98,7
Katılmıyorum	3	1,3
Toplam	233	100,0

Kişilik özellikleri ile ilgili sorulara (230 (%98,7) öğretmen kesinlikle katılmıyorum yanıtını verirken, 3 (%1,6) öğretmen ise katılmıyorum yanıtını vermiştir. Kişilik özellikleri faktörü ile ilgili sorulara tamamen katılıyorum, katılıyorum ya da kararsızım yanıtını veren öğretmen yoktur.

Tablo 53: Okul ortamı faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	142	60,9
Katılmıyorum	62	26,6
Kararsızım	27	11,6
Katılıyorum	1	,4
Tamamen katılıyorum	1	,4
Toplam	233	100,0

Okul ortamı faktörüne yönelik sorulara (çalıştığım okulun olanakları yetersiz, iyi öğretmenler okul idaresi tarafından başarılı sınıflara veriliyor, okul idaresi başarıyı

arttırmak için çaba harcamıyor.....) araştırmaya katılan öğretmenlerden 142 (%60,9) öğretmen kesinlikle katılmıyorum, 62 (%26,6) öğretmen katılmıyorum yanıtını verirken, 27 (%11,6) öğretmen kararsızım, 1 (%0,4) öğretmen katılıyorum, 1 (%0,4) öğretmen ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir.

Tablo 54: Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	121	51,9
Katılmıyorum	33	14,2
Katılıyorum	29	12,4
Tamamen katılıyorum	50	21,5
Toplam	233	100,0

Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörü ile ilgili sorulara 121 (%51,9) öğretmen kesinlikle katılmıyorum, 33 (%14,2) katılmıyorum öğretmen yanıtını verirken, 29 (%12,4) öğretmen katılıyorum, 50 (%21,5) öğretmen ise tamamen katılıyorum yanıtını vermiştir. Kişilik özellikleri faktörü ile ilgili sorulara kararsızım yanıtını veren öğretmen yoktur.

Tablo 55: Dershane faktörüne ilişkin sorulara öğretmenlerin verdikleri yanıtların frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kesinlikle katılmıyorum	98	42,1
Katılmıyorum	60	25,8
Kararsızım	75	32,2
Toplam	233	100,0

Dershane faktörüne ile ilgili; okuldan çok dershanede verilen eğitimin üniversite sınavını kazanmada etkili olacağını düşünüyorum, öğrencilerin dershaneye gitmeden ÖSS'yi kazanması mümkün değildir, dersaneler ve özel dersler öğrencilerin okuldaki derslere ilgisini azaltıyor sorularına 98 (%42,1) öğretmen kesinlikle katılmıyorum yanıtını verirken, 60 (%25,8) öğretmen katılmıyorum yanıtını vermiştir. 75 (%32,2) öğretmen ise kararsızım seçeneğini işaretlemiştir. Bu faktörle ilgili sorulara katılıyorum ya da tamamen katılıyorum yanıtını veren öğretmen olmamıştır.

Tablo 56: Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları okul adına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	,282	9	,040	,440	,928
	Grup İçi	691,555	223	,080		
	Toplam	691,837	232			
Aile	Gruplar Arası	,272	9	,030	,430	,918
	Grup İçi	15,660	223	,070		
	Toplam	15,931	232			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	,080	9	,009	,690	,717
	Grup İçi	2,881	223	,013		
	Toplam	2,961	232			
Okul ortamı	Gruplar Arası	13,331	9	1,481	2,830	,004
	Grup İçi	116,737	223	,523		
	Toplam	130,069	232			
Öğrenci- öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	96,650	9	10,739	4,293	,000
	Grup İçi	557,865	223	2,502		
	Toplam	654,515	232			
Dershane	Gruplar Arası	34,661	9	3,851	6,312	,000
	Grup İçi	136,069	223	,610		
	Toplam	170,730	232			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları okul adına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları incelendiğinde öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dershane alt ölçeklerine ilişkin hesaplanan p değerleri 0,000, okul ortamı alt ölçeğine ilişkin hesaplanan p değeri 0,004'tür. Hesaplanan p değerleri 0,05 değerinden küçük olduğu için öğretmenlerin okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dershane ortamı alt ölçeklerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark vardır.

Tablo 56.1: Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları

okul adı	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Kız Meslek Lisesi	20	1,05	
Fatih Endüstri Meslek Lisesi	47	1,36	1,36
Fen Lisesi	11	1,36	1,36
İmam Hatip Lisesi	27	1,37	1,37
Tansu Çiller Ticaret Lisesi	22	1,55	1,55
Sakarya Anadolu Lisesi	18	1,61	1,61
Anadolu Öğretmen Lisesi	15	1,67	1,67
Ali Dilmen Lisesi	36	1,69	1,69
Atatürk Lisesi	16		1,81
Sağlık Meslek Lisesi	21		1,95

Tablo56.1 incelendiğinde Sağlık Meslek Lisesinde ve Atatürk Lisesinde çalışan öğretmenlerin okul ortamının öğrencilerin ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdikleri, buna karşılık Kız Meslek Lisesi, Fatih Endüstri Meslek Lisesi Fen Lisesi ve İmam Hatip Lisesinde çalışan öğretmenlerin tersi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum Sağlık Meslek Lisesi ve Atatürk Lisesinde çalışan öğretmenlerin öğrencilerin ÖSS başarılarında okul ortamının önemli etkisi olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Bu okullardaki öğretmenlere göre okullar öğrencilerin ÖSS’de başarılı olabilmeleri için önemli bir faktördür.

Tablo 56.2: Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları

okul adı	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Kız Meslek Lisesi	20	1,55	
Fen Lisesi	11	1,82	
Fatih Endüstri Meslek Lisesi	47	1,85	
Ali Dilmen Lisesi	36	1,89	
Atatürk Lisesi	16	2,31	2,31
Anadolu Öğretmen Lisesi	15	2,40	2,40
Sakarya Anadolu Lisesi	18	2,56	2,56
Sağlık Meslek Lisesi	21	3,05	3,05
Tansu Çiller Ticaret Lisesi	22	3,14	3,14
İmam Hatip Lisesi	27		3,52

Öğrenci-öğretmen ilişkileri açısından öğretmenlerin çalıştıkları okulların adına göre fark olduğu tablo 56.2’de görülmektedir. İmam Hatip Lisesinde çalışan öğretmenler öğrencileri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken Kız Meslek Lisesi, Fen Lisesi, Fatih Endüstri Meslek Lisesi ve Ali Dilmen Lisesinde çalışan öğretmenler öğrencilere karşı tutum ve davranışlarının öğrencilerin ÖSS başarıları üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum İmam Hatip Lisesinde çalışan öğretmenlerin öğrencilerinin ÖSS başarılarında onlarla olan ilişkilerinin çok etkili olduğunu düşündükleri, buna karşılık Kız Meslek Lisesi, Fen Lisesi, Fatih Endüstri Meslek Lisesi ve Ali Dilmen Lisesinde çalışan öğretmenlerin öğrencilerin başarılarında kendi tutum ve davranışlarının etkili olmadığını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 56.3: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

okul adı	N	Alfa değeri= .05			
		1	2	3	4
Fen Lisesi	11	1,09			
Kız Meslek Lisesi	20	1,25	1,25		
Sakarya Anadolu Lisesi	18	1,50	1,50	1,50	
Sağlık Meslek Lisesi	21	1,76	1,76	1,76	
Fatih Endüstri Meslek Lisesi	47		1,94	1,94	1,94
Atatürk Lisesi	16		1,94	1,94	1,94
Ali Dilmen Lisesi	36		1,97	1,97	1,97
Anadolu Öğretmen Lisesi	15		2,00	2,00	2,00
Tansu Çiller Ticaret Lisesi	22			2,23	2,23
İmam Hatip Lisesi	27				2,59

Dershanenin ÖSS başarısı üzerindeki etkisine yönelik soruların öğretmenlerin çalıştıkları okul adlarına göre dağılımı incelendiğinde İmam Hatip Lisesi ve Tansu Çiller Ticaret öğretmenlerinin dershanenin öğrencilerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Fen Lisesi ve Kız Meslek Lisesi öğretmenleri ise dershanenin ÖSS başarısı üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum İmam Hatip Lisesi ve Tansu Çiller Ticaret Lisesinde çalışan öğretmenlerin okullarda uygulanan eğitim programı ve mevcut sınav sistemi ile öğrencilerinin ÖSS’de istenilen başarıyı dersane takviyesi almadan kazanamayacaklarını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 57: Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	,015	4	,009	,236	,904
	Grup İçi	661,822	228	,061		
	Toplam	691,837	232			
Aile	Gruplar Arası	,068	4	,017	,245	,913
	Grup İçi	15,863	228	,070		
	Toplam	15,931	232			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	,024	4	,006	,468	,759
	Grup İçi	2,937	228	,013		
	Toplam	2,961	232			
Okul ortamı	Gruplar Arası	4,224	4	1,056	1,913	,109
	Grup İçi	125,845	228	,552		
	Toplam	130,069	232			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	29,788	4	7,447	2,718	,031
	Grup İçi	624,728	228	2,740		
	Toplam	654,515	232			
Dershane	Gruplar Arası	19,270	4	4,818	7,252	,000
	Grup İçi	151,459	228	,664		
	Toplam	170,730	232			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre faktör analizi sonuçları incelendiğinde öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,031 ve dershane faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,000 olarak görülmektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları okul türüne göre öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörü ve dershane faktörüne ilişkin görüşlerinde anlamlı fark vardır. Sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, kişilik özellikleri ve okul ortamı faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise anlamlı fark yoktur.

Tablo 57.1: Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları

Çalıştığınız okul türü	N	Alfa değeri=
		.05
Fen Lisesi	11	1,82
Anadolu Meslek Lisesi	35	1,91
Genel Lise	52	2,02
Anadolu Lisesi	18	2,56
Meslek Lisesi	117	2,69

Öğrenci-öğretmen ilişkileri açısından öğretmenlerin çalıştıkları okul türlerine göre fark olduğu tablo 57.1'de görülmektedir. Meslek Lisesi ve Anadolu Lisesi öğretmenleri öğrencileri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken Fen Lisesi ve Anadolu Meslek Lisesi öğretmenleri tutum ve davranışlarının öğrencilerin ÖSS başarılarını üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Meslek Liselerinde okuyan öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin çok etkili olduğu buna karşılık Fen Lisesi ve Anadolu Öğretmen Lisesinde okuyan öğrencilerin başarılarında daha az etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 57.2: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

Çalıştığınız okul türü	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Fen Lisesi	11	1,09	
Anadolu Lisesi	18	1,50	1,50
Anadolu Meslek Lisesi	35	1,57	1,57
Genel Lise	52		1,96
Meslek Lisesi	117		2,11

Tablo 57.2 incelendiğinde Meslek lisesinde çalışan öğretmenlerin dershanenin öğrencilerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Fen lisesinde çalışan öğretmenler dershanelerin öğrencilerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum meslek lisesinde çalışan öğretmenlerin mevcut eğitim programı ile öğrencilerinin dışarıdan yardım almadan ÖSS'yi kazanamayacaklarını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir. Buna karşılık Fen lisesinde çalışan öğretmenler ise zaten seçilerek gelmiş olan öğrencilerin ek yardıma ihtiyaç duymadan ÖSS'yi kazanabileceklerini düşünmektedirler.

Tablo 58:Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu

	Cinsiyetiniz	N	\bar{X}	Ss	Sh	T	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Kadın	75	3,69	1,763	,204	-,534	,594
	Erkek	158	3,82	1,714	,136		
Aile	Kadın	75	1,00	,000	,000	-,688	,492
	Erkek	158	1,03	,318	,025		
Kişilik özellikleri	Kadın	75	1,03	,162	,019	1,286	,200
	Erkek	158	1,01	,080	,006		
Okul ortamı	Kadın	75	1,56	,775	,090	,450	,653
	Erkek	158	1,51	,738	,059		
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Kadın	75	2,05	1,432	,165	-2,017	,045
	Erkek	158	2,53	1,769	,141		
Dershane	Kadın	75	1,72	,798	,092	-2,242	,026
	Erkek	158	1,99	,874	,070		

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine ilişkin t testi tablosu incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, kişilik özellikleri ve okul ortamı faktörlerine ilişkin görüşlerde kadın öğretmenler ve erkek öğretmenler arasında anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

Öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise anlamlı fark olduğu görülmektedir. Erkek öğretmenlere göre öğrenci öğretmen ilişkilerinin ve dershane öğrencilerin ÖSS başarılarında daha etkili bir faktör olduğu sonucu çıkmıştır.

Tablo 59:Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	19,562	2	9,781	3,346	,037
	Grup İçi	672,275	230	2,923		
	Toplam	691,837	232			

Tablo 59: Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre tek yönlü faktör analizi sonuçları (devamı)

Aile	Gruplar Arası	,017	2	,008	,122	,885
	Grup İçi	15,914	230	,069		
	Toplam	15,931	232			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	,226	2	,113	9,505	,000
	Grup İçi	2,735	230	,012		
	Toplam	2,961	232			
Okul ortamı	Gruplar Arası	16,688	2	8,344	16,926	,000
	Grup İçi	113,381	230	,493		
	Toplam	130,069	232			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	64,883	2	32,442	12,655	,000
	Grup İçi	589,632	230	2,564		
	Toplam	654,515	232			
Dershane	Gruplar Arası	3,202	2	1,601	2,198	,113
	Grup İçi	167,528	230	,728		
	Toplam	170,730	232			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre faktör analizi sonuçları incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,037, kişilik özellikleri, okul ortamı ve öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörlerine ilişkin hesaplanan p değerleri 0,000 olarak görülmektedir. Öğretmenlerin öğrenim düzeylerine göre sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, okul ortamı ve öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörlerine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark vardır. Aile ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise anlamlı fark yoktur.

Tablo 59.1: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları

Eğitim durumunuz	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Lisans	187	3,69	
Lisans üstü	34	3,85	
Diğer	12		5,00

Tablo 59.1 incelendiğinde eğitim durumunuz sorusuna *diğer* yanıtını veren öğretmenlerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun öğrencilerin ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdikleri buna karşılık eğitim durumunuz sorusunda lisans ve lisans

üstü seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun öğrencilerin ÖSS başarılarını etkilemediği yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum lisans ve lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerin öğrencilerin arkadaş gruplarının ve içinde buldukları sosyal çevrenin ÖSS başarılarını etkilediğini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 59.2: Kişilik özellikleri faktörünün aritmetik ortalamaları

Eğitim durumunuz	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Diğer	12	1,00	
Lisans	187	1,00	
Lisans üstü	34		1,09

Tablo 59.2 incelendiğinde lisans üstü eğitim alan öğretmenlerin gençlerin kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum lisans üstü eğitim alan öğretmenlerin kendine güvenen, planlı çalışan, geleceğe yönelik hedeflerini belirlemiş olan ve olumlu kişilik özelliklerine sahip olan öğrencilerinin ÖSS başarıları üzerinde bu kişilik özelliklerinin etkili olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 59.3: Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları

Eğitim durumunuz	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Lisans üstü	34	1,38	
Lisans	187	1,48	
Diğer	12		2,67

Eğitim durumunuz sorusuna *diğer* yanıtını veren öğretmenlerin okul ortamının öğrencilerin ÖSS başarısını daha fazla etkilediği yönünde görüş bildirdikleri buna karşılık eğitim durumunuz sorusunda lisans ve lisans üstü seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin okul ortamının öğrencilerin ÖSS başarılarını çok etkilemediği yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum lisans ve lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerin okul ortamında verilecek olan eğitim ve okulda kazanılacak olan bilgilerin ÖSS'yi kazanmada etkili olduğunu düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 59.4: Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları

Eğitim durumunuz	N	Alfa değeri=.05	
		1	2
Lisans üstü	34	1,50	
Lisans	187	2,42	
Diğer	12		4,17

Tablo59.4 incelendiğinde eğitim durumunuz sorusuna *diğer* yanıtını veren öğretmenlerin öğrencileri ile olan ilişkilerinin ve öğrencilerine karşı tutumlarının öğrencilerin ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdikleri buna karşılık eğitim durumunuz sorusunda lisans seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin öğrencileri ile olan ilişkilerinin ve öğrencilerine karşı tutumlarının öğrencilerin ÖSS başarılarını etkilemediği yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum lisans ve lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerin öğrencileriyle olan ilişkilerinin ve onlara karşı tutumlarının olumlu olması halinde öğrencilerin derslere daha fazla ilgi gösterecekleri ve dolayısıyla ÖSS başarılarının artacağını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 60: Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okula göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	83,431	3	27,810	10,468	,000
	Grup İçi	608,406	229	2,657		
	Toplam	691,837	232			
Aile	Gruplar Arası	,295	3	,098	1,440	,232
	Grup İçi	15,636	229	,068		
	Toplam	15,931	232			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	,062	3	,021	1,640	,181
	Grup İçi	2,899	229	,013		
	Toplam	2,961	232			
Okul ortamı	Gruplar Arası	106,182	3	35,394	339,325	,000
	Grup İçi	23,886	229	,104		
	Toplam	130,069	232			

Tablo 60: Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okula göre tek yönlü faktör analizi sonuçları (devamı)

Öğrenci- öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	162,254	3	54,085	25,160	,000
	Grup İçi	492,261	229	2,150		
	Toplam	654,515	232			
Dershane	Gruplar Arası	13,582	3	4,527	6,598	,000
	Grup İçi	157,147	229	,686		
	Toplam	170,730	232			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okula göre faktör analizi sonuçları incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin hesaplanan p değerleri 0,000 olarak görülmektedir. Öğretmenlerin mezun oldukları okula göre sosyal çevre ve arkadaş grubu, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark vardır. Aile ve kişilik özellikleri faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise anlamlı fark yoktur.

Tablo 60.1: Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün aritmetik ortalamaları

Mezun olduğunuz okul	N	Alfa değeri= .05		
		1	2	3
Fen Edebiyat Fakültesi	62	2,92		
Eğitim Enstitüsü	27		3,81	
Eğitim Fakültesi	100		3,91	
Diğer	44			4,68

Tablo 60.1 incelendiğinde mezun olduğunuz okul sorusuna *diğer* yanıtını veren öğretmenlerin öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdiklerini buna karşılık fen edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum *diğer* yanıtını veren öğretmenlerin öğrencilerin ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin daha etkili olduğunu, arkadaşlarının çalışma alışkanlıklarına benzer alışkanlıklar geliştirdiklerini ve içinde buldukları sosyal çevreye uygun davranışlar sergilediklerini düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 60.2: Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları

Mezun olduğunuz okul	N	Alfa değeri= .05			
		1	2	3	4
Eğitim Fakültesi	100	1,00			
Diğer	44		1,16		
Fen Edebiyat Fakültesi	62			2,00	
Eğitim Enstitüsü	27				3,00

Tablo60.2 incelendiğinde eğitim enstitüsü mezunu olan öğretmenlerin okul ortamının öğrencilerin ÖSS başarısını daha fazla etkilediği yönünde görüş bildirdikleri buna karşılık eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin aksi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlerin okulda uygulanan eğitim programının ve sunulan olanakların yeterli olması halinde okul ortamının ÖSS'yi kazanmada yeterli olabileceğini düşündükleri, eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin ise okul ortamı ve okul yöneticilerinin tutumlarının ÖSS başarısı üzerinde etkili olmadığını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 60.3: Öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörünün aritmetik ortalamaları

Mezun olduğunuz okul	N	Alfa değeri= .05		
		1	2	3
Fen Edebiyat Fakültesi	62	1,69		
Eğitim Fakültesi	100	2,16	2,16	
Diğer	44		2,48	
Eğitim Enstitüsü	27			4,56

Eğitim enstitüsü mezunu olan öğretmenlerin öğrencilere karşı tutumlarının ve öğrencileri ile olan ilişkilerinin öğrencilerin ÖSS başarısını daha fazla etkilediği yönünde görüş bildirdikleri buna karşılık fen edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin öğrencilerin ÖSS başarılarında kendi tutum ve davranışlarının etkisi olmadığı yönünde görüşe sahip oldukları görülmektedir. Karacık (1998) öğretmenin derse ilişkin konuları açık bir şekilde anlatması ve öğrenci görüşlerine önem vermesinin, başarıyı etkileyen önemli faktörler olduğunu söylemektedir. Dersi cazip kılmak, öğrencinin ilgi ve dikkatini uyanık tutmak, ödüllendirme, uygun öğretim yöntemini seçme ve öğrencilere çalışma alışkanlığı kazandırma başarıyı arttıran etmenlerdir (Tezcan, 1994). Bu bakış açısından hareketle eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlerin bu yönde çaba gösterdikleri ancak fen edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin aynı çabayı göstermediği söylenebilir.

Tablo 60.4: Dershane faktörünün aritmetik ortalamaları

Mezun olduğunuz okul	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
Fen Edebiyat Fakültesi	62	1,73	
Eğitim Fakültesi	100	1,77	
Diğer	44	2,11	2,11
Eğitim Enstitüsü	27		2,44

Tablo 60.4 incelendiğinde eğitim enstitüsü mezunu olan öğretmenlerin dershanenin öğrencinin ÖSS başarısını etkileyen bir faktör olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu öğretmenlere göre okuldan çok dershanede verilen eğitim öğrencilerin üniversite sınavını kazanmalarında etkili olmaktadır. Fen edebiyat fakültesi ve eğitim fakültesi mezunu olan öğretmenler ise bu görüşe katılmamaktadır ve dershanelerin öğrencilerin derslere olan ilgisini azalttığını düşünmektedirler.

Tablo 61: Araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdem derecesine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	24,989	4	6,247	2,136	,077
	Grup İçi	666,848	228	2,925		
	Toplam	691,837	232			
Aile	Gruplar Arası	,352	4	,088	1,289	,275
	Grup İçi	15,579	228	,068		
	Toplam	15,931	232			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	,070	4	,017	1,376	,243
	Grup İçi	2,892	228	,013		
	Toplam	2,961	232			
Okul ortamı	Gruplar Arası	7,874	4	1,968	3,673	,006
	Grup İçi	122,195	228	,536		
	Toplam	130,069	232			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	,363	4	,099	1,301	,264
	Grup İçi	654,152	228	,079		
	Toplam	654,515	232			
Dershane	Gruplar Arası	63,191	4	15,798	33,494	,000
	Grup İçi	107,539	228	,472		
	Toplam	170,730	232			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdem derecelerine göre faktör analizi sonuçları incelendiğinde okul ortamı faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,006, dersane faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,000 olarak görülmektedir. Öğretmenlerin kıdem derecelerine göre okul ortamı ve dersane faktörlerine ilişkin görüşlerinde anlamlı fark vardır. Sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, kişilik özellikleri ve öğrenci-öğretmen ilişkisi faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise anlamlı fark yoktur.

Tablo 61.1: Okul ortamı faktörünün aritmetik ortalamaları

Kıdem dereceniz	N	Alfa değeri= .05	
		1	2
11-15 yıl	33	1,36	
0-5 yıl	38	1,42	
6-10 yıl	83	1,42	
16-20 yıl	29	1,59	1,59
21 yıl ve üzeri	50		1,86

Tablo 61.1 incelendiğinde 21 yıl ve üzeri kıdem derecesine sahip olan öğretmenlerin okul ortamının öğrencilerin ÖSS başarısını daha fazla etkilediği yönünde görüş bildirdikleri, 11-15 yıl arası kıdem derecesine sahip olan öğretmenlerin bu görüşe katılmadıkları görülmektedir. Bu durum daha fazla kıdem derecesine sahip olan öğretmenlerin okul ortamının, okul idarecilerinin tutumlarının ve okulda gerekli kaynakların sağlanmasının ÖSS'yi kazanmada yeterli olabileceğini düşündükleri, daha düşük kıdem derecesine sahip olan öğretmenlerin ise okul ortamı ve okul yöneticilerinin tutumlarının ÖSS başarısı üzerinde etkili olmadığını düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 61.2: Dersane faktörünün aritmetik ortalamaları

Kıdem dereceniz	N	Alfa değeri= .05		
		1	2	3
0-5 yıl	38	1,21		
6-10 yıl	83		1,58	
11-15 yıl	33		1,91	
16-20 yıl	29			2,41
21 yıl ve üzeri	50			2,66

21 yıl ve üzeri kıdem derecesine sahip olan öğretmenlerin dershanenin öğrencinin ÖSS başarısını etkileyen bir faktör olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu

öğretmenlere göre okuldan çok dershanede verilen eğitim öğrencilerin üniversite sınavını kazanmalarında etkili olmaktadır ve öğrencilerin dershaneye gitmeden ÖSS'yi kazanması mümkün değildir. 0-5 yıl arası kıdem derecesine sahip olan öğretmenler ise bu görüşe katılmamaktadır. Onlara göre öğrenciler dershanelerin yardımı olmaksızın ÖSS'yi kazanabilirler.

Tablo 62: Araştırmaya katılan öğretmenlerin buldukları okulda çalışma sürelerine göre tek yönlü faktör analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	7,993	3	2,664	,892	,446
	Grup İçi	683,844	229	2,986		
	Toplam	691,837	232			
Aile	Gruplar Arası	,198	3	,066	,961	,412
	Grup İçi	15,733	229	,069		
	Toplam	15,931	232			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	,045	3	,015	1,169	,322
	Grup İçi	2,917	222	,013		
	Toplam	2,961	233			
Okul ortamı	Gruplar Arası	4,048	3	1,349	2,452	,064
	Grup İçi	126,021	229	,550		
	Toplam	130,069	232			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	296,302	3	98,767	63,140	,000
	Grup İçi	358,213	229	1,564		
	Toplam	654,515	232			
Dershane	Gruplar Arası	4,068	3	1,369	2,463	,062
	Grup İçi	166,662	229	,570		
	Toplam	170,730	232			

Araştırmaya katılan öğretmenlerin buldukları okulda çalışma sürelerine göre faktör analizi sonuçları incelendiğinde öğrenci-öğretmen ilişkisi faktörüne ilişkin hesaplanan p değeri 0,000 olarak görülmektedir. Öğretmenlerin buldukları okulda çalışma sürelerine göre öğrenci-öğretmen ilişkisi faktörüne ilişkin görüşlerinde anlamlı fark

vardır. Sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile, kişilik özellikleri, okul ortamı ve dersane faktörlerine ilişkin görüşlerinde ise anlamlı fark yoktur.

Tablo 62.1: Dersane faktörünün aritmetik ortalamaları

Kaç yıldır bu okulda çalışıyorsunuz	N	Alfa değeri= .05		
		1	2	3
1-3 yıl	98	1,56		
4-6 yıl	60	1,75		
7-9 yıl	18		2,89	
10 yıl ve üzeri	57			4,26

10 yıldan daha fazla aynı okulda çalışan öğretmenlerin öğrencilere karşı tutumlarının ve öğrencileri ile olan ilişkilerinin öğrencilerin ÖSS başarısını daha fazla etkilediği yönünde görüş bildirdikleri, 1-3 yıl arası aynı okulda çalışan öğretmenlerin ise öğrencilerin ÖSS başarılarında kendi tutum ve davranışlarının etkisi olmadığı yönünde görüşe sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenin dersi ilgi çekici hale getirebilmesi, öğrencinin dikkatini uyanık tutmaya çalışması, uygun öğretim yöntemini seçmesi başarıyı arttıran etmenlerdir. Bu durum uzun süredir aynı okulda çalışan öğretmenlerin kendilerine gelen öğrenciyi tanıdıkları ve onlarla daha rahat iletişim kurdukları, kısa bir zamandır aynı okulda çalışan öğretmenlerin ise öğrencilerin yapısını anlamakta güçlük çektikleri ve onlarla sağlıklı iletişim kuramadıkları şeklinde yorumlanabilir.

3.3. Öğrenci ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Bu bölümde öğrencilerin ÖSS başarısını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin karşılaştırılmasına ilişkin bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 63: Öğretmen ve öğrenci görüşlerine ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu

		N	\bar{X}	Ss	Sh	t	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	öğretmen	233	3,78	1,727	,113	19,335	,000
	öğrenci	539	1,67	1,217	,052		
Aile	öğretmen	233	1,02	,262	,017	,027	,978
	öğrenci	539	1,02	,197	,008		
Kişilik özellikleri	öğretmen	233	1,01	,113	,007	-27,610	,000
	öğrenci	539	3,50	1,372	,059		

Tablo 63:Öğretmen ve öğrenci görüşlerine ilişkin t testi ve aritmetik ortalama tablosu (devamı)

Okul ortamı	öğretmen	233	1,53	,749	,049	-4,130	,000
	öğrenci	539	1,95	1,480	,064		
Öğrenci- öğretmen ilişkisi	öğretmen	233	2,37	1,680	,110	16,554	,000
	öğrenci	539	1,12	,330	,014		
Dershane	öğretmen	233	1,90	,858	,056	-5,846	,000
	öğrenci	539	2,28	,807	,035		

Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine ilişkin t testi tablosu incelendiğinde sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershane faktörlerine ilişkin görüşlerde öğretmenler ve öğrenciler arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Aile faktörüne ilişkin görüşlerinde ise anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

Öğretmenler sosyal çevre ve arkadaş grubunun öğrencinin ÖSS başarısı üzerinde etkisinin fazla olduğu yönünde görüş belirtirken, öğrenciler arkadaş gruplarının onların ÖSS başarıları üzerinde çok fazla etkili olmadığını düşünmektedirler. Öğretmenler öğrencilerin kişisel özelliklerini ÖSS’de başarıyı etkileyen bir faktör olarak görmemektedirler. Öğrenciler ise ilgileri,yetenekleri, kendilerine olan güvenleri gibi kişisel özelliklerinin başarılarında önemli bir payı olduğunu belirtmişlerdir. Okul ortamı ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri karşılaştırıldığında ise öğrenciler okul ortamının (okul idarecilerinin davranışlarının, okulun yeterli olanağa sahip olmasının, öğrencilerin görüş ve isteklerinin yöneticiler tarafından dikkate alınmasının vb.) ÖSS başarılarını etkilediğini belirtmişlerdir. Dershaneye ilişkin görüşlere bakıldığında ise öğrencilerin dershaneyi öğretmenlerden daha fazla önemli gördüklerini ve dershanenin ÖSS’de başarılı olabilmek için ön koşul olduğunu düşündüklerini söyleyebiliriz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde lise son sınıf öğrencilerinin ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlerle ilgili bulgulara dayalı olarak varılan sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusundaki önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre ÖSS başarılarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerinde farklılıklar vardır. Meslek liselerinde okuyan öğrenciler için sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarılarını etkileyen önemli bir faktördür. Genel liselerde okuyan ve Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi gibi seçilmiş öğrencilerin öğrenim gördüğü okullarda okuyan öğrenciler için ise sosyal çevre ve arkadaş grubunun başarılarında fazla bir etkisi yoktur. Hem genel liselere öğrenim gören öğrenciler, hemde meslek liselerde öğrenim gören öğrenciler için aile faktörünün (aileleri ile olan ilişkilerinin, ailelerinin onlardan beklentilerinin, ev ortamının) ÖSS başarılarında etkisi yoktur.

Genel liselerde (Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Süper Lise) öğrenim gören öğrencilere göre kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Meslek Lisesi öğrencilerine göre ise kişilik özelliklerinin ÖSS başarısı üzerinde olumlu ya da olumsuz bir etkisi yoktur.

Meslek Lisesi öğrencileri öğretmenleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken genel liselerde öğrenim gören öğrenciler okul öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının ÖSS başarılarını üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören öğrenciler öğretmenlerinin onlara karşı tutumlarından, beklentilerinden, sınıf içindeki davranışlarından ve onları ÖSS'ye hazırlama yönündeki çabalarından etkilenmektedirler. Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve diğer liselerde öğrenim gören öğrenciler ise ÖSS'ye yönelik çalışmalarını dershanelere ve dershane öğretmenlerine göre ayarladıkları için okul öğretmenleri ile olan ilişkileri onların ÖSS başarılarını etkilememektedir.

Genel liselerde okuyan öğrenciler için dersaneler ÖSS'yi başarmanın en önemli koşulu olarak görülmektedir. Bu öğrenciler göre dersane takviyesi olmadan ÖSS'yi kazanmak söz konusu bile olamaz.

Kız öğrenciler için aileleri ile olan ilişkileri ve okul ortamı, ÖSS başarılarında daha etkili bir faktördür. Kız öğrenciler için ailelerinin onlara karşı tutumu, davranışları, onlardan beklentileri ve onlara sağladıkları çalışma ortamı erkek öğrencilere oranla daha önemlidir. Yine aynı şekilde kız öğrenciler için okul ortamı, okul yöneticilerinin beklentileri, öğrencilerin okul yönetiminden beklentileri ve okulun ÖSS başarılarını arttırmak için onlara sağladığı destek önemlidir.

Anneleri ve babaları okur-yazar olmayan öğrencilerin ÖSS başarısında sosyal çevrelerinin ve arkadaş grubunun etkisi önemlidir. Anne ve babalarının eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin ÖSS başarısında sosyal çevrelerinin ve arkadaş grubunun etkisi azalmakta buna karşılık öğrencilerin kişilik özelliklerinin etkisi artmaktadır. Annelerinin eğitim düzeyleri öğrencilerin aileleri, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve okul ortamı ile ilgili görüşlerini değiştirmemektedir. Babalarının eğitim düzeyleri düşük olan öğrencilerin aileleri ile ilgili görüşleri ÖSS başarılarını etkilemektedir. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyleri yükseldikçe öğretmenleriyle olan ilişkileri de daha olumlu olmaktadır. Anne ve babaları lise ve üniversite mezunu olan öğrenciler için dersane ÖSS başarısında önemli bir faktördür. Anne ve babalarının eğitim düzeyleri düşük olan öğrenciler ise dersaneyi önemsememektedirler.

Annelerinin mesleği öğrencilerin sosyal çevre, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dershaneye ilişkin görüşlerinde etkili değildir. Anneleri çalışan öğrencilerin aileleri tarafından kendine güvenen ve kendi kendine yetebilen geleceğe yönelik hedeflerini belirlemiş bireyler olarak yetiştirilmektedir ve ÖSS başarıları üzerinde bu kişilik özellikleri etkili olmaktadır. Babalarının mesleği ise öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, aile ortamı, okul ortamı ve dersanelere ilişkin görüşlerini farklılaştırmaktadır. Babaları serbest meslek sahibi olan öğrenciler için sosyal çevreleri ve arkadaş grupları önemlidir ve başarılarını etkileme gücüne sahiptir. Memur çocukları için ise sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarıları üzerinde etkisi yoktur. Babaları işsiz olan öğrencilerin ailelerinin onlardan beklentileri, onlara karşı tutumları ve sağladıkları imkanların ÖSS başarılarını etkilemektedir. Babası işsiz olan

öğrencilerin okul dışında ÖSS'ye hazırlanma olanağına sahip değildirler ve bu nedenle okul ortamı onlar için önemlidir. Babası memur ya da öğretmen olan öğrenciler için dersane başarılarında etkili bir faktördür.

Anne ve babalarının birlikte ya da ayrı olması ise öğrencilerin olumlu kişilik özellikleri geliştirmeleri açısından önemlidir. Anne ve babaları birlikte olan, huzurlu bir aile ortamında bulunan öğrenciler ÖSS'de daha başarılı olacaklardır. Öğrencilerin sahip olduğu kardeş sayısı ise dersane faktörünü etkilemektedir. Kardeşi olmayan öğrenciler ailelerinin desteği ile rahatlıkla bir dershaneye devam edebilir ve yeterli çalışma ortamını bulabilirken kardeş sayısı yükseldikçe öğrencilerin dershaneye gitme olasılıkları ve çalışma ortamına sahip olma şansları düşmektedir.

Ailesinde üniversitede okuyan ya da okumuş olan model alabileceği bir bireye sahip olan öğrenciler kişileri kendilerine örnek olarak almaktadır. Yine bu öğrencilerin daha bilinçli, ne istediğini bilen ve kendine güvenen bir yapıya sahiptir. Öğretmenleri ile daha sıcak ilişkiler kurmaktadır ve dershaneden mümkün olan en iyi şekilde yararlanmaya yönünde çalışmaktadırlar.

Ailelerinin aylık geliri de öğrencilerin ÖSS başarılarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Düşük gelir seviyesindeki öğrenciler için ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin daha etkili olmaktadır. Bu öğrenciler arkadaşlarının çalışma alışkanlıklarına benzer alışkanlıklar geliştirmekte ve düşük gelir düzeyine sahip bir sosyal çevrede buldukları için üniversiteye gitme çabası göstermemektedirler. Orta düzeyde gelir seviyesine sahip öğrenciler ise içinde buldukları sosyal çevre ve arkadaş grubundan çok fazla etkilenmemekte ve ÖSS'de başarılı olabilmek için çaba göstermektedirler. Yine bu gelir seviyesindeki öğrenciler için okul ortamı önemli bir etmendir. Kısıtlı gelirleriyle alternatif hazırlanma yollarına sahip olamayan bu öğrenciler okul ortamını ve okulun sunduğu imkanları kullanmaktadır. Yüksek gelir seviyesindeki öğrenciler için ise okul dışındaki ortamlar daha önemlidir. Bu öğrenciler okul dışında istedikleri imkanlara sahip oldukları için okul ortamını önemsememektedirler. Alt ve orta gelir seviyesindeki öğrenciler için okul öğretmenleri ile olan ilişkileri ÖSS'de başarılı olmalarını sağlayacak önemli bir faktördür. Yüksek gelir seviyesindeki öğrenciler ise okul öğretmenleri ile ÖSS başarılarını arttırmalarını sağlayacak bir ilişkiye

girmemektedir. Gelir seviyesi yüksek olan öğrenciler için dersane, dershanenin sağladığı imkanlar ve dersane öğretmenleri önemli faktörlerdir.

Öğrencilerin yaşadıkları evin kendilerine ait olup olmaması onların ÖSS başarılarını etkileyen faktörlerle ilgili düşüncelerini etkilemektedir. Kendilerine ait bir evde oturan öğrenciler için aileleri ile olan ilişkileri başarılarında önemli bir etmendir. Bu öğrenciler aynı zamanda kişilik özelliklerinin ve dershanenin başarılarını etkilediği yönünde görüş bildirmişlerdir.

ÖSS'ye başvurmuş olan öğrenciler kişilik özellikleri açısından daha gelişmiş ve kendine güvenen bir yapıya sahiptir. Okula ilişkin olumlu görüşleri vardır ve dershaneden mümkün olan en iyi şekilde yararlanmaya çalışmaktadırlar.

ÖSS'ye hazırlanmayan öğrenciler sosyal çevresi ve olumsuz arkadaş etkisiyle davranmaktadır. Dershaneye giden ya da özel ders alan öğrencilerin sosyal çevreleri ve arkadaş grubu da kendileri gibi ÖSS'ye hazırlanan kişilerden oluşmaktadır ve öğrencileri olumlu yönde etkilemektedir. Özel ders alan öğrenciler için ev ortamı ve aile etkili bir faktördür. ÖSS'ye hazırlanmayan, kendi çalışan ya da dershaneye giden öğrenciler ise aile faktörünü etkili görmemektedir.

ÖSS'ye hazırlanmak için okul dışında bir çaba göstermeyen öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin çok etkilidir. Özel ders alan ya da dershaneye giden öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkileri daha az etkilidir.

Meslek lisesinde çalışan öğretmenlere göre öğrencilerin sosyal çevreleri ve arkadaş grupları, aile ortamı, öğrencilerin kişilik özellikleri başarılarını etkilememektedir. Öğretmenlerin öğrencileri ile olan ilişkileri, okul ortamı ve dersane ise ÖSS başarılarını etkileyen faktörlerdir. Genel liselerde çalışan öğretmenler göre ise öğrencilerin kişilik özellikleri, geldikleri aileler ve sosyal çevreleri başarılarında etkilidir. Meslek lisesinde çalışan öğretmenlere göre mevcut eğitim programı ile öğrencilerinin dışarıdan yardım almadan ÖSS'yi kazanmaları mümkün değildir. Fen lisesinde çalışan öğretmenler ise zaten seçilerek gelmiş olan öğrencilerin ek yardıma ihtiyaç duymadan ÖSS'yi kazanabileceklerini düşünmektedirler.

Erkek öğretmenlere göre öğrenci-öğretmen ilişkileri ve dersane öğrencilerin ÖSS başarılarında daha etkilidir.

Öğretmenlerin öğrenim durumları ÖSS'yi etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Lisans ve lisansüstü almış olan öğretmenlere göre sosyal çevre ve arkadaş grubunun öğrencilerin ÖSS başarılarını etkilememektedir. Farklı eğitim alan öğretmenler ise sosyal çevre ve arkadaş grubunun etkili olduğunu düşünmektedir. Lisansüstü eğitim alan öğretmenlere göre öğrencilerin olumlu kişilik özelliklerine sahip olmaları ÖSS başarılarını arttıran bir faktördür. Lisans eğitimi ve daha başka eğitim almış olan öğretmenlere göre ise öğrencilerin kişilik özellikleri başarılarında etkili değildir. Lisans ve lisansüstü eğitim almamış olan öğretmenler okul ortamının ve öğrencilerle olan ilişkilerinin önemli olduğunu vurgularken, lisans eğitimi ve lisansüstü eğitim almış olan öğretmenlere göre okul ortamı ve öğrenci-öğretmen ilişkileri öğrencilerin ÖSS başarılarını çok fazla etkilememektedir.

Fen edebiyat fakültesi çıkışlı öğretmenlere göre öğrencilerin sosyal çevrelerinin ve arkadaş gruplarının ÖSS başarılarını etkilemektedir. Başka eğitim kurumlarından mezun olan öğretmenler sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörünün öğrencilerin ÖSS başarısını çok fazla etkilemediğini düşünmektedirler. Eğitim enstitüsü mezunu öğretmenler için okul ortamı, okulun sağladığı imkanlar ve okulun öğrencilerden beklentileri başarıyı etkileyen bir faktördür. Eğitim fakültesi çıkışlı öğretmenler ise okul ortamının başarıyı etkileyen bir faktör olarak görmemektedir. Eğitim enstitüsü mezunu olan öğretmenlere göre, öğrencilere karşı tutumları ve öğrencileri ile olan ilişkileri öğrencilerin ÖSS başarısını daha fazla etkilemektedir. Fen edebiyat fakültesinden mezun olan öğretmenlerin öğrencilerin ÖSS başarılarında kendi tutum ve davranışlarının etkisi olmadığını düşünmektedirler. Eğitim enstitüsü mezunu öğretmenlere göre okuldan çok dershanede verilen eğitim öğrencilerin üniversite sınavını kazanmalarında etkili olmaktadır.

Daha fazla kıdem derecesine sahip olan öğretmenlerin okul ortamının, okul idarecilerinin tutumlarının ve okulda gerekli kaynakların sağlanmasının ÖSS'yi kazanmada yeterli olabileceğini düşünmektedir. Düşük kıdem derecesine sahip olan öğretmenlere göre okul ortamı ve okul yöneticilerinin tutumları ÖSS başarısı üzerinde etkili olmamaktadır. Fazla kıdem derecesine sahip olan öğretmenler dersaneleri

önemli bir faktör olarak görmektedir. Bu öğretmenlere göre okuldan çok dershanede verilen eğitim öğrencilerin üniversite sınavını kazanmalarında etkili olmaktadır ve öğrencilerin dershaneye gitmeden ÖSS'yi kazanması mümkün değildir.

Uzun süredir aynı okulda çalışan öğretmenler kendilerine gelen öğrenci profilini tanımakta ve onlarla daha rahat iletişim kurmaktadır. Bu öğrencilerin başarılarını arttırmaktadır. kısa bir süreden beri aynı okulda çalışan öğretmenler ise öğrencilerin yapısını anlamakta güçlük çekmekte ve onlarla sağlıklı iletişim kuramamaktadır.

Öğretmen ve öğrenci görüşleri karşılaştırıldığı ve genel bir değerlendirme yapıldığında ise öğretmenlere göre sosyal çevre ve arkadaş grubunun öğrencinin ÖSS başarısı üzerinde etkisi fazladır. Öğretmenler öğrencilerin kişisel özelliklerini ÖSS'de başarıyı etkileyen bir faktör olarak görmemektedirler. Öğrenciler ise kişisel özelliklerini başarılarında önemli bir faktör olarak görmektedirler. Öğrencilere göre okul ortamı ÖSS başarılarını etkilemektedir. Öğrenciler dershaneyi öğretmenlerden daha fazla önemli görmektedirler ve öğrencilere göre dershane ÖSS'de başarılı olabilmek için ön koşuldur.

Öneriler

1. Bilginin hızla artması ve sürekli yenilenmesi her alanda yeniden yapılanmayı zorunlu hale getirmektedir. Ortaöğretim kurumlarında da yeniden yapılanma ihtiyacını karşılamaya yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır.
2. Öğrencilerin akademik başarılarının kalıcılığını sağlamak için öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirecek etkinliklere okullarda yer verilmelidir.
3. Okulların rehberlik servisleri eğitim düzeyi düşük ailelerle çalışarak onları öğrencilerin ÖSS başarılarına arttırmak için neler yapabilecekleri konusunda bilinçlendirebilir. Rehberlik servisleri aracılığı ile anne babaların çocukları için etkili ders çalışma ortamları oluşturmalarına yardım edilebilir.
4. Okullar tarafından gelir seviyesi düşük ailelerden gelen ve okul dışında ÖSS'ye hazırlık için kaynak ayıramayan öğrencilere kaynak kitap, ek ders ve etüt çalışmaları ile destek sağlanabilir.

5. Okullarda öğrencilerin ilgi, yetenek ve sosyal özelliklerine uygun alanları seçmeleri sağlanmalıdır.

6. Okulların ve dershanelerin öğrencilerin başarılarını artırma yönünde işbirliği yapmaları ve böylelikle başarıyı olumsuz yönde etkileyen faktörlerin giderilmesi sağlanmalıdır.

7. Öğrencilerin başarılarını etkileyen zihin dışı faktörler ile ilgili bu araştırma Adapazarı il merkezindeki okullarda öğrenim gören öğrenciler ve öğretmenlerle sınırlıdır. Bu alanda daha geniş kapsamlı, veliler, dersane yöneticileri ve dersanelerde çalışan öğretmenlerinde katıldığı bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKLAR

- AKYÜZ, Yahya, (2001), *Türk Eğitim Tarihi*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- BAEK, Sun-Geun ve Hye-Jeong Choi (2002), “*The Relationship of Classroom Environment in Korea*”, *Asia Pasific Education Review*, Vol. 3, No. 1, s.125-135.
- BALCI, Ali, (1993). *Etkili Okul: Kuram, Uygulama ve Araştırma*, Ankara.
- BALTAŞ, Acar, (2003), *Öğrenmede ve Sınavlarda Üstün Başarı*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- BERBER, Şakir, (1990), *Sosyo-ekonomik Faktörlerin ve Ana Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CELKAN, H. Yıldırım, (1983), *Öğrencilerin Akademik Başarılarında Zihin Dışı Faktörlerin Etkisi*, Basılmamış Doçentlik Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi.
- ÇETİNKAYA, Bünyamin, (2004), *Sağlıklı Aile, sağlıklı Çocuk*, Empati Yay., İstanbul.
- ÇEVİKER, Şule, (1996), *1995 Yılında “Öğrenci Yerleştirme Sınavına İzmir İl Merkezinde Katılan Öğrencilerin Başarılarını Etkileyen Faktörler*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DEMİRTAŞ, Hasan ve İkrım Çınar, (2004), *Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrencilerin Başarı Algısı ve Eğitime İlişkin Görüşleri*, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Malatya.
- ELMACIOĞLU, Tuncer, (2004), *Başarıda Aile Faktörü*, Hayat Yayınları, İstanbul.
- ESKİCUMALI, Ahmet, (1999), *Türkiye’de Lise Gerçeği: Adapazarı Merkez Liseleri Üzerinde Sosyolojik Bir Araştırma*, Doçentlik Tezi, Sakarya.

FAN, Xitao ve Michael Chen, (2001), “*Parental Involvement and Student’s Academic Achievement: A Meta Analysis*” Educational Psychology Review, Vol.13, No. 1

FİDAN, Nurettin ve Münire Erden, (1993), *Eğitime Giriş*” Alkım Yayınları, Ankara.

HANUSHEK, Eric A., J.F. Kain ve S.G. Rivkin, (1998), *Teachers, Schools and Academic Achivement*, NBER Paper, Cambridge.

<http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/raporlar.htm>

KARACIK, Şaban, (1998), *Lise Öğrencilerinin Genel Yetenek Düzeyleri ile Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KARASAR, Niyazi, (1995), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara.

KARS, Özcan, (1996), *Çocuk İstismarı: Nedenleri ve Sonuçları*, Ankara.

KASATURA, İlkay, (1991), *Okul Başarisından Hayat Başarisın*, Altın Kitaplar Yay., İstanbul.

KOUTSOULİS, Michalis, (2001), “*Teaching and Production In The Classroom: The Case In Cyprus Lyceums*”, The Annual Meeting of The American Educational Research Association, Seattle, USA.

KÖKSALAN, Bahadır, (1993), *Özel Dershanelerin Üniversiteye Hazırlık Kurslarına Devam Eden Öğrencilerin Başarisını Etkileyen Faktörler*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KUZUCU, Yaşar ve Elif Özdemir, (2003), *Küçükler İçin Büyüklere*, Mamak RAM Yayınları, Ankara.

MARCHANT, Gregory J., S.E. Paulson ve B.A. Rothlisberg, (2001), *Relations of Middle School Student’s Perceptions of Family and School Context with Academic Achievement*, John Wiley&Sons, USA

OKÇABOL, Rıfat, (1999), “*Cumhuriyetin 75. Yılında Ortaöğretim Sistemimiz*” 75 Yılda Eğitim, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.

- ÖZGÜVEN, İ. Ethem, (1974), *Üniversite öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler*, H.Ü. Basımevi, Ankara.
- SESAM, (2004), *Sakarya'nın "Rekabet Gücünün" Belirlenmesi ve Geliştirilmesi*, Sakarya.
- SHIM, Minsuk K., Robert D. Felner ve Eunjae Shim, (2002), "*The Effect of Family Structures on Academic Achievement*", The Annual Meeting of The American Educational Research Association, New Orleans, USA.
- ŞAHİN, İsmet (1997), *The Factors Affecting Success of Secondary Students In The East and Southeast of Turkey*, Basılmamış Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞENGÖNÜL, Turhan, (1995), *İzmir'de Ortaöğretim Kuruluşlarında Öğrenci Başarısını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörler*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TED, (2005), *Türkiye'de Üniversiteye Giriş Sistemi Araştırması*, Ankara.
- TEZCAN, Mahmut, (1994), *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara.
- ULULAR FIRAT, Gülbin, (1997), *Ortaokul Öğrencilerinin Okul Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Etmenler*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- VAN LAAR, C. ve J. Sidanius (2001), "*Social Status and Academic Achievement Gap: A Social Dominance*", Social Psychology of Education, Vol. 4, s. 235-258.
- YAVUZER, Haluk, (1998), *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- YILDIRIM, Neşide, (2001). *Eğitimde Başarıyı Etkileyen Sosyal Faktörler*, X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Bolu.
- ZSOLNAI, Aniko, (2002), "*Relationship Between Children's Social Competence, Learning Motivation and School Achievement*", Educational Psychology, Vol. 22, No. 3.

Ek1.1.**Değerli öğrenci;**

Elinizdeki anket formu bilimsel bir araştırmaya veri toplamak için hazırlanmıştır. Anket sonucu elde edilen bulgular öğrencilerin akademik başarılarını yükseltmek için kullanılacaktır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgilerinizle ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise ÖSS başarınızı etkileme olasılığı bulunan faktörler sıralanmıştır. Verdiğiniz yanıtlar gizli tutulacaktır. Soruları dikkatlice okuyup size uyan seçeneğe çarpı (X) işareti koymanız gerekmektedir. İlginize ve yardımlarınıza teşekkür ederim.

Arş. Gör. Subhan EKŞİOĞLU

1. Okul Türünüz

Lise (....) Süper Lise (....) Anadolu Lisesi (....) Fen Lisesi (....) Meslek Lisesi (....)
Anadolu Meslek Lisesi (....) Çok Programlı Lise (....) Diğer (yazınız).....

2. Cinsiyetiniz

Kız (....) Erkek (....)

3. Anneniz

Sağ (....) Ölü (....) Öz (....) Üvey (....)

4. Annenizin Eğitim Durumu

Okur-yazar değil (....) İlkokul (....) Ortaokul (....) Lise (....)
Yüksekokul (....) Üniversite (....) Master/ Doktora (....)

5. Annenizin Mesleği

Ev kadını (....) Serbest meslek (....) Memur (....) İşçi (....)
Öğretmen (....) Emekli (....) Diğer (yazınız).....

6. Babanız

Sağ (....) Ölü (....) Öz (....) Üvey (....)

7. Babanızın Eğitim Durumu

Okur-yazar değil (....) İlkokul (....) Ortaokul (....) Lise (....)
Yüksekokul (....) Üniversite (....) Master/ Doktora (....)

8. Babanızın Mesleği

İşsiz (....) Serbest meslek (....) Memur (....) İşçi (....) Asker/ Polis (....)
Öğretmen (....) Diğer (yazınız).....

9. Anne- Babanız

Birlikte (....) Ayrı (....) Boşanmış (....)

10. Kardeş Sayınız (Kendiniz hariç) (....)**11. Üniversitede okuyan/okumuş kardeşiniz var mı?**

Evet (....) Hayır (....)

11. Ailenizin Aylık Geliri

250 Milyondan Az (....) 250-500 Milyon (....) 500-750 Milyon (....)
750 Milyon- 1 Milyar (....) 1 Milyardan fazla (....)

12. Evinizin Durumu Kendinize ait (....)

Kira (....) Lojman (....) Aileden Birine ait (dede vb.) (....)
Prefabrik (....)

13. ÖSS'ye başvurduunuz mu?

Evet (....) Hayır (....)

14. ÖSS'ye nasıl hazırlanıyorsunuz?

Hazırlanmıyorum (....) Kendim çalışıyorum (....)
Özel ders alıyorum (....) Dershaneye gidiyorum (....)
Diğer (yazınız).....

Ek:1.2.

	TAMAMEN KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
1. Yakın arkadaşlarım derslerinde başarılıdır.					
2. Arkadaşlarımla sık sık üniversiteye yönelik planlarımı konuşurum.					
3. Destekleyici bir arkadaş çevrem var.					
4. Karşı cinsle sorunsuz bir arkadaşlığım var.					
5. Kız/Erkek arkadaşına çok fazla zaman ayırıyorum.					
6. Evimizden okula gitmek çok zamanımı alıyor.					
7. Okulumuzun çevresindeki kafeteryalarda/ internet kafelerde vakit geçirmeyi severim.					
8. Üniversite mezunlarının pek çoğunun işsiz olması beni ÖSS'ye yönelik olumsuz etkiliyor.					
9. Anne ve babamla olan ilişkim sıcak ve samimidir.					
10. Çalışmam ve gayretim ailem tarafından takdir edilir.					
11. Ailem bana ÖSS'yi kazanmam konusunda baskı yapıyor.					
12. Ailem beni başkalarıyla kıyaslar.					
13. Ailem üniversiteyi kazanmamı çok istiyor.					
14. Ders çalışmam için ailem tarafından sık sık uyarılıyorum					
15. Ailem ÖSS'de başarılı olacağıma inanmıyor.					
16. Çalışma odamın olmaması ders çalışmamı engelliyor.					
17. Ev ortamının kalabalık olması ders çalışmamı engelliyor.					
18. Evde televizyonun devamlı açık olması ders çalışmamı engelliyor.					
19. ÖSS ile ilgili olarak aileme karşı duyduğum sorumluluk beni baskı altında bırakıyor.					
20. Ailem okula gelip öğretmenlerimle eğitimim hakkında görüşür					
21. Ailem okulun eğitim ve öğretim ortamını beğenir.					
22. Devamsızlık yaptığımda okul tarafından hemen aileme bilgi verilir.					
23. Kendime güvenirim ve zeki olduğumu düşünürüm.					
24. Ufak başarısızlıklar bile hemen moralimi bozar.					
25. Üniversiteye planlı bir şekilde hazırlanıyorum.					
26. Benim için liseyi bitirmiş olmak yeterlidir.					
27. Lisede okumamın nedeni kısa yoldan meslek sahibi olabilmektir.					
28. Geleceğimle ilgili (meslek sahibi olma, geçim vs.) ciddi kaygılar taşıyorum.					
29. Geleceğe yönelik planım yok					
30. ÖSS'yi kazanmak benim için önemlidir.					
31. ÖSS'yi kazanmasam da fark etmez.					
32. İyi çalışırsam üniversite sınavında istediğim bölümü kazanacağımı düşünüyorum.					
33. Ne yaparsam yapayım üniversiteyi kazanamayacağımı düşünüyorum.					
34. Üniversite sınavına şansımı denemek için giriyorum.					
35. ÖSS'yi kazansam bile ailemin beni üniversiteye göndermeyeceğini düşünüyorum.					
36. Üniversitede hangi bölümde okuyacağım benim için önemli değil.					
37. İstedğim bölümü kazanamazsam tekrar ÖSS'ye girerim.					
38. ÖSS'de gelecek yıl daha fazla şansım olduğunu düşünüyorum.					
39. Ders çalışmaktan hoşlanmıyorum.					
40. ÖSS ile ilgili kaynağım olmadığı için çalışmıyorum.					

	TAMAMEN KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
41. İdarecilerimiz ve öğretmenlerimiz bizim ÖSS'yi kazanacağımızı düşünmüyorlar.					
42. İstek ve görüşlerimiz idareciler tarafından dikkate alınır.					
43. Okul yönetimi bize güven verir ve dostça davranır.					
44. Okulumuzda disiplin vardır.					
45. İdarecilerimiz düzenli olarak sınıfları denetlerler.					
46. Okulu ve okumayı sevmiyorum.					
47. Okulumuz bize ÖSS'ye yönelik materyal desteği sağlar.					
48. Okulda sorunlarımızı iletebileceğimiz kimse yok					
49. Rehberlik servisinden yeteri kadar yararlanamıyorum.					
50. Okulda üniversite sınavında karşımıza çıkmayacak konularla zaman kaybettiğimizi düşünüyorum.					
51. Sınıfımızın kalabalık olması dersleri anlamamı engelliyor.					
52. Ders sırasında sınıfımızda çok gürültü oluyor.					
53. Hazırlık sınıfının bana bir yıl kaybettiğini düşünüyorum.					
54. Bu sene okulda geçirdiğim zamanı kayıp olarak görüyorum.					
55. Sınıfımda kendisiyle yarışacak arkadaşım olmadığı için motivasyonum az.					
56. Öğretmenlerimiz derslerini severek ve isteyerek işler					
57. Öğretmenlerimizin ÖSS ile ilgili bizden beklentileri yüksektir.					
58. İstek ve görüşlerimiz öğretmenlerimiz tarafından dikkate alınır.					
59. Öğretmenlerimiz sınıfta saygı ve güven ortamı oluşturur.					
60. Öğretmenlerimiz bizi çalışmaya ve başarılı olmaya motive eder.					
61. Öğretmenlerimiz sınıfta düzeni ve disiplini sağlar.					
62. Öğretmenlerimiz bizim ÖSS'de başarılı olmamız için çaba gösterirler.					
63. Derslerde ÖSS'de çıkabilecek sorular çözülür.					
64. Öğretmenlerimiz bize sınavlarda çoktan seçmeli sorular sorar.					
65. Öğretmenlerimiz bize ÖSS'ye yönelik(soru tipleri, puanlama, bölümler vs.) bilgi verirler.					
66. Öğretmenlerimiz branşlarında deneyimli ve konuya hakimdir.					
67. Okuldaki öğretmenlerimizi bizi ÖSS'ye hazırlamada yetersiz görüyorum.					
68. Ders dışında da öğretmenlerim çözemediğim ÖSS sorularında bana yardımcı olurlar.					
69. Okuldan çok dershanede verilen eğitimin ÖSS'yi kazanmamda etkili olacağını düşünüyorum.					
70. Dershanede okulda göremediğim ilgiyi görüyorum					
71. Dershane okuldan daha disiplinli.					
72. Dershanede okuldan daha çok öğreniyorum					

Ek 2.1.

Değerli öğretmenim;

Elinizdeki anket formu bilimsel bir araştırmaya veri toplamak için hazırlanmıştır. Anket sonucu elde edilen bulgular öğrencilerin akademik başarılarını yükseltmek için kullanılacaktır.

Anket iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgilerinizle ilgili sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise Öğrencilerinizin ÖSS başarısını etkileme olasılığı bulunan faktörler sıralanmıştır. Soruları dikkatlice okuyup size uyan seçeneğe çarpı (X) işareti koymanız gerekmektedir. İlginize ve yardımlarınıza teşekkür ederim.

Arş.Gör. Subhan EKŞİOĞLU

1. Çalıştığınız okul türü

Lise (....) Süper Lise (....) Anadolu Lisesi (....) Fen Lisesi (....)
Meslek Lisesi (....) Anadolu Meslek Lisesi (....) Çok Programlı Lise (....)
Diğer (yazınız).....

2. Cinsiyetiniz

Kadın (....) Erkek (....)

3. Eğitim durumunuz

Lisans (....) Yüksek lisans (....) Doktora (....)

4. Mezun olduğunuz okul

Eğitim Fakültesi (....) Fen-Edebiyat Fakültesi (....)
Eğitim Enstitüsü (....) Diğer (yazınız).....

5. Kıdem dereceniz

0-5 yıl (....) 6-10 yıl (....) 11-15yıl (....)
16-20 yıl (....) 21yıl ve üzeri (....)

6. Kaç yıldır bu okulda çalışıyorsunuz?

1-3(....) 4-6(....) 7-9(....) 10 ve üzeri(....)

→

Ek 2.2.

	TAMAMEN KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZIM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
1. ÖSS'ye hazırlanan öğrencilerin üniversite hedefi olmayan arkadaş çevresi onları olumsuz etkiliyor.					
2. Öğrencilerim kafelerde/ internet kafelerde çok fazla zaman geçiriyor.					
3. Eğlence mekanlarının çoğalması öğrencilerin ÖSS'ye hazırlanmalarını engelliyor.					
4. Aileler okula gelip çocuklarının eğitimi hakkında bizimle görüşüyor.					
5. Ailelerin çocukları ile ilgili üniversite beklentileri gerçekçi değil.					
6. Varlıklı ailelerden gelen öğrenciler üniversiteyi kazanma arzusu taşıyor.					
7. Öğrencilerimizin ailevi sorunları oldukça fazla.					
8. Ev ortamının kalabalık olması öğrencilerimi olumsuz etkiliyor.					
9. Öğrenciler alan seçimlerini ailelerinin istek ve beklentilerine göre gerçekleştiriyorlar.					
10. Aileler çocuklarının ÖSS'yi kazanmaları konusunda baskı uyguluyor.					
11. Aileler çocuklarının üniversiteyi kazanmaları için her türlü fedakarlığı yapıyorlar.					
12. Derslerine girdiğim öğrenciler kısa yoldan meslek sahibi olabilmek için bu okulda okuyorlar.					
13. Öğrencilerimizin birçoğunun ÖSS'de başarılı olacağını düşünmüyorum					
14. Öğrenciler ilköğretimden gerekli altyapıyı kazanmadan geliyorlar.					
15. Öğrencilerimin pek çoğu planlı çalışmıyorlar.					
16. Okulumuzdaki öğrencilerin çoğu şansını denemek için ÖSS'ye giriyorlar.					
17. Öğrenciler okul ve dersane yükünü beraber kaldıramıyor.					
18. Öğrenciler okulda öğrendikleri bilgileri ÖSS'ye transfer edemiyor.					
19. Öğrencilerin hak etmeden sınıf geçmelerinin doğru olduğuna inanmıyorum.					
20. Öğrencilerin ÖSS'de başarılı olmaları için, okulda seviyelerine göre gruplandırılmaları gerekir					
21. Dersine girdiğim sınıflardaki öğrenciler arasında belirgin seviye farklılıkları var					
22. Ne kadar çabalarsam çabalayayım öğrenciler dersle ilgilenmiyor					
23. Dersle girdiğim sınıflardaki öğrenciler ders yapmak yerine ÖSS ile ilgili soruları çözmeyi istiyorlar.					
24. Dersine girdiğim öğrencilerin büyük çoğunluğu üniversiteye gitme kaygısı taşıyor.					
25. Dersine girdiğim öğrencilerin büyük çoğunluğu üniversiteyi kazanacağını düşünmüyor.					
26. Derste verdiğim ödevlerin çoğu öğrenciler tarafından yapılmıyor.					
27. Hazırlık sınıfının öğrenciler için zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.					
28. Öğrenciler iş bulamama endişesiyle ilgi ve yeteneklerine uygun olmayan alanları seçiyorlar.					
29. Dersine girdiğim öğrencilerin büyük çoğunluğu ÖSS'yi kazanabilecek bilgi düzeyine sahip değil.					
30. Lise son sınıf öğrencilerininin öğretim yılının verimli geçtiğini düşünmüyorum.					

	TAMAMEN KATILYORU	KATILYORU	KARARSIZIM	KATILMIYOR	KESİNLİKLE KATILMIYOR
1. Öğrenciler seviyelerine uygun olmayan alanlarda (Fen, TM vs.) eğitim alıyorlar.					
2. İlimizdeki liselerde eğitim standartları çok düşük.					
3. Derse girdiğim sınıflarda öğrenci mevcudu oldukça fazla					
4. Okulda ÖSS'de öğrencilerin karşısına çıkmayacak konularla zaman kaybediliyor.					
5. Sınıftaki gürültü öğrencilerin öğrenmelerini olumsuz etkiliyor.					
6. Çalıştığım okulun olanakları öğrencilerin ÖSS'de başarılı olmaları için yetersiz.					
7. Müfredat öğrencileri ÖSS'ye hazırlamaya yönelik değil.					
8. Okulumuzdaki rehberlik çalışmaları yeterli değil.					
9. Okullarda sınavlar test formatında yapılırsa öğrenciler ÖSS'de daha başarılı olur.					
10. ÖSS'ye yönelik materyalleri çoğaltmada zorlukla karşılaşıyorum					
11. Okulda verilen eğitim öğrencilerin ÖSS'de başarılı olmaları için yetmiyor.					
12. İyi öğretmenler okul idaresi tarafından başarılı sınıflara veriliyor.					
13. Üniversite sınavında ön plana çıkan yorum yapma, muhakeme yeteneği okulda kazandırılmıyor.					
14. Okul idaresi başarıyı arttırmak için çaba göstermiyor.					
15. Okul idaresi ÖSS'ye hazırlanan öğrencilere yeterli desteği sağlamıyor.					
16. Öğrencilerimle ÖSS'ye yönelik sohbetler yaparım.					
17. Öğrencilerimin istek ve görüşlerini dikkate alırım.					
18. Sınıfta düzeni ve disiplini kolayca sağlarım.					
19. Derslerde ÖSS'ye yönelik sorular çözerim.					
20. Öğrencilerime sık sık çoktan seçmeli testler uygularım.					
21. Öğrencileri ÖSS'ye hazırlarken branş arkadaşlarımla işbirliği yaparım.					
22. Dersimle ilgili öğrencilerden gelen sorulara ders dışında da zaman ayırırım.					
23. Öğrencileri düşündürecek ve yorum yapmalarını sağlayacak sorular sorarım					
24. Öğrencilere derste sık sık not tuttururum					
25. Öğrencilerim disiplinsiz davranışları ben bu meslekten soğuttu					
26. Dersine girdiğim sınıflarda istek ve özveri ile ders yapıyorum					
27. Müfredat ve ders kitabındaki konuları güncelleştirerek öğrencilerin ilgisini derse çekmeye çalışırım					
28. Öğrencilerimi ÖSS'de başarılı olmaları için motive ederim.					
29. ÖSS'yi kazanabilecek öğrencilerime daha çok ilgi gösteririm.					
30. Dersine girdiğim öğrencilerin çok fazla psikolojik sorunu var.					
31. Öğrencilerin dersi en iyi şekilde kavramaları için elimden geleni yaparım.					
32. Öğrencilerime okuma alışkanlığı kazandırmak için gayret gösteririm.					
33. Öğrencilerimi derste zaman zaman ÖSS'ye yönelik test çözmeleri için terbest bırakırım.					
34. Okuldan çok dershanede verilen eğitimin üniversite sınavını kazanmada etkili olacağını düşünüyorum.					
35. Öğrencilerin dershaneye gitmeden ÖSS'yi kazanması mümkün değildir.					
36. Dershaneler ve özel dersler öğrencilerin okuldaki derslere ilgisini azaltıyor.					

ÖZGEÇMİŞ

1975 yılında Eskişehir’de doğan Subhan EKŞİOĞLU ilkokulu Eskişehir Yunus Emre İlkokulu’nda, ortaokulu Eskişehir Süleyman Çakır Lisesi Orta kısmında okudu. Adapazarı Atatürk Lisesinden 1992 yılında mezun oldu. 1997 yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı’ndan mezun oldu. 2002 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı’nda yüksek lisans öğrenimine başladı.

Halen Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü’nde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.

